Περιφ. Καισάρειας

Κ.Η.Σ. Δονδολίνου Σ

Βέξε

10.8.1953

Λάζαρος Φαρσάνιογλου

. . . . . .

Κατὰ τὸν πληροφορητὴ ἡ ὀνομασία τῶν Βέξε καὶ τῶν Κέσι ἔχουν σχέση μὲ τοὺς λόγους, δηλαδὴ τὰ χϋγϋκ[1] τὴν σῖναι μοντὰ τους. Ἀνάβαν πρῶτα φωτιὰ στὸ λόφο τῶν Κέσι καὶ ὕστερα στὸ Βέξε. Καὶ σὺ (Κέσι) Φέξε (Βέξε)

. . . . . .

1) hüyük = τεχνητοί λόφοι, μαγούλες

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Χαρτ. Ὑπηρ.

10 Μαΐου 1958

ΒΕΞΕ

Χωριό μέσα στη ρεματιά «Κϋτσ. Μπϋρϋν-γκϋζ - Ἀγερνάς - Βέζε - Ἰσποντίν».

Ὑψομ. περίπου 1.150 μ. (Καρτύλης NNX).

Οἱ κατοίκοι του ἦταν Ἕλληνες τοιρκόφωνοι καὶ Τοῦρκοι.

Ἕλληνες στά 1924 οἰκογένειες : 27

ἄτομα : 68

Τοῦρκοι στά 1905[1] ἄτομα : 300

---

1) Γιά τοὶ ἀριθμό τῶν Τούρκων κατοίκων βασιστήκαμε στό περιοδικό «Ξενοφάνης» 1905, τομ. Β', σελ. 230, γιατί εἶναι ἡ πιό σοβαρή πηγή καί ἡ πιό κοντινή στά 1924.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Αποστάσεις ελληνικά, τούρκικα και αρμενικά χωρά μέ τά όποια τό Βέζε ήχε σχέσεις και συναλλαγές:

Καισάρεια	19 χλμ.	ΝΔ	τοῦ Βέζε
Ἀγιρνάς	3½ "	Α.ΒΑ	" " "
Σαρμουσακή	16½ "	ΒΑ	" " "
Καράτζορεν	30 "	ΒΑ	" " "
Τδουχούρ	34 "	Β	" " "
Τασλίκ	42½ "	Β.ΒΑ	" " "
Ἰντλέσου	47½ "	ΝΔ	" " "
Προκόπι	69 "	ΝΔ	" " "

Τιμήτριε	2 χλμ.	Α.ΝΔ	τοῦ Βέζε
Ἔφκερε	3 "	ΝΝΔ	" " "
Ἰσποντίν	4 "	Δ	" " "
Πελέκεσι	4½ "	ΝΔ	" " "
Καραχάζιλκ	6 "	ΒΔ	" " "

Τοποθετήθηκε στό χάρτη τοῦ Κ.Μ.Σ. μέ βάση τόν Τούρκικο χάρτη 1945, 1:500.000.
Ο Τούρκικος Χ. 1951, 1:800.000 δέν τό ἔχει.

Vekse, Τουρκ. Χ. 1945, 1:500.000
Vekse, Τουρκ. Χ. 1941, 1:200.000
Vekse, Κίπερτ 1909, 1:400.000

Πληροφορητής: Βέζε

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΙΝΟΣ

Κ.Μ.Σ.

Ἐκκλησιαστική Ἐξάρτηση

Τό Χωριό . . . . Βέζι . . . . . .

ὑπαγόταν στή Μητρόπολη . . ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ . . .

. . . . . .

Τίτλος Μητροπολίτη . Μητροπολίτης Καισαρείας . Καππαδοκίας, ὑπέρτιμος καί ὑπερτίμων καί Ἔξαρχος πάσης Ἀνατολῆς

Ἕδρα Μητροπολίτη . . . . . ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ . . . .

ἀπόσταση τοῦ χωριοῦ ἀπό τήν ἕδρα . . . . . .

. . . . . .

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Δεσπότη μέσα στό χωριό . . . .

. . . δέν ὑπάρχει . . . . . .

Συμπληρωματικά στοιχεῖα:

ΚΕΝΤΡΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΡΓΑΙΟΣ

Περιφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ
Βέζε

Κ. Μ. Σ. Δονδολίου Σον.

Ἀθήνα 21. 1. 60

Ἀλέξιος Ἀλεξιάδης
Καλλιόπη Μουράτογλου

Ἐκκλησιαστική Ἐξάρτηση

Τό Βέζε εἶχε σχέση μέ τή Μητρόπολη τῆς Καισάρειας.

Τά παιδιά του γεννόνταν στό χωριό, πάπας τά ἔγραφε στό βιβλίο του εἶχε. Κάθε τόσο ὁ τοπάρχης μέρικα ὀνόματα καί τά πήγαινε στήν Καισάρεια νά τά δηλώσει. Δέν δυνάται καλά ὁ Ἀλεξιάδης ἄν τά δήλωνε στή Μητρόπολη ἤ στίς πούρκικες ἀρχές.

Σάν ἦταν νά παντρεφτῆ κανένας, παίρνανε ἄδεια ἀπό τή Μητρόπολη. Μποροῦσε ὅμως νά γίνει ὁ γάμος αὐτοῦ διό μάρτυρες πιστοποιοῦσαν πῶς δέν ὑπάρχει μεταξύ τους συγγένεια. Τίν ἄδεια τίν παίρνανε καί μετά τό γάμο.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

πιό σιχνά γίνονται αὐτό. Τό χωριό ἦτον μικρό καί ὁ ἴδιος ἤξερε τόν ἄλλο.

Ὁ Δεσπότης τῆς Καισάρειας ἐρχότανε μιά φορά τό χρόνο στό χωριό. Ἐρχότανε ὅταν γιόρταζε ἡ ἐκκλησιά τῆς Παναγίας. Ἐρχότανε μὲ ζῶο. Λειτουργοῦσε, τοῦ κάνανε ὕστερα τό τραπέζι καὶ ἔφευγε γιά τῆς Καισάρεια. Τίποτες ἄλλο δὲν γινόταν.

Ἀντιπρόσωπο τοῦ Δεσπότη δὲν ἔχαμε στό χωριό.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ

Περιφ.: ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

Χηρίο: ΒΕΞΕ

Α. Ἀριθμός[1] Ἐξελίνων κατοίκων στά 1924

Οἰκογένειες : 27

Ἄτομα : 68

Πηγές καί βοηθήματα

1. Κώδικες
2. Ἔγγραφο μέ τίν καταγραφή τῶν κατοίκων τοῦ Βέξε, τοῦ συντάκτικε στά 1924.
3. Κατάσταση κατοίκων κατά οἰκογένειες καί ἄτομα, τοῦ καταρτίστικε μέ βάση τά στοιχεῖα τοῦ ἐγγράφου καί συμπληρώθικε μέ τί βοήθεια πληροφορητῶν.
4. Βιβλιογραφία.

---

1) Μά τοῦ παραπάνω ἀριθμοῦ βασιστήκαμε στά στοιχεῖα τῆς ἐπίσημης καταγραφῆς τῶν κατοίκων στίς 11 Ἰουνίου 1924. Ἡ κατάσταση αὐτί συμπληρώθικε μέ τί βοήθεια πληροφορητῶν.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΙΚΟΝΙΟΥ ΕΠΟΥΝΙΩΝ

Οἱ κώδικες καὶ ἡ βιβλιογραφία τοῦ μελετήσαμε, περιέχουν μὲν πλουσιᾶ γιὰ τὸν πληθυσμὸ τοῦ Βέγε, δὲ δίνουν ὅμως ἀριθμὸ κατοίκων στὰ 1924.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ. Δουδολίου Σοφία

Θεσ/νίκη 2. 5. 1953

Περιφ. Καισάρειας
Βέξε

Πάφαρος Φαρβάκοζλου

Κάτοικοι

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Βέξε ἤταν περισσότεροι ἀπό 26 οἰκογένειες πού γράφει ἡ κατάσταση τοῦ Παπα-Ἰσαάκ στά 1924. Στά χρόνια του (67 χρονῶν σήμερα) εἶχαν φύγει 10 οἰκογένειες ἀπό τό χωριό καί εἶχαν ἐγκαταστάθει στήν Πόλη[1]. Φύγαν ἐλεύθερα, κανείς δέν τοὺς ἐμπόδιζε νά ἐγκαταλείψουν τό χωριό.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

1) Βλ. κατάσταση κατοίκων στό Θέμα «Κάτοικοι».

2) Ἡ πληροφορία του ἀντί δέν εἶναι πολύ σοβαρή, γιατί κανένας πληροφορητής ἐκτός δέν ἀνέφερε μόνιμη ἐγκατάσταση στήν Πόλη, καί μάλιστα 10 οἰκογ.

Βέλε

Κ.Μ.Σ.Θ. Κωστάλης
1947

Γιάτος

Λαοφόρα ... Αλ

Κολά κολά χωριά μας ὅτα ἐσχοπινά μιγοῦνε. Δὲν ξεύρομεν ποῦ μιγοῦσαν ἐγκυνιά. Τά χωριά ποῦ ξεύρομεν ἐσχοπινά μιγοῦνε αἰλά. Δὲν ξέρει ἀσοφίνης εἰ γνώμη εἶχαν οἱ ἐξηνάρμιοι γι αἰλός.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΟΣ

10

Κ. Μ. Σ. Δονδαρίνουλον.

Κορυδαλλός 15. 1. 60
Πειραιής

Περφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ
Βέζε

Καλλιόπη Μουράτουλου

Γλώσσα

Ἡ γλώσσα τοῦ μιλούσανε ἦταν ἡ τούρκικη. Μέσα στό σπίτι μιλοῦσαν τούρκικα. Στό κρυφιό τοῦ πίγαιναν μάθαιναν τά διαβάζουν μαί νά γράφουν τά τούρκικα κι ἑλληνικά γράμματα. Ἦταν 11 χρόνοι τοῦ ἦρθε στό Βέζε μιά δασκάλα, τοῦ τοῦς ἔμαθε κέντημα καί ἀριθμό. Αὐτή ἡ δασκάλα - δέν θυμᾶται τ' ὄνομά τις - τοῦς ἔμαθε κι ἑλληνικά. Τοῦς διάβαζε μιά λέξη ἑλληνική καί τίν ἐξηγοῦσε τούρκικα γιά νά τίν καταλάβουν. Ὕστερα τά παιδιά τίν λέγανε δυνατά γιά νά τίν μάθουν.

Στά σπίτια εἶχαν "καραμανλίδικα" βιβλία. Ἦταν τά

1) γεννήθηκε τό 1887

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΡΓΑΙΟΣ

12 Εὐαγγέλια, ὁ Ἐξάγαλμα, Παράκλησις. Τά στέλναν οἱ ζενιτεμένοι ἀπό τίν πόλη. Πότε ὁ πατέρας καί πότε ὁ ἄντρας ἔσβηνε. Κάθε γυναίκα εἶχε καραμανλίδικα βιβλία καί ἤξερε νά τά διαβάζει.

Τό Εὐαγγέλιο ὁ παπάς τό διάβαζε ὅπου εἶταν γραμμένο. Καμμιά φορά τό ἐξηγοῦσε στά τούρκικα γιά νά τό καταλάβουν. Σάν εἶταν τά 12 Εὐαγγέλια, τό ἕνα τό ἔλεγε ἑλληνικά καί τό ἄλλο τούρκικα.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Περιφ. Καισάρειας

Βέξε

Γαβριήλ Ἰορδανίδης

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.

9. 1. 1952

Τό Χωριό

Τό χωριό εἶναι χτισμένο ἀπ' τί μιά μεριά ἑνός ντερέ, καί τό νερό του περνάει στίν παρυφή του μέσα ἀπό τά περιβόλια τον. Τό νερό αὐτό[1] ἔρχεται ἀπό τό Τυμύδερε, περνάει ἔξω ἀπό τό χωριό του καί συνεχίζει μιά τό Ἰσπιτίν.

Τό πιό κοντινό ὑψωμα στό χωριό του ἤτανε αὐτό πού πάνω του ἀκουμποῦσαν τά σπίπα του, χριστιανικά καί τπίρκικα. Τό λέγανε τοῦ Προφήτη Ἠλία, γιατί στίν κορυφή του ἤτανε μιά σκαλιστή ἐκκλησιά στ' ὄνομα τοῦ Προφήτη Ἠλία.

Ἔχει ἀκουστά μιά κάποιο λόφο μέ

---

[1] ρέμα Βέξε-Ἰσπιτίν.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

μέ τ' ὄνομα Καρά τεπέ*, μά δέν εἶναι κοντά στό χωριό τους. Πέφτει πιό κοντά στό Κεσί κι ἔχει τοῦτο τό παράξενο. Στίν κορυφή του εἶναι ἕνας τεράστιος σωρός ἀπό μαῦρες πέτρες.[1] Πιστεύει πίς προορισμός του θά ἤτανε ν' ἀνάβουνε στίν κορφή του φωτιά γιά νά κάνουνε σίματα σέ εἴρες πολέμου.

Στό Βέζε δέν εἶχε πολλά σπίτια. Ὀλα-ὄλα καμιά Ἰουανταριά. Ἀπ' αὐτά τά 24 ἤτανε ἑλληνικά καί τ' ἄλλα τσίρκικα. Μά σί πιό ἀρχαῖος τοῦ χωριοῦ λέγα-

---

* Δέ σημειώνεται στοίς χάρτες
Kara teme = μαῦρος λόφος

1) Τώρα θυμᾶμαι, πίς φείγοντας (στό ταξίδι μου τό 1951) ἀπό τό Κεσί γιά νά πάω στό Ἀγίρνας εἶδα ἀριστερά μου στίν κορφή ἀπ' ἕνα χαμηλό ὕψωμα ἕνα σωρό μαυριδερές πέτρες, ἀπ' αὐτές πού ὑπάρχουν σ' ὅλη τίν περιοχή τῆς Καισάρειας, μά δέν ἤταν καί τόσο μεγάλος ὁ σωρός τους. Ρωτώντας γι' αὐτές τόν γιατρό Λεοντιάδη στίν Πόλη, μοῦ ἔλεγε

νε, ὅπως εἴχανε ἀκούσει ἀπό τοὺς πιό παλιοὺς, πῶς κάποτες τό χωριό ἤτανε μόνο χριστιανικό καί ἀκόμα πῶς οἱ χριστιανοί ἤτανε πολλοί. Δίγουρα συμπληρώνει ὁ πληροφορητής δά τούρκεψαν γιά νά μπορέσουνε ἔτσι νά γλυτώσουν τί ζωή τους.

Ὅλα τά σπίτια, χριστιανικά καί τούρκικα ἤτανε ἀνακατεμένα. Δέν εἶχε ζεχωριστούς μαχαλάδες.

Μπροστά ἀπό τό δικό τους σπίτι ἤτανε μιάν ἀπότομη ρεματιά, καμιά δωδεκαριά μέτρα βάθος. Καί λέγανε πῶς ἐπεῖ κάτω βαθειά ἤτανε μιά χριστιανικεί ἐκκλησιά ἀπ' αὐτές ποί εἶναι σκαλισμένες στό βράχο. Τί λέγανε τ' Ἀι-Βα-

---

πῶς συνηθίζουν σάν καθαρίζουν τ' ἀμπέλια τους καί περιβόλια τους, νά μαζένουν ὅλες αὐτές τίς πέτρες ποί βγάζουν ἀπ' τό χῶμα σέ μιά μεριά, ὡς ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχουν μεταφορικά μέσα γιά νά τίς πετάζουν κάπου μακριά, τίς ἀφήνουν ἐπεῖ, ὅπως τίς ἤδα ἐγώ περνώντας.

σίλ καί ἀπ' αὐτί καί τί ρεματιά Ἁι-Βασίλ ντερεσί.*

Σάν ἔβρεχε ὁ ντερές αὐτός γέμιζε νερό καί ζεχείλιζε κι ἔκανε κακό. Γι αὐτό καί ὁ πατέρας τον εἶχε κτίσει ἕνα πονβάρι.

Θυμᾶται πώς μιά φορά στό ντερέ αὐτό ἔπεσε ὁ γιός τοῦ Παπα-Ἰσαάκ καί δέν ἔπαδε τίποτε τόν βούδιασε ἡ χάρη τοῦ Ἁγίου Βασιλείου πού ἤτανε κοντά στούς χριστιανούς, κι ἄν μήν κατέβαιναν ποτέ μέσα στή σπηλιά πού εἶχε τ' ὄνομά του.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

---

* Δέν ἐλέγχεται στούς χάρτες Χ. Ν. 26.2.58

Κ.Μ.Τ.Γ.: Ασκητόπουλο

Δεκτίον

Περιφέρεια Παλιαεχινών

Βέζαι

Ἐν ταῖς περιφερείαις τῶν χωρίων ἐν αἷς διεφέρεται ἡ βέζα τοῦ χωριοῦ

παλιαεχινῶν ἐστὶν αὕτη μονάδιμος ἡ βέζα, ἐστερεωμένη ἀπὸ τὸν ξύλινον κορμὸν ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει τὸ πρεχανάρι νερό ποὺ ἔχει ἐσωτ. 1-2 χρόνια τὸν κυπαρισσιὸ σπίτι 1-2 χρόνια, ἀσφάλτου διαμπάλιας μεταλλ-ισσαμένα αὐτὸ ἡ ἀσφάλτου ἐπιχείρηση ἐσ-χη ἐσωτ 1-2 χρόνια ξύλον παιδεμένο.

Κατὰ τὴν εἰσοχὴν τοῦ ὕδατος ὑπάρχουν τοῦ νεροῦ ἔξω ἄλλοι νεροὶ ἀφοῦ τοῦ ἀφεθῇ μέσα ἀπὸ ἀπὸ ἐξ ὑπάρχουν μέσα ἀπὸ ἐξ ὑπάρχουν μέσα ἀπὸ ἐξ ὑπάρχουν μέσα

Σειραί της ποτίζει ἐπὶ ὡρισμένας ὥρας
τὰ κτήματα καὶ τοὺς κήπους
Τὸ νερὸ τῆς Σκόπης λέγεται τὸ νερὸ
τῆς χώρας = καλλὰρ σοῦγι.
Ἀπὸ τὸ χωρίο Βέζαι ὅταν ἐπηγαίνα-
μεν εἰς τὸ Καλλὰρ σοῦγι ἐπὶ τέταρτον
περίπου ἐβλέπαμεν ἐπηγραφὰς λαξευμέ-
νας, τὰς ὁποίας τώρα δὲν ἐνθυμεῖται, τί
εἴδη ἦσαν — καὶ εἰς ἄλλοι ὅταν ἐρώτησα, ἐπί-
σης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῶσι τί εἴ-
δη ἐπηγραφὰς νὰ ἦσαν.
Νομίσματα δὲν εὑρέθησαν.—

Ἐπίσης πηγαίνοντας εἰς τὸ Καλλὰρ σοῦγι συν-
αντοῦσαμεν νερὰ καὶ δεύδρα μὲ ἀγί-
ασμα, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο Παπαλλαφ.
Προχωροῦντες εἰς τὸ βουνὸ ἐπάνω ἐβλέ-
παμεν ἐρείπια Σκηνοπιάς τῆς Ἀνα-
λήψεως· αὐτὰ πρὸς Ἀν. τοῦ χωρίου
καὶ πρὸς Β. ἀν. εἰς τὸν δρόμον πρὸς Ἀγιαρίας
ρείχαμεν δύο ἀγιά-
σματα, ἀπερότερα ἐπὶ ὀνόματι τῶν Ἀγί-
ων ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.
Καὶ ἐπαπήγυριτον τὴν ἐπομένην

1) Πρόκειται γιὰ τὶς πηγὲς τοῦ ρέματος. Κατ. Μπεϊρῆμεκ: Ἀγιρνός-Βέζε

τῆς Πεντηκοστῆς, ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἡ ἤρχοντο ἀπὸ ὄλα τὰ πέριξ χωρία διὰ νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν πανήγυριν, ἡ ὁποία ἦτο διασημοτάτη καὶ ἐπιπόθητος.

Τὸ δὲ περίεργον εἶναι ὅτι ἐπὶ τὰ ἁγιάσματα ἐπιμαῦτο ἐπὶ ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, ἡ πανήγυρις ἐγίνετο κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἡ ὁ πληροφορηθείς μὲν δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἐξήγησιν ἐπαυτό.

Τὸ ἁγίασμα πηγάζει ἀπὸ σπήλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον πολλαχόθεν μὲ λιθίνην τεμάχιον ἡ χιόνιαι ὡρεῖ τοῖς ἐπιλαβεῖς προσκυνητὰς διὰ πρῆνος ἐπιστρέπει κορυφῆς.

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης εἰς Ἀγηρνάς εἶναι ἐρείπια ἐκκλησίας μεταξὺ Δενόπου ἡ Βέζαι, ἐπὶ ὀνόματι τῶν ἁγίων 40 μαρτύρων, τῶν ἐν Σεβαστείᾳ τῇ πόλει μαρτυρησάντων ἡ εἶναι νάος τῆς Θεοτόκου, σχήματος σταυροειδοῦς, ὁποῦ ὡραῖοι ἡ δείνυνται εἰς τὴν ἐπιγραφῶν.

Βέζα

~~658~~

~~Κ.~~ Παραδόσεις μέ εἶπε κατηγορηματικά ὅτι δεν εἴχαμεν. Τοῦ εἶπα τί ἐννοοῦμεν λέγοντας παραδόσεις, ἐκ τῶν ὁποίων μερικαὶ ἀνέφερα καὶ ἐξήγησα τὴν σημασίαν τῶν — καὶ πάλιν μοι ἀπάντησεν ὅτι τοιαύτας παραδόσεις δεν ἔχομεν.

7 Α.5. Βεβαίως τὰ βουνὰ Καραμάλ κατεστὴν τὸ κλῖμα Βέζα καὶ τῶν περιξ χωρίων πολὺ ὑγρεινόν (σύνατα) τὸ δεύτερο ἀνέβλυτε μέσ' ἀπὸ τὸ χωρίο καὶ ἦτο ὀλίγον μόνον πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς χρῆσιν τοῦ χωρίου

Γ.5. Ἡ ἀπολουθία τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὴν Ἀκαμπρίτικη ἑορτὴν τῶν Σ[illegible] εἶναι ἐγένετο ἐντὸς τοῦ Ἐκκλησίας (Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου) διότι ἐκ τῶν ἐπικρατούντων ψυχῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθεσι τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐκ τῶν Σκάπων ἐκ τῶν Ἐκκλησίαν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Α.1. Φυτείαν. Ἔχομεν διαφόρων εἰδῶν ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλλὰ μόνον πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν

Ἠγόραται κάτοικοι κέσι φροντα καὶ τὰ μετεπωλοῦσαν εἰς τὴν Κωνσάρκαν, ἀπέχουσαν τοῦ χωρίου $2\frac{1}{2}$ — 3 ὥρας περίπου.

Γ.7. Γεφύρια δὲν ὑπῆρχον διότι τὸ νερὸ ὑπὸ πολὺ ὀλίγον. Τὸ νερὸ Βέζα ὑπὸ ὑγρεινόν

ΕΝΤΟΜΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΡΓΑΤΙΣ

5

Βέζαι

ὡραῖον — ἡ ὠφέλιμον σὰν τοῦ 659
Λουτρακίου ἐλέγετο Ἀκποινάρι

3 Πέριξ Βέζαι ἦσαν τουρκικὰ καθαρῶς
χωρία Ἅγ Δημήτρι — Πολιοῦκι ὠου-
ρὴν κοῖ — Κουτζίκι ὠουρὴν κοῖ.
Τημήτρις Μπῦρῦγκῦζ
Κυτσ. Μπῦρῦγκῦζ
Ἦσαν ἁγιάσματα ἡ οἱ τοῦρκοι ἀκόμη
μὲ πίστιν ἐπίγαινον ἐκεῖ ἡ ἐθεραπεύ-
οντο.
Ἀναφέρει δὲ ἡ ἀφαίρεσις ὁλικὰ ὅποιος
τοῦρκος θέλει νὰ κτίσῃ οἰκίαν — πῆγε
ἡ ἔφερε πέτρας ἀπὸ τὸ ἁγίασμα τοῦ 40
μαρτύρων· μὰ μετὰ ἀλίγους μῆνας μετὰ
τοῦ ἀποπεράτωσιν τοῦ οἰκίας τὸν ἔξα-
φνικὰ ἀπέθανεν.
Κατόπιν ἐπὶ τοῦ ἀπόγονον τοῦ
ἐτόλμησε νὰ καλοικήσῃ ἀπὸ τὸ σπίτι
αὐτό — ἡ αὐτὸς μετὰ ὀλίγας ἡμέρας
ἐξαφνικὰ ἀπεβίωσεν.
Ἐπίσης ὅποιος τοῦρκος ἐτόλμησε νὰ
καλοικήσῃ τὸ σπίτι αὐτὸ εἰς ἐλαχί-
στον χρονικὸν διαστήματα ἀπεθνήσκεν
ἡ ὅλον τὸ σπίτι αὐτὸ καλοικήσε νὰ
εἶναι ἀκαλοίκητον.

ΜΙΚΡΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΑΡΓΑΙΟΣ

~~6~~ 660

Τὸ ὄνομα τῶν χωρίων

Βέξαι

Κἰ οἱ χριστιανοί ἢ οἱ τοῦρκοι ἔλεγαν Βέξαι — ἢ οἱ κάτοικοι τῶν θεριζχωρίων Βέξαι — ἄλλο παρακόπερον δὲν εἶχε.

Τὸ δὲ θερίεργον εἶναι ὅτι ἡ παρωνύμιον δὲν εἶχε μόνον Βέξαι ὑπὸ τῶν πρησίων ἢ τῶν μακρυαὶ ἐλέγετο.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

οἱ πάντοτε 1 Ἐν μέσῳ καταφύτου φάραγγος ἡ περιβαλλομένη ἀπὸ τὰ βινὰ Κοραμάζ
" κεῖται τὸ χωρίον Βέζαι σωστὰ μὲ κατοίκους
250 ἕλληνας ὀρθοδόξους ἢ 360 ὀθωμανοί.

Στὴν ἀνταλλαγὴ ἦτο στὴν πόλη.
Ἀλλ' ἀπὸ ἄλλους — ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν
Ἀβραμαμίδου — ἐκεῖ ἀκούσει συνεκτρίνθησαν στὴν Καισαρείαν ὅλα τὰ τιμαλφῆ ἡ φημιμία, εἰκόνες ἡ ἄμφια κτλ. τῆς ὅλης τῶν ἐπιλεκτῶν τῶν περιχώρων ἡ ἐκεῖθεν εἰς 400 μεγάλας ὁμοίδες πιβάτια ἐστάλησαν διὰ Μερσίνης εἰς Ἀθήνας.
Ἐγκυκλικὴ ἦναι ἡ ἡ περιγραφὴ τοῦ Δημοσθένου τοῦ Ἐρι Σταυρου «ἀπὸ τελευταίας ἡμέρας τοῦ Καισαρείας» ὅπου ἀναγκάσθημεν μετὰ κατανύξεως τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ χριστιανικοῦ Καισαρείας ἡ ἔχει ὡραίας εἰκόνας αὐτῶν τῶν ἡμερῶν.

οἱ κάτοικοι ἦσαν ἐντόπιοι

βασιστικὰ ὅπως ἡ ἀλλαχοῦ τοῦ περιφερείας τελειαρχῶν.

ἡ γλῶσσα

ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ Τουρκική.
Τὰ Τουρκικὰ χωρία Αἰγ. Δημήτρι — Πο-
γιονὴ Πουρὶν κόϊ — Κουτίκη Πουρὶν κόϊ —
ἦσαν ἀλλοπ. ἑλληνικὰ ἡ σήμερον ἀπόμη ἔ-
χουν συνηθείας ἑλληνικάς, παραμνήσεις ἑλλη-
νικὰς ὡς Ἰωαν. ἡγλόν, Παπαλόγγος κτλ. Δια-
κρόνου ἤδη, ἡ ἔθιμα ἑλληνικὰ ὡς ἐστόλισμά-
ρι διὰ νὰ ἤδη τὸν σταυρόν — χωρὶς νὰ τὸ
ἐννοῦν καλὰ — καλά, εἰς τὰ οἰκιακὰ κεντή-
ματα θέτουν ἡ τὸν σταυρόν, ἡ ἐπὶ τὴν
βαρβαρότητα ἀπόμη ἔχει μεγάλην διαφο-
ρὰν ἀπὸ τοὺς Τούρκους — αὐτοὶ φαίνονται ἐν-
γενέστεροι ἡ μαλλὸν ὀπαδήσωσι ποτεμπεῖοι.
Ἀναφέρην δὲ μετὰ πόνου ὅτι ὁ τανὴ κό-
ρη ἐξεκλαμίζετο τώρα πρόσεξε νὰ σκεπα-
σθῆτε ἀπὸ τοὺς ἄνδρας.
Αἱ ἐπιμνησίαι ἡ τὰ ἀγιάσματα ἡ ἐπὶ
τὰ 4 αὐτὰ χωρία εἶναι Τουρκικά.

ἡ γλῶσσα ἐνταῦθα ἡ ἐπὶ τὰ πέριξ χωρία
ἦτο ἡ ἑλληνική — ἐπὶ φαίνεται ἡ ἐκ
τῶν ἐπιτραφίων ἐπιγραφῶν. Αἱ πέριξ κω-
μοπόλεις διατηρῶσιν ἀπόμη τὰς ἀρχαί-
ας ἐπιμνησίας.

Εἰς ὅλα τὰ πέριξ χωρία — τοὺς περιφε-

ρείας τα ξιαρχεῖν αἱ Δέσποιναι ἡλικίας 80–92 ἐτῶν μετὰ λύσιν ἀναφέρουσιν ὅτι παιδί τρον, μιάφορά τι εἶναι χαιρός μετὰ ὡμιλούσαμεν ἑλληνικά — ἀλλ' ἔτοιμαν τὴν γλῶσσαν μαι — ἡ ἡνέρα δυσωχὸς ὁμιλοῦμεν τὰ τουρκικά. ἐπεβλήθησαν βέβαια διὰ φόβον τῆς τρομοκρατίας.

ἡ γλῶσσα εἰς τὴν ἐπιμνησίαν εἶναι ἡ ἑλληνική — τὰ εὐάγγελια ἡ οἱ ἀπόστολοι καμμιάφορα τουρκιστί διὰ νὰ δύνονται οἱ τουρκόφωνοι νὰ παραπολουθῶν τὴν ἔννοιαν τῶν ἀναγινωσκομένων ἡ ψαλλομένων. ἀναλόγως τῶν ψαλτῶν ἡ μερικὰ τρρπάρια ψαλλονται εἰς τοὺς ὑπαπαντικοὺς ἀνλεσίλματαν ἐσράρ!

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥΛΩΝ

Βίβλος

Ἱστορία | Κλαίω διὰ σεισμὸν ἢ διὰ τὸν ἀφηγητὴν.
Ὁ χαφιὲς = ἀφανὴς πολίτης ποὺ φέρνει
τὸ ἀφεντικὸ σπίτι ἔχοντας ἀφεντικὸ μὲ ἀφεντικὸ
ἕνας πολιτικὸς ἢ ὁποιαδήποτε ἐξουσία
μπορεῖ ὅλων τῶν ἐξουσιῶν τὸ ἀφεντικὸ
ἀφεντικὸ ἐξωτερικοῦ ἢ ἐσωτερικοῦ

τρόπον νὰ σημειώσουν τὴν ἡμερομηνίαν
ἡ ὁποία ἐσημειώθη ἡ ὁποία ἀφιέρωσαν τὴν
μνήμην ἑβδόμων ἐκκλησιαστῶν.

Ἰανουάριος — 21 — Τίποτε δὲν ἐνδιαφέρει ὁ
πληθυσμὸς σαλπάρει μαζικῶς ἀπὸ τὴν
Ἰσπανίαν ἡ ἀσθένεια τῶν ὀφθαλμῶν
ἐξέλιπε ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν τὸν νέον ἀφθονίαν
σπὰνιν νὰ ἐνδυμηθῇ παρὰ ἐλάχιστα ἄτομα
ἐνδυμηθῆναι εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὸν 1821
ἡ ἀσθένεια ἐπανῆλθε — Δυστυχῶς πάντοτε.

Περὶ τοῦ ἀναφέρεται ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
ἐπιστολὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας
ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν — ὀφθαλμίας.

Ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μανθάνομεν
ὅτι οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔτυχον θείας ἐπεμβάσεως
ὁ Κύριος Μωσῆς ἐπεμβαίνει τοῦτο ἀπὸ
τὴν ἔνδειαν ἡ ἀνωμαλία ἐξῆλθεν.

Ἀπὸ τοῦ μαΐου οἱ ἀσθενεῖς ἤρχισαν νὰ ἐξέρχωνται
τῶν ἰατρείων ἐπὶ τῇ ἐπεμβάσει τῆς Ἁγίας Παρθένου
μὲ τὰ σύμβολα τῶν ὁποίων ἐθεραπεύθησαν ἡ
ἀκτινοβολία ἡ ἐφάνησαν τὰ σύμβολα τῶν
βασιλέων. Εἰς τὰ ἀρχεῖα ὑπάρχουν ἀναφοραὶ
γραπτῶν ἡ ὁδηγὸς Καισαρείας. Παν-
αγιώτατον! ἐσὺν ἐβδομήκοντα!

Βέζα

ὁ σιδηρόδρομος τώρα προχωρεῖ
χτὰ ἡ ἡμέρα, ἐκ ἄλλοτε ἐνθυμοῦμαι ὅτι πέρυ-
τό ἑσπέρας οἱ ἐπιβάται ἐκουβαλιοῦντο ἐστὸ
ζενοδοχεῖον ἡ τὴν ἐπαύριον ἀφυπνίουσιν
οἱ ἐπιβάται ἀπὸ τοὺς φωνὰς τῶν ὑπηρετῶν
Κύριον, σκυμνθῆτε ἀμέσως, διότι μετὸ λίγα
λεπτὰ ἀναχωρεῖ ὁ σιδηρόδρομος

Οἱ σιδηρόδρομοι συνέδεσαν ὅλα τὰ κέντρα
τοῦ Λυκρᾶς Ἀσίας — ἡ ἡ ἐκκλησία συγκα-
κωμένη ἔτσι ἀπεριγράπτως μεγάλη.
Ἐκτοκίνητα ἡ σιδηρόδρομος μετὰ πά-
σης ἐκκλησίας σε πηγαίνουν ὅπου θέλετε.

Διὰ τὴν πεῖναν μὲ ἐπηκροφόρησεν ὅτι
ἀνέκαθεν ἤτο μεγάλη ἡ πεῖνα τοῦ
Τουσαν (90). Τουσανὶν κατλιγή.

Οἱ ἰδικοί μας ὅπου ἠοὶ τοῦ τοῦ ἐκλεῖναν
τὴν ἰδέαν νὰ τυλιρώσουν τὰ χρέη τῶν διότι
πόσλι κάμαγιμ, ἀχρεττέ γιακαμιτὰν
τοῦ ταρχάν = νὰ μὴ μείνω χρεώστης
διότι ἐστὸν ἄλλον κόσμον δὰ μὲ πτά-
σουν ἀπὸ τοῦ γιακᾶ μου.

Κ.Μ.Σ. Θ. Κωστάκης. Ἀπὸ τὸ δεξιό: Ἀγιερνάς

1936

Παπᾶ Ἰσαάκ Ἀβραμίδης.

Βέζε

- -

1 Τὸ χωριὸ ἦταν ωτισμένο ἀμφιθεατρικῶς μέσα σὲ μιὰ χαράδρα ποὺ σχηματίζεται ἀπὸ δύο βουνά, ποὺ ἀφήνουν ὅμως ἀρκετὸν ὁρίζοντα ἀνοικτό. Τὸ ἕνα ἀπὶ τὰ δύο αὐτὰ βουνὰ ὠνομάζετο Ἐξὲ Πουρί* διὰ τὴν Προφήτου Ἠλία οἱ πρόποδες, ὅτου ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸ ἦτο ἐκκλησία τοῦ Προφήτου Ἠλία, ἀρκετὰ παλαιά.

- -

* δὲν ὀνοματίζεται στοὺς χάρτες.

Χ.Ὑ., 26.2.1958

29

Κ.Μ.Σ. Δινδολίου Σ.

1952

Βέζε

Καλαδοπούλου Μ.

Τό χειρίο

1 Σ' ἀνιφοριά μικρή ἤτανε χειομένα τά σπίτια, καί τοῦ τέλειωνα ἄρχιζαν τ' ἀμπέλια. Τό ποταμάκι,[1] τοῦ περνοῦσε ἔξω ἀπ' τό χειρίο ζεραίνονταν τό κιαλομαῖρι. Τό κερό τον τίς ἄλλες ἐποχές πότιζε πιότερο τά χωράφια παρά τά περιβόλια τους. Μέσα στό χειρίο εἶχε κρύες μέ ἀρεχούμενο κερό.

Καί τό τούμπο τζαμί ἤτανε ἀπέναντι ἀπ' τίς χριστιάνικες ἐκκλησιά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

1) Πρόκειται γιά τό ρέμα Βέζε-Σοποντίν. Κύτρ. Μπύρυγκύζ-Ἀγιονάς

Χ.Υ., 26.2.1958

Κ.Μ.Σ.
20.1.53

Σ.Δ.

30

Κ.Μ.Ξ.
Θ. Κωστάκης. 1936

Από τὸ δεξιὸ:

Ἀξιρνάς
παιδὰ Ἰκάκη Ἀβραμίδη

Βέξε

1. Τὸ χωρὶ ἦταν κτισμένο ἀμφιθεατρικὰ μέσα σὲ μιὰ χαράδρα, ποὺ σχηματίζεται ἀπὸ δυὸ βουνά, ποὺ ἀφήνουν ὅμως ἀρκετὴν ὁρίζοντα ἀνοικτό. σωστά
Τὸ εἶα ἀπὸ τὰ δυὸ αὐτὰ βουνὰ ὠνομάζετο Ἔξε Πτουρί* δηλαδὴ τοῦ Προφήτου Ἠλία οἱ πρόποδες, διότι ἐπάνω σὲ τὸ βουνὸ ἦταν ἐκκλησία τοῦ Προφήτου Ἠλία ἀρκετὰ παλαιά.

* Δὲ σημειώνεται στοὺς κάρτες.

Χ.Ὑ., 26.2.1958

ΚΕΝΤΡΟ ΚΙΚΡΑΔΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Ιωφ. Δουδωμίνου — Από τὸ δεξιό: — Βέζε

9.1.52. — Γαβριήλ Ἰορδανίδης

Τὸ χωριό

. . . . . .

1 Τὸ πιὸ μοντινὸ ὄγωμα στὸ χωριὸ του
" ἤτανε αὐτὸ θνὶ πάνω του ἀκουμπούσαν
" τὰ σπίτια του χριστιανικὰ μαὶ Τούρκικα.
" Τὸ ὄγεγαν τοῦ Προφήτη Ἠλία*, γιατί στὴν
" μορφὴ του ἤτανε μιὰ σκαλιστὴ ἐκκλη-
σιὰ στ' ὄνομα τοῦ προφήτη.

. . . . . .

ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΚΡΟΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

* Δὲ σημειώνεται στοὺς κάρτες.

Κ.Υ., 26.2.1958

Κ. Μ. Σ. Αουδολίνου Σοφία

2. 5. 1953 Θεσ/νίκη

Περιφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ
Βέζε

Λάβαρος Φαρβάνογλου

Ὑγώματα

Ἀπέναντι ἀπό τό χωριό καί 1/4 τῆς ὥρας πρός τήν κατεύθυνση τοῦ Τιμίδερε, ὑγώνονταν κάτι πελώρια βράχια[1], τοῦ λέγανε Κιζίλ καγιά. Τά λέγανε ἔτσι γιατί τό χρῶμα τους ἤτανε κεραμιδί μά ὄχι σκοῦρο.

Λέγανε τῆς κάτω ἀπ' αὐτά τά βράχια εἶχε λαξευτές ἐκκλησιές[2].

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

---

1) Βράχια ὑπάρχουν ἀλλά ἀνώνυμα..

Κιζιλ = κόκκινο χρῶμα καγα = βράχος

Χιν/
24.10.53..

2) Πρόκειται γιά τή λαξευτές ἐκκλησιές τοῦ Βέζε.
βλ. σχετικό ὑλικό

Περιφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

ΒΕΞΕ

Λάζαρος Φαρσάκογλου

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.

2.5.1953 Θεσ/νίκη

Χϋγϋκ

Τό χωριό τους βρισκότανε μέσα σέ μιά κοιλάδα. Στήν κορφή τῆς μιᾶς ράχης πού ἤτανε ἕνας σωρός μαιριδερές πέτρες. Ἄλλοτε ἤτανε μεγαλύτερος, μά σι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ παίρνανε σιγά-σιγά πέτρες γιά τις ἀνάγκες τους καί ὁ σωρός μίκρινε.

Λέγανε Χϋγϋκ[1] τό μικρό ὄγωμα τό καμωμένο μέ τις μαιριδερές πέτρες. Πάνω σ' αὐτό ἀνάβανε τά παλιά χρόνια φωτιές γιά σύματα[3]. Τέτοιος μικροῦ λόφους[2] μέ μαιριδερές πέτρες ἔχει καί πρός τό Κέσι, Ταρσιάχ (Καρά Χϋγϋκ) καί Ἔρχιλεν.

1) Χ.Ϋ. 24.10.53. Τά χϋγϋκ δέ φαίνονται στούς χάρτες

hÖγϋκ ἤ Öγϋκ = λόφος ἤ ὄγωμα τεχνητόν

2) στό ὑλικό τοῦ χωριοῦ Ταρσιάχ

3) Ἔνοεῖ φρυκτωρίες

Λέγανε πώς κάποισι ἄνοιξε μιά τρύπα στό ὕψωμα αὐτό, βρῆκε μέσα ἕνα χαλασμένο χαλί καί μερικά παλιά τουρέκια.

Κατά τούς πληροφορητή ἡ ὀνομασίες τοῦ Βέξε καί τοῦ Κέσι ἔχουν σχέση μέ τούς λόφους αὐτούς, δηλ. τά Χϋγϋκ ποῦ εἶναι κοντά τους.

Ἄναβαν πρῶτα φωτιά στό λόφο τοῦ Κέσι καί ὕστερα στό Βέξε. Καί λέγανε Καί σύ (Κέσι) φέξε (Βέξε)

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Ἡ ἐξήγηση τοῦ πληροφορητή εἶναι πολύ τραβηγμένη, δεν μπορεῖ νά εἶναι σωστή.

Κ. Μ. Σ. Συνδρόμων Σωφία
Κορυδαλλού 14. Ζ. Π.
Πειραιεύς

Περιφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ
Βέζε

Στέφανος Ἀναγνώστου

Καρά τεπέ[1]

Τό Καρά τεπέ πέφτει ἀπάνω ἀπό Βέζε καί τό Κιόϊ[2]. Εἶναι δύο χάροι μέ μαρμαρένιες πέτρες στίς κορφές τους.[3]

Ἄμα ἔπαιρνε σιγά σιγά τό Καρά τεπέ ἐρχόσουνα σιγά σιγά ἀπό τή μεριά τοῦ Βέζε, ἀπό τή μεριά, ποῦ πέφτει τό χωριό.[4]

Τό δικό μας τό χωριό δέν εἶναι στό Καρά τεπέ χτισμένο, ἀλλά χάμω στή μεριά σιγά σιγά. Ἡ πλάκα, ποῦ εἶναι χτισμένα τά σπίτια δέν ἔχει ὅλα τό ἴσιο της. Τά χάμω πρόφτιαχνε ἡ μία μεριά νά εἶναι χαμηλή ἀκολουθώντας τόν ἀρχικό σχεδιασμό τοῦ χάρακα. Ἤσια...

Αὐτή ἡ πέτρα, πού ἔπαιρνε πιό πάνω, ἔτσι ἄκουγα, τή λέγανε Ἀνδάκαινα γωνιά. Ἀνάκαιν ἀπό ἕνα χάρο, ἔπαιρνε ἕβδομη ἀνάκαιν καί ἀπό ἄλλο. Ὁ κόσμος ἔπαιρνε ἕβδομη καί κρίβονταν σέ τρύπες, τοῦ εἶναι δέν ἔχει πλάκα τοῦ χωριοῦ.

---

1. Στό χαρτ. κάτω συμπληρωτικά λάθρα μέ τά ὀνόματα Κατα Κιόϊκ, 1 χιλ. Β.Δ. ἀπό τή Ταξιάρχη.
2. Τό Κατα Κιόϊκ εἶναι Β.Δ. καί ἀπό τά Ἀλωνάρια, ἀπό τό Βέζε χιλ. καί ἀπό τό Κεσί χιλ.
3. Ἔτσι λέγεις σύ. Ἡ λεπτομέρεια μέ τίς πέτρες δέν βλέπεται μέ τό κάστρο.
4. Ὅλοι, πού μεσολαβοῦν συνεχεῖς χαμηλάδρες.
5. Ἀπό τίς ἀναπτύξεις διαπιστώνεται ὑπαρξη ἀνοικτοῦ αὐλοῦ.

Χ.Υ. 3.5.68

Περιφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ
Βέζε

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.

2. 5. 1953 Θεσ/νίκη

Λάζαρη Φαρβάκογλου

Νερά *

Τὸ λεφτὰ ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ πρὸ τὴ μεριὰ τοῦ Τιμίδερε ἤταν μιὰν ἀνάβρα νεροῦ. Τὴ λέγανε "Αγ πουνάρ"[1]. Τὸ νερό της ἔπεφτε μέσα στὸ τζάι (ρέμα Βέζε - Ἰσποντίν). Γύρω - τριγύρω ἀπὸ τὴν ἀνάβρα αὐτὴ εἶχε ἀμπέλια καὶ λέγονταν τὴ δέση τους 'Εσκί μπαγλάρ[2], γιατί ὅμως δὲν ξέρει.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

1) Ak = ἄσπρο Pinar = πηγή, βρύση

2) Eski = παλιός bağ = ἀμπέλι
Eski bağlar = παλιὰ ἀμπέλια

* Τὸ δεκτὸν δὲν ἐνέγκεται στοὺς χάρτες.

Χ. Ὑ., 26. 2. 1958

Περιφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ
Βίζε
Πρόδρομη Μοιράτσηση

Κ. Μ. Σ. Δουδοχίνου Σοφ.
24. 7. 1957

Ἀνάβρα

5-10 χεφτά ἀπό. τό χωρίο τρός τί μεριά του ποταμιοῦ τοῦ ἦταν μιάν ἀνάβρα πού τί λέγανε Ἄχ πουνάρ. τένα ἀχαφρό χωνευτικό νερό ἔβγαινε ἀπό τό βράχο, γι' αὐτό καί τάπανε Ἄχ πουνάρ, ἄσπρη βρύση, πηγή.[1]

Εἶχε καί δένερα γύρω ἀπό τί πηγή, πρασιάδα. Γι' αὐτό καί εἴχανε μονσαφιραίνε, καί ἀρκότα τί γενετεμένοι πήγαιναν ἐκεῖ νά κοδίσουν, νά φᾶνε καί νά πιοῦνε ἀπό τό χωνευτικό νερό.

1. Δὲν ἐπέγχεται στοῦτο κάρτος.

Χ. Θ., 26.2.1958

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΜΙΟΥΛΟΝ
ΑΡΓΑΛΟΣ

Κ. Μ. Δ. Δονδολίνου Δου.
29. 1. 1958

Βέζε
Ἀλέξιος Ἀλεξιάδης

Ἀνάβρες νερού

Εἴχαμε μιά σπουδαία ἀνάβρα στὰ μπέλια μας 10' λεπτά ἀπό τά σπίτια μας. Τί λέγαμε Ἄχ πουνάρ μαί βρίσκονταν κεῖ ὅν τέλειωναν τά δικά μας ἀμπέλια καί ἀρχίζαν τ' ἀμπέλια τοῦ Τιμίτρια. Ἀπ' ὅλα τά γειτονικά χωριά ἔρχοταν νά πάρουν ἀπό τό καλό αὐτό νερό. Ἔρχοτας σαί περίπατο, τρείγαν ἐλεῖ πλάι καί πίνανε ἀπό τό Ἄχ πουνάρ, τοῦ ἔβγαινε ἄσπρο ἀπό τό βρίσκιμο.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΚΩΝ ΠΟΥΝΟΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Τοπωνυμία πού δεν ἐλέγχεται μέ τοὺς χάρτες.
Χ.Υ., 11.3.68

Περιφ. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ
Βέζε

Λάζαρος Φαρβάλογλου

Κ. Μ. Σ. Σοφ. Λουδαλίτου
2. 5. 1953 Θεσ/νίκη

Νερά

1 Ἀπό τη μεριά τοῦ Τιμίδερε ζεκινάει ἕνας ντερές. Ζεκινάει μαμρύτερα, ἀπό τό Κορουμάζ ντάγ. Περνάει ἔξω ἀπό τό δυνό τους χωριό καί συνεχίζει πρό τό τούρκικο Ιστίτιν.

Ὁ ντερές αὐτός εἶχε διαρκῆς νερό.

Μ' αὐτό πότιζαν τά περιβόλια τους καί τ' ἀμπέλια τους. Γιά νά τοτιστοῦν ὅσα περιβόλια κι ἀμπέλια βρίσκονταν χαμλότερα ἀπό τό ρέμα, δημιουργούσαν φράγμα 1/2 ὕρα ἔξω ἀπό τό χωριό, πού λέγανε Μπένα, κι ἀπό κεῖ ὁδηγούσαν τό νερό, ὅπου ἤτανε ἀνάγκη. Στίς ὄχθες τοῦ νεροῦ εἶχε πολλά περιβόλια κι ἀμπέλια.

Δεν εἶχε ὄχομα. Τό λέγανε τσάϊ.

ζαγ = ρνάκι

Χ.Ύ., 26.2.1958

1) Πρόκειται γιά τό ρέμα κῦτσ. Μοῦρ ἀγκῦζ - Ἀγιρνάς. Βέζε - Ιστοῦτιν, πού σχηματίζεται στό δυνό μας χάρτη, ἀπό διό κλάδους. Ὁ τλιροφορεύς ἔχει ὑπόψη του τόν ἕνα κλάδο.

24.10.53

40

Κ. Μ. Σ. Δονδολίου Σοφ.
21. 1. 60

Βέζε
Καλλιόπη Μουράτογλου

Κλίμα

Ἅμα ἔρθει Ἅ Δημήτρης πέφτει χιόνι. Λίγο χιόνι. Ὕστερα καθαρίζει (ἐν. ὁ καιρός) καὶ μαζεύομε τὰ φύλλα γιὰ τὸ ἀγελάδες.

Ὕστερα τοῦ Ἁγίου Νικολαοῦ πέφτει πολύ χιόνι. Ἔρχεται χειμῶνας. Κῖς ζεζάμε τὸ χειμῶνα. Τότε φείγανε καὶ ἀπὸ πολλιά. Ὅλα μαζύ φείγαν. Τὸ Μάη ἔρχόταν. Κάθε μέρα ἄκουε φου-φου-φου, τόβη φαβαρία κάνουν.

Τὸ χειμῶνα ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ δὲν ἄνοιγε εὔκολα. Ἔζει εἶχε χιόνι, μέβα ἄναβες τὸ τανδοίρ, ἄναβες στὶ σόμπα φωτιά, "ἔβαζες στὸ μαγκάλι" στὸ κισοδα-

---

" ἐννοεῖ φωτιά ἀπὸ τὶ σόμπα.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΧΙΟΣ

-ει και καθόμαστε γύρω-γύρω στά σενδίρια.

Τό καλοκαίρι τό ξέγαμε Γιάζ. Εἴχαμε τί χαβλή, στό σπίτι, εἴχαμε τό Γιαζοδαί στό ἀπάνω πάτωμα. Βγαίναμε στί χαβλή ἔκανε δροσιά. Κάτω ἀπό τά δέντρα, ἀπό τίν κλιματαριά ἔκανε δροσιά.

Ὅμορφα τοῦ ἦτα στί Πατρίδα!

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Γεν. θέμα

Κ.Μ.Σ. Σ. Δονδολίνου

20.1.53

Αγιρνάς

Πατα-Ισαάκ Αβραμίδης

Βέξε (γεν. πληροφορίες)

Πολλά στίνια στό Βέξε εἴχανε παναφύρια. Ἤν τά λέγανε. Κανέβαινες μερικά σκαλιά καί βρισκόσουνα σ' ἕνα σκοτεινό διάδρομο. Πείνε λεφτά περπατοδεες μέ τά γέσσερα καί συνήθως ὁ ἕνας δεμένος μέ τόν ἄλλο. Φτάνανε σ' ἕνα ἄνοιγμα τοῦ ὁδηγοῦσε σέ πολλά δωμάτια. Τ' ἄνοιγμα αὐτό ἔκλειν μέ μιά τεχνίρια πέτρα στρογγυλή, ὁμαλή καί μέ τρύπα στίς μέσα.

Δέν ἄκουσαν ἱστορίες γιά παναφυλή στά Ἤν. Μονάχα τῆς στά χρόνια τῶν Γενίσσαρων ὁ κόσμος κανέβαινε στά ὑπόγεια.

Στά χρόνια τους δέ χρειάσταμε τά πρυφτοδη. Μονάχα τά ροῦχα τους καί πολύτιμα ἀντικείμενα πρύφαν.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ.
20.1.53

43

Σ. Δ

Γεν. Θέμα

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. — Κέσι

25.5.56 — Ἀννίκα Χαριτωνίδου

πρωτότυπο: ὑπόγ. ἀποθῆκες (Γεν. Θέμα)

Βέζε

Λαξευτά Ὑπόγεια

(Βέζε. Γεν. Πληροφορίες)

. . . . . .

. . . . . .

Στοῦ παπα-Ἰσαάκ τό σπίτι, στό Βέζε, εἶχε ἕνα μεγάλο ὑπόγειο. Λέγανε πως ἄρχιζε ἀπό τό Βέζε κι' ἔφτανε ὡς τό Κέσι. Εἶχε καί τίρχιζ νταβίζ μιά μυλόπετρα πού κλείνανε τό δωμάτιο καί δέν περνοῦσε κανένας.

Δέν τό εἶδα μέ τά μάτια μου, μονάχα ἄκουγα πού τό λέγανε.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Ε.Β. 7.11.1959

Γεν. Θέμα

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.
5.4.53

Βέλε
Λάζαρη Φαρβάκολλου

Λαξευτά μέσα σύο χωρίο

(σύγκρος ὀνοματισμένα)

Χαμηλότερα ἀπό τήν ἐκκλησιά τῆς Παναγιᾶς ἤτανε ἕνα ἄνοιγμα. Ἔμπαινες καί βρισκόσουνα σέ μιά μικρή σπηλιά. Σύο βράχο τῆς σπηλιᾶς ἤτανε κάτι σκαλιά λαξευτά. Τ' ἀνέβαινες καί βρισκόσουνα σ' ἕναν ἄλλο χῶρο, πάλι σπηλιά. Καί μέσα σ' αὐτόν εἶχε πάλι σκαλιά σύο βράχο καί ἀνέβαινες. Τότε ἔβλεπες φῶς γιατί χωρίς νά ζέρεις εἶχες φτάσει σύο ράχη τῆς κοιλάδας, τοῦ ἤτανε τά σπίτια τοῦ χωριοῦ.

Οὐζούν ἴν λέγανε αὐτή τή σπηλιά.

Ψηλότερα ἀπό τήν ἐκκλησιά τῆς Παναγιᾶς εἶχε πάλι μιά τρύπα. Ἔφερνε σέ μιά σπηλιά, τοῦ ἤτανε ἐκκλησιά. Ἐκεῖ μέσα βρίσκανε κόκκαλα καί κάτι παλιά πολύ χαλιά. Δέν ζέρει πῆς τί λέγανε τήν ἐκκλησιά. Δέν ἄκουσε καμμιάν ἱστορία γιά τό οὐζούν ἴν καί τήν ἐκκλησιά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΟΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥΛΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Γεν. Θέμα

Κ. Μ. Σ. Δουδολίνου Σοφ.

25. 5. 56

Κέσι

Ἀννίκα Χαριτωνίδου

Βέζε

Ἔγινε Ἀντιγραφή

Λαζευτά. Ὑπόγεια (Βέζε: ὑπόγ. ἀποθήκες)

Στό Κέσι τοῦ πῆγα νίκη ἀπὸ ἄρρωστα ἤμουνα. Τοῦ νά ἔχω καί νά μάθω τί ἔχει καί τί δέν ἔχει.

Θυμᾶται τό Βέζε, τοῦ γενήθη-κα. Ἐκεῖ, ἀπό τά σπίτια μας ἀπό κάτω εἶχε ὑπόγειο σκαμμένο. Θά κατέβαινε 26-28 σκαλιά, σκαμμένα κι αὐτά. Τόσο βαθειά ἤτανε. Ὕστερα ἔβρισκες ἕνα δω-μάτιο τῆς 3 μέ 3,5 μέτρα. Οἱ τοῖχοι του φαίνονταν πῆς εἶναι βράχος σκαμμένος. Στό τάβαν βράχος κι ἀπό πάνω ἤτανε τό σπίτι.

Ἐμεῖς βάζαμε τά μῦλα μας τ' ἀχλάδια μας, τό Κιλάμπολου, τά τοιρειά μας, τό τυρί. Ὅλα σ' αὐτό τό δωμάτιο τά βάζαμε καί δέ χαλούσαν. Πάνω σέ ἄμμο τ' ἀπλώ-ναμε.

Στοῦ Παπα-Ισαάκ τό σπίτι στό Βέζε εἶχε ἕνα μεγάλο ὑπόγειο. Λέγανε πῆς ἄρχιζε ἀπό τό Βέζε κι ἔφτανε ἢ τό Κέσι.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥΝΤΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Εἶχε καί τίρχίζ ντάει, μέ μιλόπετρα
πού κλείνανε τό δωμάτιο καί δέ περνοῦ-
σε κανένας.

Δέν τό εἶδα μέ τά μάτια
μου, μονάχα ἄκουγα, πού τό λέγανε.
Δέ θυμᾶμαι πῶς τό λέγαμε τό δωμάτιο,
πού βάζαμε τά φροῦτα μας.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ. Θεοστάκας

Γεν. Θέμα

Καλάσματα

(ὑπόρ. ἐπιμηνιείς)

Βίζε

Καὶ τὸ Βίζε καὶ τὸ Μαντζουσίν ἔχουν ὀλίγα τέλοια καὶ Ὑπ. Καλαδόνουλος. τὸ Ἀγρίς. Ἐπιμηνίς καὶ λίγε, ὄχι ἀναμμένα τὸ βράχο εἶναι. Τὰ ἔσκαβαν οἱ ἄνθρωποι. Ἐπιμηνίς εἶναι, ἐπίμηνα εἶναι, τέλοια. Παλιὰ ἐπιμηνίς εἶναι, εἰπόνες ἔβλεπαν πλ. Νέλεμα τὰ πῆραν οἱ ἔστρωσι καὶ ἔχουν ἐπίλια πάνω. Μικρὰ εἶναι, ὄχι μεγάλα | τὸ Βίζε πάνω τὸ βοηθ εἶναι ὁ Σεραμίς Ἀλίου. Ἄλαν παλιὰ ἐπιμηνιά | ἐπιμμένη τὸ βοηθ καὶ πάγαιναν πάνω πάνω.

Ἀπὸ τὸ Ὑσπολίν πιὸ πάλω, τὸ Κιλ τεπέ πολλοὶ ἦρθαν μὲ ἀπὸ μὲ Εὐρίδιος καὶ ἔσκαψαν καὶ βρῆκαν ἀντίκες καὶ νέλεμα τὸ αἰναγόρεψε ἡ Κυβέρνησις.

Κ. Μ. Σ.
20. 1. 53

Κ.Μ.Σ. Θ. Κωνσταντίνου. Γεν. Θέμα Αρχεία

Βέζε. Σμυρνού. Βέζε (ὑπορ. Σμυρνιάς) ὀνομ. Ἀβραμίδη

Τὸ Βέζε ἦταν μικρὸ σὲ μιὰ χαράδρα ἀρμε-
λιά. Τὸ ἴνα αὐτὸ τὸ ὄνομα ποιὰ σημα-
σία ἔχει ἡ χαράδρα ὀνομάζεται. Ἐδῶ πιστεύουν
ὅτι ἦταν μικρὴ ἡ αὐλὴ ἡ «αὐλιὰ» τοῦ Προφή-
του Ἠλία (πιστεύουν = ἐπειδὴ ἔτσι τὸν λέν Ἠλίας). Ἡ σμυρ-
νιὰ εἶναι ἀρμελιὰ ὀρεινή. «Ἐκεῖ μαζεύθηκαν
παγανιὲς καὶ βυρίσι ἀλλὰ μὴν ἔχει αὐτὸ τὴν
ἐποχὴ ἐδῶ ἐπληγεμένη. Ἡ Σμυρνιὰ εἶναι ποάρια,
δηλαδὴ εἶναι μικρὴ σὰν χαμηλὰ τοῦ βουνοῦ μι-
σὸ κὶ ὁ βουνὸς ἔχει σὰν σπηλιὲς ἐδῶ μέσα. Ἦταν
δυὸ μαγαζιὰ ἐδῶ βρεχτά. Ὁ βυρσὶ εἶναι ἐδῶ αὐτὸ τὸ
Σμυρνιά, δυὸ μαγαζιὰ κὶ αὐτὸ ποὺ βρεχτὸ, ἐδεψεῖ-
ὸ. Οἱ παγανιὲς ἐβγαν ἀπὸ ἐδῶ βυρσὶ αὐτὸ
τοῦ πανὲ ἐδῶ ἐπληγεμένη. Ἦταν αὐτὰ μεγάλα
βρεχτὰ ἐ τοῦ ἀσβήνανε καὶ ἔτσι εἶναι ἐδῶ ἐδεψεῖ-
ὸ ἐρέμια καὶ ἄλλα βυρσί.

Καὶ ἡ αὐλὴ ἐδῶ ἐ Σμυρνιὰ αὐτὸ βρεχτὸ
ὀνομαζόνταν ἔτσι. Παχάδερα δὲν ἔχει ἡ Σμυ-
ρνιὰ, μόνον ἕνα ἐκκλησὶ ἔχει. Τὸ ἴνα εἶναι χωρι-

σμένο αἰσὸ τὴν ἄγγην εἰκηνισία. Τὸ τέμπλο εἶναι
τὴν αἰτὸ κεχεμημένος βράχος. Καὶ καὶ ἐν-
γραφίες φαίνονται αὐτόμη ἀγγὰ λέγει, γιατὶ δὲν
τὴν ἄγρεσαν οἱ Τοῦρκοι". Ἡ εἰκηνισία δὲν εἶναι
τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ ἀγγὰ στὰ ὠχάγια καὶ
γι' αἰτὸ μοιαννὴς μέσα χωρὶς νὰ καλεβῇ σκαλο-
ωάτια. Μόνο αἰσὸ τὴν περίῃ εἰκηνισία γιὰ νὰ
μοῖγι στὰ ἱερὸ [illegible] σκαλοωάτι, ὅπως συνή-
θως. Μέσα τὴν εἰκηνισία, ὠχάγια τὴν ὠόρτα
τῆς εἰσόδου, εἶναι καὶ τέλεσαν οἱ ἄντρες, οἱ γυναῖ-
κες — γυναικοῦλα δὲν εἶχε — εἶναι ὠαλαιοὶ τάφοι.
Δὲν ἔσκαψαν οἱ χριστιανοί, οἱ τοῦρκοι ἔσκαψαν
καὶ ἔχεγαν τοὺς βρῆκαν τάφους. Ἔσκαψαν οἱ τοῦρ-
κοι, ὡσὸς τοὺς κείρασε.
| Διὸ Προφῆτες Βία εὑρέθεσαν τῆς Ὀλοιγίου. Μαζεύον-
ταν αἰσὸ | Κεσὶ ἡ Βίζε ἡ | Δίγοι αἰσὸ τὸν Ταξιάρχη.

K. M. Σ.
20. 1. 53

Γεν. Θέμα

Κ. Μ. Σ. Δονδολίνου Σοφ.

5, 5. 1953

Βέλε

Λάζαρος Φαρσάκογλου

Λαξευτά παρεκκλήσια (ὑπὸ ἐκκλησίες)

Προφήτης Ἠλίας". Ἤτανε μιά μεγάλη σπηλιά 5 λεφτά ἔξω ἀπό τό χωριό, ἀκριβῶς στήν κορφή τῆς κοιλάδας, πού βρίσκονταν τά σπίτια τους. Τά σπίτια δέν ἤτανε κοντά στή σπηλιά. Μέσα σχηματίζονταν δόλος. Στό βάθος 2 πέτρες ἤτανε τό Ἅγιο Βῆμα. Στούς τοίχους εἶχε ζωγραφιές, ἅγιοι, μά χαλασμένες, ξυσμένες. Σέ μιάν ἄκρη ἤτανε δέση γιά τίς ἐξομολογήσεις καί κεῖ κοντά κάθη πατοῦσες τό χῶμα ἀκούγονταν ἕνας παράξενος κρότος. Τί νάτανε ἄραγε ἀπό κάτω;

Κάτω ἀπό τή σπηλιά ἤτανε ἀμπέλια καί περιβόλια τοῦ χωριοῦ.

Λειτουργοῦσε μιά φορά τό χρόνο, στή μνήμη τοῦ Προφήτη Ἠλία. Μά κάνανε συχνές παρακλήσεις. Μπορεῖ νά πήγαιναν σαράντα μέρες συνέχεια γιά παράκλησι. Ἡ γυναῖκα του ἔταξε καί πήγαινε σαράντα μέρες συνέχεια.

Οἱ τοῦρκοι λέγανε Ἐλεϊλέ τόν Προφήτη Ἠλία.

Ὁ Λεβίδης ἀναφέρει τή λαξευτή αὐτή ἐκκλησιά.
Α. Λεβίδου „Περιγραφή τῆς Καππαδ." χειρ. Α. σ. 165

Γεν. Θέμα

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.

20.1.1953

ΒΕΖΕ

Παπά-Ισαάκ Ἀβραμίδης

Πρωτότυπο: Ὑπόγ. ἐκκλησίες

Παλιές ἐκκλησίες

(ὑπόγ. ἐκκλησίες)

. . . . . .

. . . . . .

Ὁ Προφήτης Ἠλίας πούτανε κι' αὐτός σκαλισμένος σε βράχο, ἤτανε ἀπ' τή μιά μεριά τοῦ ντερέ καί θά μπορούσαμε νά ποῦμε ἀνάμεσα Βέζε καί Κέσι (ὑπάρχει δελτίο γι' αὐτό)

. . . . . .

. . . . . .

Ε.Β. 23.11.1959

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.
20.1.1953

Γεν. Θέμα

Βέζε
Γαβριήλ Ἰορδανίδης
-2-

Σκαλιστές ἐκκλησίες
(ὑπορ. ἐκκλησίες)

Στήν σκαλιστή ἐκκλησιά τοῦ Προφήτη Ἠλία πού ἤτανε ἀπέναντι ἀπ' αὐτές τίς ἐκκλησιές καί πάνω ἀπό τά σπίτια τους, πήγαιναν σάν δέν ἔβρεχε καί κάνανε λιτανεία. Οἱ τοῦρκοι τούς θερμοπαρακαλοῦσαν νά ζητήσουν ἀπ' τό Θεό τους καί γι' αὐτούς νά βρέξει.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Ι.Λ.
4.9.56

Σόφ. Δονδολίκου. Γεν. Θέμα

Κ.Μ.Σ. ~~Θ.Κυσσίκου~~.

Βέλε

Καλαθοτούλου

Προφύτης Ἠλίας (ὑπόγεννησις)

Μιά σπηλιά ἔχει ἀπ' τό χιριό τῆς 1/2 ὥρα. Λέγανε τον προφύτη Ἠλία καί πηγαίνανε γιά γιανία.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ.
20. 1. 53

54

Σ. Δ.

Γεν. Θέμα

κ. Μ. Σ. Δονδοσίνου Σοφ.

14. 3. 56

Βέζε

Στέφανος Ἀλεξιάδης

Λαξευτές ἐκκλησιές (ὑπόγ. ἐκκλησιές)

Σπίν πλαγιά, πού εἶναι τά σπίτια τους, καί γυρά ἤταν ὁ Προφήτης Ἠλίας. Μιά σπηλιά, πού τήν εἶχαν σκάψει οἱ ἄνθρωποι καί τήν εἶχαν κάνει ἐκκλησιά. Δέν ἔβρεπες εἰκόνες, οὔτε ἅγιο Βῆμα. Πήγαιναν ὅμως καί κάναν λειτουργιά καί, βάν δέν ἔβρεχε, κάναν λιτανεία.

Τώρα, πού πῆγα (ἐν. τό ταξίδι τον σλό Βέζε τοῦ 1954) ἀνέβηκα σλού Προφήτη Ἠλιά καί εἶδα κοπριά ἀπό περιστέρια μέσα. Οἱ Τοῦρκοι μοῦ εἶπαν πῆ ὁ Μεμέτης πῆγε νά κάνει περιστερῶνα. Ἀλλά τά περιστερία γοφᾶν καί τό χάλασε.

Φοβοῦνται οἱ Τοῦρκοι νά ἐρωμήσουν τήν ἐκκλησιά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Θ. Κω στάκης. Γεν. θέρα

Βέζε - ~~[illegible]~~ Ἀγρνάς
ὅπου ~~[illegible]~~ Ἀβραάμιδες.

Κατεβαίνοντας στὸ Ἰσωνιῶν ἀπὸ τὸ Βέζε βγέσεις ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ὀρθὲς εἰκονίσεις χαραμένες στὸ δρόμο κοντά, σκαλιστὲς στὸ βράχους.

Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τῆς εἰκονίσεις ἦτον γεμάτη ζωγραφιές. Ὁ Πανταπράτορ ἦτον στὸν τρόπο τῆς εἰκονίσεις καὶ φαινόταν ὀρθὲ παρά. Ἡ Μαρία μὲ τὸν Ἰησοῦ ἦτον ἐπίσης στὰ δύο μέρη ζωγραφισμένος. Ἐπίσης ἔγραφε μὲ σκαλιστὰ καὶ βιζαντινὰ γράμματα: Το στερέωμα.... (δηλαδή: τῶν ἐπὶ σε' ωεωοιδόλων). Ἐκ ποιόν ἦτον ἀγνεραμένη ἡ εἰκονίσεις δὲν ζέρει κανείς. Εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη, (σὰν τὸ εἰκονίσαιν ποὺ εἶναι δυτικὰ τοῦ νεκροταφείου τὸ Περιστεριοῦ, δηλαδὴ σὰν τὰ ἐξεκκλησία ποὺ βγέσει κανεὶς στὴν πλάσθρο). Ἔχει ἐπίσης ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Τέρα βέβαια τὸ εἰκόνες εἶναι μαῦρες. Φάνεται πῶς μὲ τὸν καιρὸ μαύρισαν τὰ χρώματα.

Τώρα οἱ ἐπιτιμίες αὐτές εἶναι χαλασμένες
καὶ δὲν ἐχειτουργοῦσε πανεύς, οὔτε ἄνεβε
περιά.. Μόνον ὅταν δὲν ἔβρεχε πήγαιναν ἐ-
πεῖ οἱ πάτοικοι τοῦ Βέλλε καὶ ἔπαναν
χιτανεία γιά νὰ βρέξη. Πήγαιναν καὶ
τοῦρκοι ἀγάδες ἀπό τό Ὑσπουτιῶν καὶ οἱ
χριστιανοί, γιά νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν, πάβα-
λαν τουρπιμά τά γράμματα. Τότε αὐτοί
εὐχαριστιόνταν πολὺ τἄπαιγαν καὶ ἔλεγαν:
"ἀραιὰ τά ἔτε". Οἱ τοῦρκοι βέβαια δὲν
ἔπιπαιναν μέσα στὴν ἐπιτιμία. Ἀπὸ ἔλω ἄ-
πουγαν τά γράμματα πολὺ πάβαλε ὁ πα-
πᾶς..
Ἡ ἐπιτιμία ἦταν θεόγεια, σπαγιστή στό
βράχο. Πόρτα δὲν εἶχε. Μιά μπιρή μόνο
πολὺ τὴν εἶχε, γέρ, ἀνοίγει τό νερό.
Ἡ ἐπιτιμία δὲν εἶχε ὄνομα. "Θά πᾶμε
στὴν ἐπιτιμία πολὺ εἶναι στό Ὑσπουτιῶν πον-
τά", ἔλεγαν. Κεριά δὲν ἄνεβαν ποτέ.

K. M. Σ.
20.1.53

Κ.Μ.Σ. Σου Δουδολόνου. Γεν. Θέρα

Ἀντεγράφη

Βέζε

Πατα. Ἰκάαν Ἀβραμίδης

Παρμὲς ἐκκλησίες (ὁ πόγ ἐκκλησίες)

Μεταξύ Βέζε καὶ Ἰσπιτίν βρέθηκε πρὶν 40-50 χρόνια ὑστερα ἀπὸ διαφυ βροχὴ μιὰ κλαρικεὶ κὲ βράχο ἐκκλησιά. Ὑποχύρηκαν τὰ χύματα καὶ μπόρεκαν νὰ μποῦν μέκα. Συμᾶται τοιχογραφίες (ὁ ἄλλο δεξιὸ γράφει σχεπιά). Συνήθη μὲ πάγωνα γὰ τιεανεία γιατί εἶχε κῦρο ἀπομένο γὰ νὰ γρήγοτε. Μιὰ φορὰ μάζεκα ζήτηκαν μὲ οἱ ἀγάθες τοῦ Ἰσπιτίου τὰ ἀπεθοῦν τοιχόρημα τὴν εὐχὴ γιὰ νὰ πάτοτε μιὰ κεῖ δηνὴ τοῦ ἀνάγκηκε. Ὅπου μὲ ἔγιν. Ἡ ἐκκλησιά αὐτὴ τοῦ τύρε τεχνεταῖα φάνηκε κιὰ μάτια τῶν χριστιανῶν δὲν εἶχε ὄνομα ἀπὸ κανείας ἔγιο. Ὁ πατᾶς τέτε, Γενὶ μπουνουνὰν κιλισά πού θὰ πεῖ καινουργοβρεθεῖσα ἐκκλησιά.

Ὁ Προφήτης Ἠλίας πόνταν μὲ αἰτοὶ κλαρισμένος κὲ βράχο ἤταν ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ τοῦ νεερὲ καὶ θὰ μπορούκαμε νὰ πόδμε ἀνάμεκα Βέζε καὶ

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΜΟΥΣΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κέει (ὑπάρχει δεξιό γι' αὐτό).

Ὁ Ἀι-Πύργη ἤταν ἀτ' τὴν ἄλλη μεριά τοῦ νερέ. Δὲν πρόφερα καθαρά ποιὲ τὸ νομά του. Ἔλεγαν, πότε Ἀγιαρχαρούν, Ἀγιοργουνοῦν, Ἀγιαλέρ. Μέσα ἀτ' αὐτὴν τὴ σκαλιστὴ ἐκκλησιά ἀνεβαίνονται κάμποσα σκαλιά κρεμόσοντα σ' ἕνα δωμάτιο. Ἤταν ἴν, ὅπως ὀνομάζουν τὰ σκαλιστὰ δωμάτια ποὺ κρέμονται κάτω ἀπὸ τὰ στήλια τους ἢ σὲ στηλιές.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ.
20. 1. 53

Σ. Δ.

Γεν. Θέμα

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.

5.4.1953

BEZE

Λάζαρος Φαρσάκογλου

πρωτότυπο: περιχ. Ζαζ. συγκροτημάτων
Οὐγούν ἴν (Γεν. Θέμα)

Λαζευτά μέσα στό χωριό

. . . . . .

. . . . . .

Ψηλότερα ἀπό τήν ἐκκλησιά τῆς Παναγιᾶς εἶχε πάλι μιά τρύπα. Ἔφερνε σσ' μιά σπηλιά, πού ἤτανε ἐκκλησιά. Ἐκεῖ μέσα βρίσκανε κόκκαλα καί κάτι παλιά πολύ χαλιά. Δέν ξέρει πῶς τή λέγανε τήν ἐκκλησιά. Δέν ἄκουσε καμμιάν ἱστορία γιά τό Οὐγούν ἴν καί τήν ἐκκλησιά.

Ε.Β. 7.11.1959

Γεν. θέμα

Κ. Μ. Σ. Δονδοχίνου Σοφ.

5. 5. 1956

Βέλε

Λάζαρος Φαρσάκογλου

(ὑπόγ. ἐκκλησιές)

Ἤτανε 10 χρονῶν (1896) ὅταν βρέθηκε μιὰν ἐκκλησιά μέσα σὲ βράχο. Φύσαιε κάτι χώματα πού φράζαιε τὴν εἴσοδό της. Ἕνας τσοπάνος τό ἀνακάλυψε καὶ πῆγε στό χωριό καὶ τοὺς τοῦτε. Ἤτανε ἀκριβῶς ἔξω ἀπό τό χωριό κὶ ἀρισβερά πού δρόμου, πού πήγαινε στό Ἰσπουτίν.

Ἡ ἐκκλησιά αὐτή ἤτανε μιά σπηλιά, μὲ ζωγραφιὲς στοὺς τοίχους, ἄγιους, τέτοιες ζωγραφιές.

Γιά νά μπορέσουνε ὅμως νά κάνουνε παράκλησι, πήγαιε στοὺς τούρκους τοῦ Ἰσποντίν καὶ ζήτησαν τὴν ἄδεια, γιατί ἡ σπηλιά αὐτή ἤτανε στό μέρος τοῦ Ἰσπουτίν. Οἱ τοῦρκοι τοὺς ἄφησαν.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Γεν. Θέμα

Κ. Μ. Σ. Δουλιγιάν Σοφιά — Βέζε

24. 7. 1957 — Πρόδρομος Μουράτσιχον

1α Γεντά

(ὑπόγ. ἐμπλησίες)

Ἀνάμεσα στά τοιρκικα σπιτία ἦταν ἕνας γκρεμός. Σάν Ἔβρεχε ἔπεφτε κεῖ μέσα νερό καί κυλοῦσε. Γίνονταν τότε σάν ντερεδάκι.

Μέσα σ' αὐτό τό γκρεμό ἦταν μά σπηλιά. Κατέβαιν κανεῖ τῇ αὐτί, μόνον πού ἦταν ἀπότομα.

Στό χωριό λεγάν τήν τῇ σπηλιά αὐτί ἦταν ἐκκλησιά. Ἤταν ὅμως; Ζέρω μονάχα πώ | Ἄι Βασίλη λεγάν τό γκρεμό αὐτό |. Πάλι λεγάν δέν Γέρω. Μιά φορά μάλιστα ἔπεσε ὁ γιός τοῦ Παπα-Ἰσαάκ στόν γκρεμό αὐτό καί δέν σκοτώθηκε.

ΙΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Γεν. Θέμα

Κ. Μ. Σ. Δονδοζίνου Σοφ.
14. 3. 56

Βέζε
Στέφανος Ἀλεξιάδης

Λαξευτά

(Ὑπέρχ. συγκροτ. ὀνοματισμένα)

Γεδί δελικλί λέγανε κάτι τρύπες στὸ βράχο, ποὺ φαίνονταν σεὶν ἀπέναντι πλαγιά του νερέ. 1/4 ἀπὸ τὸ Βέζε ἔπιανε γυρεμός ἀπὸ μεῖ, τὴ 50 μέτρα βάθος καὶ πολλὰ βράχια. Στὰ 25 μέτρα εἶχε 7 τρύπες[1], τοὺ τούρκικα τὰ πεῖ Γεδί δελικλί. Νὰ κοίταξε τὴ φωτογραφία[2] γιὰ νὰ καταλάβεις.

Γιὰ νὰ φτάσεις τὰ Γεδί δελικλί, ἔμπαινες χαμηλὰ ἀπὸ τοὺ νερέ ἀπὸ μιὰ πόρτα, καμωμένη μὲ σκάλιμο. Ἅμα περνοῦσες τὴ πόρτα, τροχηρούσες μέτα, ἔβρισκες σκαλιά, σκαμμένα κιαῦτα κὶ ἀνέβαινες. Τὸ τελευταῖο σκαλὶ ἔφτανε σὲ μιὰ τρύπα, σο-τὸ πόντος ἄνοιγμα. Εἶχε „πατοῦρε"[3] ἀπὸ πάνω, πατοῦρα ἀπὸ κάτω, γιὰ νὰ περνάει μιὰ στρογγυλὴ πέτρα, ποὺ ἤτανε στὸ πλάϊ. Αὐτὴ τὴ πέτρα εἶχε μιὰ τρύπα στὴ μέσα. Ὅπως ἄκου-

---

1) Μου δείχνει μιὰ φωτογραφία, τραβιγμένη ἀπὸ τοὺ ἴδιο στὰ 1954, ποὺ ζεχωρίζουν τ' ἀνοίγματα αὐτά.

2) πατοῦρα. προεξοχή

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΝΥΝΙΟΥ ΑΡΓΑΙΟΣ

γε ὁ ἴδιος τὶ ζέγανε Τίρχιζ νταβί καὶ τὴν κυγόβανε μπροστὰ σεὶν τρύπα γιὰ νὰ κυείσει. Μέσα ἀπὸ τὴν τρύπα βάζαν τὸ ὄπιο καὶ περίμεναν. Ἅμα περνοῦσες αὐτὴ τὴν τρύπα σερνόσουνα γιὰ νὰ προχηρήσεις. Ἔνας μονάχα μποροῦσε νὰ πιγαίνει. Θὰ πίγαινες τὴν ἰὸ μέρα κὶ ἔβγαινες σ' ἕνα δωμάτιο 4 χ 4, σκαμμένο κὶ αὐτό. Αὐτὸ τὸ δωμάτιο εἶχε τὶς ἑφτὰ τρύπες, πού βγέπαμε ἀπὸ τὸ χωριό.

Πάνω ἀπὸ τὴν τρύπα, πού εἴπαμε παράπαιν, αὐτή, πού εἶχε τὸ τίρχιζ νταβί, σχυματίζουταν ἕνα πατάρι, σκαμμένο κὶ αὐτό, πού ὅταν ἀνέβαινες ἔβλεπες δύο-τρεῖς μικρὲς τρύπες. Φαίνεται πὴν αὐτὲς τὶς εἴχανε κάνει γιὰ νὰ καρμώνουν αὐτοὺς πού θανέβαινον γιὰ νὰ τοὺς κάνουν καινό.

Λέγανε πὴν ἀπὸ τὸ δωμάτιο αὐτὸ εἶχε κὶ ἄλλο πιὸ μέσα κὶ ἂν προχηροῦσες ἔβγαινες ἔξω, ἀλλά, ὅπως ζέγανε, εἴχανε φράξει τὴν ἄλλες τρύπες μέσα, κὶ ἔτσι δὲν μποροῦσες νὰ προχηρήσεις.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥΛΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Γεν. θέμα

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.
29.I.1958

Βέξε
'Αλέξης 'Αλεξιάδης

πρωτότυπο: ὑπεργ. ἐκκλησίες.

Ὑπέργεια λαξευτά

(ὑπέργ. συγκροτήματα)

'Απέναντι ἀπό τό χωριό καί μέσα στό ντερέ μας ἦταν κάτι τρύπες. Στή σειρά ἑφτά τρύπες, πού λέγαμε Γεδί δελικλί. Μέ σκαλισμένα στό βράχο σκαλοπάτια φτάνανε ὡς τήν τρύπα. Μόλις χωροῦσες καί σερνόσουνα ὡς 50 μέτρα γιά νά μπεῖς μέσα. Μετά τά 50 μέτρα ἔβλεπες μιά πέτρα στρογγυλή στό πλάϊ τραβηγμένη. Μιά πέτρα μέ μιά τρύπα στή μέση. Τήν εἴχανε λέει γιά νά βάζουν τό ὅπλο, νά τραβᾶνε τήν πέτρα καί νά κλείνουν τό ἄνοιγμα. Κι' ἄν ἐρχόταν ὁ ἐχθρός δέν μποροῦσε νά περάσει κι' ἀπό μέσα μποροῦσαν νά τόν τουφεκίσουν. Τή λέγαμε τήν πέτρα Χῖρσίζ ντασί, γιατί δέν ξέρω.

'Από τήν πέτρα πλάϊ ἄρχιζε ἕνα δωμάτιο ἀρκετά μεγάλο. Ἦταν ἐκκλησιά. Εἶδα ζωγραφιές στόν τοῖχο καί Ἅγιο Βῆμα ἀπό τόν ἴδιο τό βράχο.

Μοῦ φαίνεται πώς μιά ἀπό τίς τρύπες αὐτές τή λέγαμε 'Ιλεανίκ κιλισέ,[I] δέ θυμᾶμαι ὅμως

I) Γιά τήν ὀνομασία αὐτή θά χρειαστοῦν κι'

καί πολύ καλά.

Πιό πέρα ἀπό τό Γεδί δελικλί ἦταν ὁ Ἅγιος Γιώργης κι' αὐτός σκαλιστός στό βράχο. Ἦταν χαμηλότερα ἀπό τίς ἄλλες ἐκκλησιές καί πιό εὔκολα μπαίναμε.

ἄλλες πληροφορίες. Ἔτσι δέν σημαίνει τίποτε.

Γεν. θέμα

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. — Βέξε

20.1.1953 — Γαβριήλ Ἰορδανίδης

Χειρογρ. πρωτότυπο: Θρακικ. χωρ.

Σκαλιστές ἐκκλησιές

(ὑπερφ. ἐκκλησιές)

Ἀπέναντι ἀκριβῶς ἀπ' τό χωριό ἦτανε μιά σειρά ἀπό βράχια. Γιά νά φτάσεις ἐκεῖ περνοῦσες τό νερό, τά περιβόλια πού ἦτανε πλάϊ σ' αὐτό, κι ὕστερα ἔρτανες στίς σπηλιές αὐτές. Ἀπό ἕνα μικρό ἄνοιγμα ἔμπαινες μέσα σέ χώρους πού ἦτανε ζωγραφισμένοι καί ἀπό πολλά μοιάζανε χριστιανικές ἐκκλησιές. Λέγανε τή θέση αὐτή Γεντί δελιλί ἐφτά στή σειρά τρύπες, ἀνοίγματα. Ξέρανε μιά τοῦ Ἁγ. Γεωργίου καί μιά τοῦ Ἁγ. Δημητρίου πού πηγαίνανε καί λειτουργούσανε στήν γιορτή τους. Ἀκόμα καί μέσα στό περιβόλι του ἦτανε μιά ἐκκλησιά τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, σκαλιστή κι αὐτή πού ἤξερε ἀπ' τόν πατέρα του πῶς τήν εἶχανε φτειάξει οἱ πρόγονοί του.

./.

(67)

Ε.Β. 23.11.1959

Γεν. θέμα

Κ. Μ. Σ. Δονδρίνου Σοφ.
5. 5. 1953

Βέλε
Λάζαρος Φαρσάκογλου

(ὑπέργ. ἐκκλησίες)

Νέζω ἀπό τό χωρίο 1/4 τῆς ὥρας, σκύν ἀπέναντι ράχη τῆς κοιλάδας, πού βρίσκονται τό χωρίο ἤτανε κάτι ἀνοίγματα ἀπό σπηλιές. Τά λέγανε Γεδί δελικλί, ἑφτά τρύπες, γιατί τόσα ἤτανε.

Πρό τί μερία τοῦ Ἰσποτίν ἔπεφτε ἡ σπηλιά τοῦ Ἁγ. Γεώργη, ἕνα ἀπό τά ἑφτά ἀνοίγματα. Εἶχε μιά κολόνα σκύ μέσα, ἔτοι πού σχηματίζονταν δύο τόξα. Μιά κάποτες τί ρίξανε καί τό ἄνοιγμα μεγάλωσε. Σάν ἔμπαινες μέσα εἶχε σκύν ἀρχή ἕνα διάδρομο, πού τέλειωνε σέ μιά πέτρα στρογγυλή, τραβηγμένη στά πλαί. Πιστεύω πέτρα ἀπό τίν πέτρα ἤτανε ἕνα δωμάτιο σκοτεινό. Τίν στρογγυλή πέτρα τί λέγανε Τίρχίζ νταδί, πού θά πεῖ πέτρα γιά προφύλαγμα. Καί τό διάδρομο μέ τό σκοτεινό δωμάτιο λέγανε Ἁγ. Γεώργη. Ἴσως γιατί ἤτανε ἐκκλησιά τοῦ Ἁγ. Γεωργίου.

Δύν ἄκουσε νά κρύφτηκαν πολέ σκύ σπηλιά αὐτή.

ΕΝΕΤΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΓΑΙΟΣ

Μιάν ἄλλη τρύπα πλάϊ στόν Ἁι. Γιώργη ἔτανε κι' αὐτή ἐκκλησιά. Εἶχε μνήματα μέσα. Ἀκόμα καί κόκκαλα βρίσκανε μέσα σ' αὐτή τή σπηλιά. Δέν δυμᾶται τόνομα αὐτῆς τῆς σπαλισμένης ἐκκλησιᾶς.

Ἕνα ἄλλο ἄνοιγμα, πού τά χώματα εἶχανε φράξει μπροστά λέγονταν Λεϊλίν ἐκκλησιά. Τί δά πεῖ δέν ξέρει.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Ὁ Λεβίδης ἀναφέρει τῆς τραγλοδυτικά οἰκήματα κι' ἐκκλησιᾶς λαξευτής τά ἀνοίγματα τῆς Πυρροφορίτης. Α. Λεβίδου „Περιγραφή τῆς Καππαδοκίας" χειρογρ. Α. Β. 165

Γεν. θέμα

Κ. Μ. Σ. Δονδολίνου Σοφ.
14. 3. 56

Βέζε
Στέφανος Ἀλεξιάδης

Λαζευτές ἐκκλησίες

(ὑπέρ. ἐκκλησίες)

Κοντά στό Γεδί δελικλί ἤτανε καί τρεῖς λαζευτές ἐκκλησίες. Ὁ Ἅι Δημήτρης, ἰο μέγρα πιό κάτω ἀπό τό Γεδί δελικλί, ὁ Ἅι Γιώργης εἰπεῖ κοντά, καί πιό χαμηλά, στό γυρεμό καί αὐάμετα στ' ἀμπέλια τους, ἤτανε ὁ Ἅι Στέφανος.

Ἅμα ἔμπαινες μέσα ἔβλεπες στό βάθος Ἅγιο Βῆμα ἀπό τό βράχο τοῦ ἴδιο καμωμένο. Εἰκόνες τίν εἶχε τουθενά στόν τοίχου. Ἐμεῖς πηγαίναμε καί λειτουργούσαμε σ' αὐτές τίς ἐκκλησίες. Παίρναμε τό σύμαυρο καί πηγαίναμε μέ τοῦ πατά καί κάναμε λειτουργιά. Δέν εἴμασε καί πολλοί Ἕλληνες καί χηρούσαμε στεῖν ἐκκλησιά.

Τώρα τοῦ πῆγα στό Βέζε (ἐν. τό τελεῖ τοῦ στά 1954) πῆγα κι' ἐπισκέφθηκα αὐτές τίς ἐκκλησίες. Εἶναι ὅπως τίς ἀφήσαμε, οὔτε τίς πείραξαν οἱ Τοῦρκοι.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Γεν. θέμα

κ. Μ. Σ. Δονδολίνου Λοφ.
29. 1. 1958

Βέλε
Ἀλέξιος Ἀλεξιάδης

Ὑπέργεια λαξευτά

(ὑπερχ. ἐκκλησίες)

Ἀπέναντι ἀπό τό χωριό καί μέσα σέ νεερέ μας ὦτα κάτι τρύπες. Στί σειρά ἑφτά τρύπες, πού λέγαμε Γεδί δελικλί. Μέ σκαλομένα στό βράχο σκαλοπάτια φτάναν τίς τρύπα. Μόλις χωρούσαν καί σερνόσοινα τίς 50 μέτρα γιά νά μπεῖς μέσα. Μετά τά 50 μέτρα ἔβλεπες μιά πέτρα στρογγυλή σέο πλάϊ τραβυμένη. Μιά πέτρα μέ μιά τρύπα στί μέσι. Τίς εἴχανε λέει γιά νά βάλουν τό ὄπλο, νά τραβᾶνε τίς πέτρα καί νά κλείνουν τό ἄνοιγμα. Κι' ἄν ἐρχόταν ὁ ἐχθρός δεν μποροῦσε νά περάσει, κι' ἀπό μέσα μποροῦσαν νά τόν τουφεκίσουν. Τίς λέγαμε τίς πέτρα

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Χιρσίζ νταβί, γαγί δέν ζέρω.

Ἀπό τιν πέτρα πλάϊ ἄρχιζε ἕνα δυμάτιο ἀρκετά μεγάλο. Ἦταν ἐκκλησιά. Εἶδα ζωγραφιές στόν τοῖχο καί Ἅγιο Βῆμα ἀπό τόν ἴδιο τό βράχο.

Μοσφαίνεται πώς μιά ἀπό τίς τρίπες αὐτές τί λέγαμε Ἰλεανίκ κιλισέ", δέ δυμᾶμαι ὄμως καί πολύ καλά.

Πιό πέρα ἀπό τό Γεdί dελικλί ἦταν ὁ Ἅγιος Γεώργης μέ αὐτός σκαλιστός στό βράχο. Ἦταν χαμηλότερα ἀπό τίς ἄλλες ἐκκλησιές καί πιό ὤκολα μπαίναμε.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Γιά τιν ὀνομασία αὐτί θά χρειαστοῦν κι ἄλλες πληροφορίες. Ἔτσι δέν συμαίνει τίποτε.

Κ. Μ. Σ. Δουδοπίου Λοφ.
21. 1. 60

Βέζε
Καλλιόπη Μουράτογλου

Τοπωνύμια

Αγ. Βασίλη ντερεκί

Μετά στό χωριό καί στό Ἀβαάμαχλε, ἀνάμεσα ἀπό τά σπεία ἦταν ἕνας μικρός γυρεμός, πού τοῦ λέγαν

Αγ. Βασίλη ντερεκί.

Λέγαν πώς μέσα ἐκεῖ εἶχε μιάν ἐκκλησιά στόνομα τοῦ Ἀγ. Βασίλη. Οὔτε πήγαμε ποτέ. Οὔτε λειτουργιά κάναμε. Ἔτσι ἀκούσαμε πώς ἦταν.

Μιά φορά ὁ γιός τοῦ Παπαΐβααλι ἔπεσε στό γυρεμό αὐτό καί δέν ἔπαθε τίποτε. Εἴπανε ὁ ἅγιος τοῦ προστάτευε.

Ἐμεῖς Ἀγ. Βασίλη λέγαμε ἕνα

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

βουνό τοῦ τείχτε κοντά στὴν Και-
βάρεια. Θά τάρεις τῆς Καιβάρειας
τὸ δρόμο γιά νά πᾶς στοῦ Ἀι-
Βασίλη. Ἐκεῖ λέγαν πῆς εἶχε ἐκκλη-
σιά τοῦ Ἀι Βασίλη. Ἐμεῖς ὅμως
δὲν πηγαίναμε στὸ βουνό τ' Ἀι Βασίλη
γιατί ἔτεχτε μακριά ἀπό τό χωριό.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Η.Σ. Θ. Κωστάκης.
1936

Βέζε — Τοπωνύμια — Αἰγονάς
Ἀντών Μπαΐρ — παπα Ἰσαάκ Ἀβραάμ

Ὡς ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας ἀπὸ τὸ Βέζε, πηγαίνοντας γιὰ τὸ Ἰσπουτεῖν, δηλαδὴ βόρεια, κοίνα στὸ δρόμο ποὺ συνδέει τὰ δύο χωριὰ εἶναι μιὰ πατηρωσιὰ ποὺ τὴν λένε Ἀντών Μπαΐρ, δηλ. πατηρωσιὰ τοῦ Ἀντώνη. Τὴν εἶπαν ἔτσι γιατὶ πάποτος Ἀντώνης διήρθησε τὸ δρόμο στὸ μέρος αὐτό. Ὁ Ἀντώνης αὐτὸς ἔτσι ἔτσι ἀπὸ τὸ Ἰσπουτεῖν (ὁ πληροφ. τὸ ἀνεφέρει γιὰ νὰ δείξῃ πὼς ἄγγιστε τὸ Ἰσπουτεῖν εἶναι ἐγγυμνὸ χωριό) —

Κ.Μ.Σ. 20.1.53

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΑΡΓΑΙΟΣ ΝΟΥΛΟΠΟΣ

75

Κ. Μ. Σ. Δονδεύκου Σ.

2. 5. 1953

Βέζε

Λάζαρος Φαρβάκουλου

Αντών Μπαΐρ λέγανε μιά κατηφορία πού ξεκινούσε ἀπό τό χωριό καί πήγαινε πρός τά μεριά τοῦ Ἰσπίτιν. Ἡ κατηφορία αὐτή τέλεινε σέ μέρη πού εἶχε νερά πολλά πού σχηματίζαν λίμνες[1] καί φύτρινε αὐτό τό χόρτο, πού λέγανε Σάζ. Οἱ τοῦρκοι τοῦ Καραΐβ τό χρησιμοποιούσαν γιά νά κάνουνε γάδες. Μέσα στά νερά αὐτά ζούσανε ἀγριόπαπιες καί πολλοί τίς κυνηγοῦσαν γιά τροφή.

Δεύ γέρει πότε ὀνομαζόμενε Ἀντών Μπαΐρ ἡ κατηφορία αὐτή. Ἀσφαλῶς ἀπό κάποιον Ἀντώνη.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

1) Φαίνεται τῆς ἐννοεῖ τή λίμνη Α. τῆς ἐγκοήρ γκόλ.

24. 10. 53

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Λοφ.

15. 1. 60

Βέλε

Καλλιόπη Μοσράτολλου

Τό πράσινο τοῦ χωριοῦ

Δέντρα δέν εἶχε μέσα στό χωριό.

Σόϋε, κεβάκ εἶχε στί μερία πού ἦταν τό νερό[1] καί τά περιβόλια. Μέσα ἀπό τό χωριό δέν περνοῦσε νερό γιαυτό δέν εἶχε καί δέντρα. Στούς δρόμους τοῦ χωριοῦ δέν εἶχε ὅπως ἐδῶ δέντρα (ἔχει ὑπόψει τῆς τό δρόμο τοῦ σπιτιοῦ τῆς στόν Κορυδαλλό πού εἶναι δενεροφυτεμένος). Ὁ προφήτης Ἠλίας[2] πού ἦταν πίσω ἀπό τά σπίτια, ἦταν γυμνό βουνό. Ὅλη τί πρασινάδα ἦταν ἀπέναντι ἀπό τά σπίτια. Κεῖ πού εἶταν τό νερό καί ποτίζαμε τά περιβόλια μας. Ὅ,τι δέλαμε

1) Ἐννοεῖ τό ρέμα

2) Ἐννοεῖ τό μικρό ὕψωμα πού πάνω του εἶναι χτισμένα τά σπίτια τοῦ χωριοῦ.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

ψυπύαμε. Τόσο γρήγορα φύτρωνε τό χόρτο πού κάθε 15 μέρες κόβαμε τό γιοντζαλίκ[1] γιά τίς ἀγελάδες μας.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

---

1) Γιοντζαλίκ = τριφύλλι

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.
2. 5. 1954

Βέλε
Πάλαρη Φάρβακοζλου

Μαχαλάδες

Οἱ χριστιανικοί μαχαλάδες δὲν ἤταν χειρισμένοι ἀπό τοὺς τούρκικους. Ἀνακατωμένοι ἤταν. Μά γιά ὅλο τό χειρό, χριστιανικό καί τούρκικο, ὑπῆρχε ἕνα Γιοχαρέ μαχλέ κί ἕνα Ασαά μαχλέ, Γιατί τά σπίτια ἤταν χτισμένα σεὶν Πλαγιά μιᾶς κοιλάδας. Ἔτσι ἄλλα ἤταν χαμηλότερα κί ἄλλα πιό ψηλά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ. Δονδολίνου Σ.
15. 1. 60

Βέζε
Καλλιόπη Μουράτογλου

Μαχαλάδες

Τά σπίτια τά ἑλληνικά δέν ἦταν χωρισμά ἀπό τά τούρκικα. Ἀναματεμένα ἦταν. 1 σπίτι ἑλληνικό, ἕνα τούρκικο, ἕνα ἑλληνικό, 1-2 τούρκικα. Δέν ἔχαμε σπίτι πατρίδα ἑλληνικό μαχαλά, τούρκικο μαχαλά. Μονάχα ὅλα τά σπίτια του χωριοῦ ἐχώριζαν ἀπό τί δέσι πού βρίσκονται. Λέγαμε Ἀβαά μαχλέ τά σπίτια πού βρίσκονται χαμηλά. Πιοχαρέ μαχλέ λέγαμε τά σπίτια πού βρίσκονται γυλά.

Εἴχαμε καί τό Ορτά μαχλέ. Αὐτό ἔπεφτε στή μέση. Σάν ἴσωμα σχηματίζονται ἐκεῖ πού ἦταν τό Ὀρτά μαχλέ. Τό δικό μου σπίτι στό Ορτά μαχλέ εἶναι. Ἐκεῖ ἦταν καί ἡ ἐκκλησιά μας.

Ἀβαά μαχλέ = κάτω μαχαλᾶς
Πιοχαρέ μαχλέ = πάνω μαχαλᾶς
Ορτά μαχλέ = στή μέση μαχαλᾶς.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ. Δουδολίνου Σοφ.

15. 1. 60

Βέλε

Καλλιόπη Μουράτογλου

Δρόμοι τοῦ χωριοῦ

Οἱ δρόμοι ποὺ περνοῦσαν μπροστὰ ἀπὸ τὰ σπίτια μας εἶταν στενοί.

Σοκάκ λέγαμε τὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ. Κάθε δρόμο ἕνα Σοκάκ. Δὲν λέγαμε ὄμως καὶ ἄλλο ὄνομα. Στὸ χωριό μας οἱ μαχαλάδες εἶχαν ὄνομα καὶ ξεχωρίζαν. Τὰ σοκάκια ὄνομα δὲν εἶχαν.

Σὰν χιόνιζε καὶ ρίχνανε ἀπὸ τὰ νιάμια τὸ χιόνι στὸ σοκάκι, ἔκανε καιρὸ νὰ λιώσει. Σκάβαμε σκαλιὰ πάνω στὸ χιόνι κι' ἔτσι πηγαίναμε ἀπὸ τὸ ἕνα σπίτι στὸ ἄλλο.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥΛΟΥΣ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ. Δονδολίνου Σοφ.
2. 5. 1953

Βέλε
Λάζαρος Φαρσάκογλου

Βρύσες

Στό χωριό ἤταν μιά βρύση πού ταίρνανε νερό τουρκάλες κι ἐλληνίδες. Τήν εἶχε φτειάξει ὁ Χαντζιορδάν, ὁ πατέρας τοῦ Γαβριήλ "Ιορδανίδη". Εἶχε φέρει νερό ἀπό τό τσάϊ[2], πού κυλοῦσε χαμηλά ἀπό τά σπυνία τοῦ χωριοῦ. Ἔτσι τό νερό πού χρειάζονταν ἦρθε πιό κοντά τους.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Γιά τή βρύση τοῦ Χαντζιορδάν ἔχουμε μιάν βιβλιογραφική ἔνδειξη στό χειρογρ. τοῦ Λεβίδη. Μαθαίνουμε τή ἔγινε τά 1880.

Α. Λεβίδη „Περιγρ. τῆς Καππαδοκίας" χειρογρ. Α. σ. 165.

1) εἶναι πληροφορμένος μας.
2) ρέμα Βέλε-Ἰστοντίν.

Κ. Μ. Σ. Δουδοχίνου Δοφ.
28. 2. 1958

Βέζε
Δοζάνδρα Καρασαβάογλου

Νερά τοῦ χωριοῦ

Ἐσκί μπαγλάρ ἦταν ἕνα μέρος σ' ἀμπέλια μας, ἔξω ἀπό τό χωριό. Γιατί τό λέγαν ἐσκί μπαγλάρ δέν ξέρω. Ἐκεῖ ἔτρεχε νέα νερό μέσα σ' ἕνα αὐλάκι. Ἀπό τό ἔρχοντας δέν ξέρω. Ἀπό τό τσαί[1] μηλά ἦταν.

Αὐτό τό νερό τό εἴχαν μέ λούκια στό χωριό. Αὐτό παλιά ἔξεν, ἐμεῖς δέν ξέραμε. Πήγαμε ἔσια στή βρύση τοῦ χαΐζη Γορδάν. Αὐτή ἡ βρύση, τσεσμέ πού λέγαμε, αὐτό τό νερό εἶχε. Ἅμα ἄνοιγες ἔτρεχε. Ὅλη ὁ κόσμος ἀπό τσεσμέ ἔπαιρνε νερό. Μοναχά δύο κοιλιού εἶχε χωριό μας. Ἕνα ἦταν δικό μας σπίτι. Μέσα στό σπίτι ἦταν. Ἅμα θέλαμε νά γεμίσομε, φέρναμε νερό ἀπό τό τσεσμέ. Κάναμε αὐλάκι καί φέρναμε. Πηγαίναμε στή βρύση. Ὁ

1) γιά τό ρίμα Βέζε. Ἰσπουτίν

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

κόσμος μαθημένος. Ἔπαιρνες τεστί ~~Σ~~, κουτσούκ τεστί, μπϋϊκ τεστί, ἕνα στοῦ ὤμο, ἕνα στό χέρι καὶ πάγαινες. Οὔτε χειμῶνα, οὔτε βέσβη λογάριαζες.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

τεστί = λαγήνι

κουτσούκ τεστί = μικρό λαγήνι

μπϋϊκ τεστί = μεγάλο λαγήνι.

Κ. Μ. Σ. Δονδοχίνου Σοφ.
21. 1. 60

Βέζε
Καλλιόπη Μονράτουλον

Νερά τοῦ χωριοῦ

Μεσά στό χωριό τρεχούμενο νερό δέν εἶχε. Τό ρέμα περνοῦσε "εξω ἀπό τό χωριό.

Γιά νά πάρομε νερό γιά τά σπίτια μας εἶχε τσεσμέ.

Σ' αὐτό τό τσεσμέ φέρνανε μέ αὐλάκι τό νερό ἀπό τό ΑΓ ΠΟΥΝΑΡ", πού ἦταν στά περιβόλια μας.

Τό μάζεναν σέ μιά δεξαμενή κι' ἀπό κεῖ "ἔτρεχε καί πίζαινε ὁ κόσμος καί "επαιρνε.

Μπροστά στό τσεσμέ εἶχε καί σκάφες πέτρινες πού χρησιμοποιούσαμε γιά νά πλένουμε τά ροῦχα μας.

Στά σπίτια μας μέσα δέν

Βλ. φαιμ. Γεωγραφικά στοιχεῖα: νοσιέ νερά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΝΕΥΛΟΠΙΑ
ΑΡΓΑΙΟΣ

εἴχαμε πυγάδια πού νά γεμίζουν μέ τό νερό τοῦ τσεσμέ. Μονάχα σ' ἕνα σπίτι εἶχε τέτιο πυγάδι, στοῦ Ποιρσάζογλου τό σπίτι. Τά ἄλλα σπίτια πύγαιναν στό ΤΣΕΣΜΕ[1] νά πάρουν νερό.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

---

1) πρόκειται γιά τί βρύσι τοῦ χαστμιορδάν εἰρήνου πού ἀναφέρουν κι' ἄλλοι πληροφορητές.

Κ. Μ. Σ. Δονδολίου Σοφ.
8. 10. 1957

Βέγε
Εὐγενία τοκατλόγλου

Τό σπίτι.

Τό σπίτι τοῦ ἔμενα ἦταν πολύ μεγάλο, δύο πατώματα.

Τό εἶχε χτίσει ὁ πεθερός μου στά 1860. Στέφο τοῦ λέγανε τόν πεθερό μου καί ἦταν πολύ πλούσιος.

Αὐτό τό 1860 τό εἶχε γράψει ὁ πεθερός μου. Ἔξω ἀπό τό σπίτι, πάνω ἀπό τί μεγάλη πόρτα.

Ἔμπαινες ἀπό τί μεγάλη πόρτα στίν αὐλή. Πίσω ἀπό τί πόρτα εἶχε γύλο τοῦ στερεύνω. Ἡ πόρτα εἶχε δύο φύλλα, πίσω ἀπό κάθε φύλλο εἶχε γύλο. Ἐμεῖς ἀνοίγαμε μόνο τό ἕνα φύλλο.

Ἡ Αὐλή ἦταν μεγάλο δωμάτιο. Κάτω τό πάτωμα ἦταν ἀπό πέτρα ἄσπρη καί μαύρη. Τό τάβανε κεμέρια εἶχε.

Στό βάθος εἶχε δύο παράθυρα τοῦ βλέπανε στίν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ. Ἀπό κεῖ εἶχε δρόσιά. Τό καλοκαῖρι βάζαμε σεντέρια στίν Αὐλή καί γαπλώναμε, γιατί

Αὐλή λέγε τό χώρα τοῦ ἀρχίζει πίσω ἀπό τίν πόρτα τῆς εἰσόδου καί τελειώνει στό βάθος στίν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ.

Ἔκανε δροσιά. Τό χειμῶνα τά σκεπάσαμε, τό χειμῶνα δέν καθόμαστε.

Ἀπό τιν Αὐλή εἶχε δεξιά μιά πόρτα πού ἄνοιγε στό Κίσεβι[1], δηλ. στό χειμωνιάτικο, Κίσ διά τιν χειμῶνας. Κι ἀπό τό Κίσεβι ἦταν μιά πόρτα. Ἄνοιγε τά δύο φύλλα τῆς πόρτας κι ἔμπαινε στό ἄλλο χειμωνιάτικο δωμάτιο, πού ζέγαμε Σουφά[2].

Καί τά δύο δωμάτια εἶχαν ἕνα μέτρο γύρο στόν τοῖχο, γύρο ἀπό σανίδια. Τό κάνανε γιά νάναι ἐστά.

Γύρω-γύρω στρώνανε 7-10 στρώματα, γιατί σεντέρια δέν εἶχε στά χειμωνιάτικα δωμάτια. Ἐκεῖ καθόμαστε, ἐκεῖ τζαγιάσαμε.

Σάν ἐρχόταν ἄντρας ἀπό τιν γενιτιά στρώναμε χαλί, κιλίμι, πάνω στά στρώματα καί γίνονταν ὄμορφα. Ἀλλοτῆς τἄφυναμε ἔτσι καί στρώναμε τά ροῦχα πού κοιμόμαστε. Ὕστερα σκεπάσαμε τά ροῦχα καί τά βάσαμε στό Γιϊκζϊκ.

Τό Γιϊκζϊκ ἦταν σκαμμένο στόν τοῖχο.

Στό Κίσεβι καί στό Σουφά εἶχε ἀπό ἕνα Ἴσκεμνι[3]. Αὐτό ἦταν ἕνα μαγκάζι πού τό βάσαμε στί μέσι ἀπό τό δυ-

---

1) Κίσεβι = δωμάτιο γιά τό χειμῶνα.

2) Σουφά = σοφᾶς.

3) Ἴσκεμνι = μέ τιν ὀνομασία αὐτί ἔννοιν τό μαγκάζι καί τό τραπέζι, πού τό σκεπάζει.

μάτιο. Ἀπό πάνω τό σκεπάζαμε μ' ἕνα μεγάλο τραπέζι ζύλινο. Κι αὐτό τό τραπέζι, ὅταν βάζαμε τί φωτιά ἀπό κάτω στό μαγκάλι, τό σκεπάζαμε μ' ἕνα μεγάλο πάπλωμα, πού λέγαμε γιοργκάν[1]. Καθόμαστε στά στρώματα, ἀκουμπούσαμε σέ μαξιλάρια, πού εἶταν πρός τόν τοῖχο, καί τά πόδια μας εἶταν σκεπασμένα μέ τό γιοργκάν.

Κατέβαινες δύο σκαλιά ἀπό τό Κίβεβι καί πέγαινες ἀπέναντι στίν κουζίνα.

Στίν κουζίνα εἶχε σεντίκι[2], πού βάζαμε τά τρόμμα. Τό σεντίκι χηρισμένο, κόλπος-κόλπος[3], κομμάτι-κομμάτι. Ἄλλο γί τό μπλιγονεῖ, ἄλλο γιά τά φασόλια, ἄλλο γιά τί φάκη.

Εἴχαμε ντερέκι[4] πού βάζαμε τά πιάτα, τά ζύλινα μαναιροπίρουνα. Αὐτά μπαίνανε σέ κουτί, πού εἶταν χηρισμένο.

Καί τό κουτί τό εἴχαμε στό ντερέκι.

Στίν κουζίνα εἴχαμε καί τό τανάστρι.

---

1) Γιοργκάν = πάπλωμα, κάθε πάπλωμα.

2) Σεντίκι = ἐζελληνισμένη κατάλυξη τῆς λέξης σεντίκ = σεντοῦκι.

3) Ντερέκι = ἐζελληνισμένη κατάλυξη τῆς λέξης ντερέκ = πιατοθήκη.

4) Ἡ ἔκφραση αὐτή εἶναι τῆς Ἰδίας τῆς πληροφορήτριας, πού χρησιμοποιεῖ στίν ὁμιλία της πολλές λέξης κι ἐκφράσεις ἑλληνικές.

Ἦταν χτισμένο κι μιά μεγάλη τζαμαρία κουζινάς καὶ εἶχε μπουκαλί μὲ τὰ φαγητὰ κ' ἔκαμνα. Γυμνὰ εἶχε ἀκόμα καὶ μὲ μιὰ βαλίνα πού τραβούσαμε, πότε ἔκλειν καὶ πότε ἄνοιγε.

Τὸ ταντούνι δὲν τὰ ἀλλάζαμε κάθε μέρα. 1-2 φορὲς τὴ βδομάδα. γύμναμε τὸ γυμνό, τὸ βουτούσαμε στὰ παϊτάκια του, καὶ τὰ φαγητά. 3-4 φαγητά, μέσα εἰς κουτάκια. Ὅταν δέρναμε νὰ μαγειρέψουμε τὰ φαγητά, τὰ πηγαίναμε στὸ "ἐσκεμπε", ἐκεῖ φάει φρὶ φάει καὶ μαγειρεύαμε. Τὰ βάζαμε πάνω στὸ φουρνάκι πού εἶχε τὸ μαγειρεῖο.

Ἀπὸ τὴν ἄκρη (ἄκρη τοῦ χωριοῦ) ἀρχινοῦσε μιὰ σκάλα πέτρινη πού ἔφτανε στὸ ἀπάνω πάτωμα. Ἀνεβαίναμε κι 18 σκαλιά. Στὰ μισὰ σχεδὸν τῆς σκάλας ἔνοιγαν αὐτὸ μιὰ πόρτα σ' ἕνα δωμάτιο πού τὸ φυλάγαμε παπουτσιὰ ὅλοι μας. Τὸ δωμάτιο τοῦ παπᾶ, μαζὶ εἶχε καθότανε ὁ πατρὸς μου. Εἶχε καὶ δυὸ παράθυρα, ἀλλὰ γυμνά.

Κάτω ἀπὸ τὴ σκάλα εἶχε ἄχερο πού βάζαμε τὰ ζῶα μας τὴ νύχτα καὶ ἕνα ἀμπάρι πού βάζαμε τὸ ἄρτι μας καὶ τὸ σιτάρι μας. Τὸ φυλάγαμε πρῶτα ἐσκιαχίρ[1], μαζὶ πέρα βάζαμε σιτάρι μέσα.

---

[1] ἐσκιαχίρ = παλιὸ ἀχοῦρι

Στό ἀπάνω πάτωμα ἦταν ἕνα μεγάλο δωμάτιο, πού λέγαμε Ντιβάν χανέ. Εἶχε τρία μεγάλα παράθυρα, τά δύο ἦταν στίς γωνιές, πού σχημάτιζε, καί τό ἕνα στή μέση.

Γύρω-γύρω κάτω ἀπό τά παράθυρα ἦταν νιβάνια, πέτρινα, χτιστά. Πάνω σ' αὐτά βάζαμε στρώματα, πού τά γεμίζαμε μέ χόρτο, καί πάνω στρώναμε μάλλινα καί χαλιά. Γύρω-γύρω 16 μεγάλα μαξιλάρια.

Στό Ντιβάν χανέ δέν ἦχε 16κεμνί, εἶχε σόμπα, πού τίς καίγαμε μέ ξύλα καί μαγκάλια μπρούντζινα. Καί τί σόμπα καί τά μαγκάλια τ' ἀγοράζαμε στίς Καλλάρεια.

Ἀπό δύο κι ἀπό κεῖ ἀπό τό Ντιβάν χανέ εἶχε δύο μικρά δωμάτια, πού τά χρυσοποιούσαμε γιά νά φυλάμε τό φορεσιές μας μέσα σέ σεντίκια. Λέγαμε Κοβεδέ γιατί πέφταμε σέ γωνιές.

Ἀπό τό σοκάκι ἄνοιγε μιά πόρτα πού ἔφερνε

Köşe = γωνιά. Köşede = στή γωνιά

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ

στό ἀχοῦρι. Ἐκεῖ βάλαμε τό μοσχάει μας καί τίς ἀγελάδα μας.

Τά ζῶα μας λέται ἴγε ἀπό τά δωμάτια, πού μέναμε.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Στό σπίτι ὑπάρχει καί ὑπόγειο, ἴν πού βάλαμε τό κρασί καί τό κιλάμπολον. Ἀλλά ἡ πληροφορήτρια δεν μπορεῖ νά τό περιγράψει καλά.

Κ. Μ. Σ. Δουδολιόν Σοφ.

21. 1. 60

Βέζε

Καλλιόπη Μουράτογλου
Ἀλέξιος Ἀλεξιάδης

Σπίτια

Τά σπίτια μας ἀναματεμένα μέ τά τούρκικα ἦταν. Κάθε σπίτι εἶχε ἕνα μπαζέ, εἶχε τίν κλιματαριά τον, ἅμα κάθε σπίτι ἤλαι στό ἄλλο ἦταν. Τά ἑλληνικά σπίτια δύο πατώματα εἶχαν μὲ ἀπό πάνω ντάμι μέ χῦμα. Στό κάτω πάτωμα εἶχε τό Κισοδασί πού ἦταν γιά τό χειμῶνα καί στό ἄλλο πάτωμα ἦταν τό Γιαζί οδασί γιά τό καλοκαῖρι.

Στό κάτω πάτωμα εἴχαμε καί τό Κιλάρ πού βάζαμε

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΚΩΝΣΤΡΟΥΔΩΝ

τά τρόφιμα. Εἴχαμε τό Αμπάρ γιά τ' ἀλεύρι, τό μπλουγούρι, γιά τά ὄσπρια.

Μέσα στό κιλάρ καί σέ μιά γυνά εἴχαμε καί τό εἰκονοστάσι (ἐξ. δεξιά Εἰκονοστάσι).

Ἀνάμεσα στό κιλάρ καί στό Κίζοδασι εἴχαμε τοῦ κουζίνα μας. Ἐκεῖ ἔκαμε τό Τανδούρ πού γύναμε τά φαγιά μας. Στοῦ κουζίνα εἴχαμε καί κανένα σενέρι πού καθόμαστε.

Σαί μαγειόμαστε στό χειμωνιάτικο (στό Κίζοδασι) βάζαμε μαγκάλι μέσα στοῦ μέσου καί γύρω-γύρω καθόμαστε. Τανδούρ δεν εἴχαμε στό Κίζοδασι. Μόνο στοῦ κουζίνα εἴχαμε.

Στό ντάμι ἀπάνω καί πρός τοῦ μεριά πού ἔβλεπε κατά τό δρόμο φυτεύαμε λουλούδια. Λουλούδια δεν ἔβλεπε στό μπαζέ. Κλιματαριά βάζαμε γιαί μᾶς ἔκανε σκιά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΝΟΥΧΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Δίπλα στό κιλάρ εἴχαμε τ' ἀχούρι μας γιά τίς ἀγελάδες. Κάθε σπίτι εἶχε τ' ἀχούρι του.

Κάτω ἀπό τό σπίτι εἴχαμε ἄλλο κιλάρ πού βάζαμε τά φρούτα μας τό κιλάμπολον, τά κρασιά μας, τά τυριά μας.

Αὐτό τό κιλάρ ἦταν σκαμμένο καί κατέβαινες μέ σκαλιά. "Ιν" τό λέγαμε.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Γιά τό "Ιν = ἀποθήκη" ἔχομε στά λαγευτά ἐνα καλό δελτίο ἀπό τίς Ἀννίνα χαριτωνίδου. Μπορούμε νά μπλέσομε ἀπό τίς πληροφορηθεί Στέφανο Ἀλεξιάδη πού "ε/μεν περισσότερο στό χωριό ἀπό τίς ἀδελφό του Ἀλέξιο Ἀλεξιάδη.

Κ. Μ. Σ. Δονδαλίου Σοφ. — Βέζε

21. 1. 60 — Καλλιόπη Μουράτορη.

Εἰκονοστάσι

Κάθε σπίτι εἶχε τό εἰκονοστάσι του. Αὐτό τό εἴχαμε σέ μιά μικά μέσα στό κιλάρ. μέ τά τρόφιμα Ἐκεῖ βάζαμε τίς εἰκόνες, τό καντῆλι. Ἐκεῖ βάζαμε αὐγά διαβασμένα τό πάσχα, τόν ἁγιασμό πού φέρναμε ἀπό τίς Ἐκκλησιά. Κάθε μέρα ἐρχόταν ὁ παπᾶς κι ἔκανε ἁγιασμό στό σπίτι. Πέζαινε καί στό εἰκονοστάσι μαί ἁγιάζε. Τό βράδυ πρίν κοιμηθοῦμε πεζαίναμε στό εἰκονοστάσι καί κάναμε τίς προσευχή μας. Καί κάθε φορά πού κάναμε προσευχή, πεζαίναμε στό κιλάρ πού εἴχαμε τίς εἰκόνες.

Εἰκονοστάσι τό λέγαμε μαί ἐμεῖς στίς πατρίδα.

1) Κιλάρ = τό κελλάρι.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Αοιδολίνου Σοφ.

21.1.60

Βέσε

Καλλιόπη Μουράτουλου
Ἀλέξια Ἀλεξιάδης

Σπίτια

Τὰ σπίτια μας ἀνακατεμένα μὲ τὰ τουρκικα ἦτον. Κάθε σπίτι εἶχε ἕνα μπαξέ, εἶχε τὴν κλιματαριά τον, ἀμά κάθε σπίτι πλάϊ στὸ ἄλλο ἦτον.

Τὰ ἑλληνικά σπίτια δύο πατώματα εἶχον κὶ ἀπὸ πάνω ντάμι μὲ κῶμα.

. . . . . .

. . . . . .

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Κωστάκης Θαν. _____ Ἀγρνάς _____

1936 παπᾶ Ἰσαάκ Ἀβραμίδης

Ἀντίγραφο

Ἐκκλησίες

Βέξε

Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ, ἐκεῖ ποὺ λειτουργοῦσαν πάντοτε, ἦταν τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἦταν μεγάλη ἐκκλησία κοντὰ στὸ σχολεῖο, πρὸς τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Γιόρταζε στὶς 8 Σεπτεμβρίου καὶ στὴ γιορτὴ της μαζεύονταν ἀπὸ τὸ Κέσι, Ταξιάρχη, Ἀγρνάς, Σκόπι, ποὺ ἔχουν ὅλα αὐτὰ 1 - 1 1/2 ὥρα τὸ ἕνα ἀπὸ τ' ἄλλο.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ι.Λ.
4.9.86

Κ.Μ.Σ. Α. Χατζηνικολάου
7.II.54.

Βέξε
Στέφανος Ἀλεξιάδης

Λατρεία. Ἐκκλησία στό Βέξε.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Βέξε (Γέννηση τῆς Θεοτόκου ἦταν) εἶναι σήμερα κλειστή. Ἔμεινε ὅπως τήν ἀφίσαμε. Ὁ Μιχαήλ Ἀρχάγγελος στό θόλο στέκεται. Μόνον ἔχουν βάλει μέσα πολλά κιούπια γιά νερό.

Ὅταν φύγαμε τήν ἐκκλησία τήν ἀγόρασε βακοῦφι τό ταμί τό κράτος. Μοῦ ἔλεγαν ὅτι πρίν κα-2-3χρόνια ἤθελε νά τήν ἀγοράσει κάποιος 500 λίρες (τούρκικες βέβαια). Τόν ρώτησαν τί θά τήν κάνει. Εἶπε ἀχοῦρι. "Σπίτι τοῦ Θεοῦ ἀχοῦρι δέν γίνεται" τοῦ εἶπαν καί δέν τήνπούλησαν.

Αὐτά διηγῆται ὁ Στέφανος Ἀλεξιάδης πού ταξίδεψε τό καλοκαίρι στήν πατρίδα του.

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. Βέρε

14.3.56 Στέφανος Ἀλεξιάδης

Ἀντίγραφο

Στά παλιά χρόνια οἱ χριστιανοί δέν εἶχανε ἐκκλησιά. Ἡ γιαγιά μου ἔλεγε πώς ἡ Ρωσσία φρόντισε γιά τίς ἐκκλησιές. Κάνανε μιά αἴτηση στή Ρωσσία κι ἦρθε διαταγή ἀπό τούς τοῦρκους. Τούς δώσανε 40 μέρες γιά νά χτίσουνε. Ἀμέσως ἄρχισαν νά φτειάξουν ἐκκλησιά. Τέροι, παιδιά, νύφες καί κορίτσια κουβαλούσανε πέτρες, καί λάσπη. Χτίσανε τήν ἐκκλησιά, μόνο τό καμπαναριό δέν πρόλαβαν. Τό καμπαναριό φαίνονταν μισό/γιά καμπάνα καί εἶχανε σήμαντρο.

Στό ταξίδι μου στό Βέρε (στά 1954) ἡ ἐκκλησιά δέν εἶχε χαλάσει. Διάβασα τήν ἐπιγραφή πάνω ἀπό τόν νάρθηκα, πού ἔλεγε στά 17..[1] δέν θυμᾶμαι περισσότερο. Οἱ τοῦρκοι

---

1. Ὁ Μυστακίδης σημειώνει 1725 (Χειρόγρ. Β.

δέν πείραξαν τίποτε. Τάφησαν ὅπως τά εἶ-
χαμε ἐμεῖς.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Μυστακίδη 1892, σ. 381.

Ι.Λ.
4.9.56

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. ΒΕΞΕ
21.1.1960 Καλλιόπη Μουράτογλου

Ἐκκλησιές

Ἡ ἐκκλησία μας ἦταν παλιά. Ἐμεῖς γεννηθήκαμε ἐκεῖ τή βρίκαμε.
Εἶχε τροῦλλο ἡ ἐκκλησιά μας καί γύρω-γύρω παράθυρα. Εἶχε ὄμορφο πολυέλαιο, εἶχε καντήλια κι ἕναν ἐπιτάφιο πολύ ὡραῖο.
Ἐμεῖς οἱ γυναῖκες πηγαίναμε ἀλλοῦ ἀπό τούς ἄντρες. Ἀπό μιάν ἄλλη πόρτα ἀνεβαίναμε στά "γυναικεῖας" πού εἶχε μπροστά καφές.
Αὐτό τό καφές ἦταν ἀπό ξύλο σταυρωτό καί κανένας δέν μᾶς ἔβλεπε.

Πίσω ἀπό τό καφές λίγα κορίτσια πήγαιναν, οἱ γριές πού κάθονταν. Τά κορίτσια, καμμιά νύφη πήγαιναν νά κοινωνήσουν. Δέν πήγαιναν συχνά στήν ἐκκλησιά. Ἐκεῖ στήν πατρίδα εἶχαν δουλιές τά κορίτσια. Ἐδῶ τί δουλιές ἔχουν; Μόνο οἱ γριές πήγαιναν κάθε Κυριακή στήν ἐκκλησία.

Καμπαναριό εἴχαμε στήν αὐλή. Ἦταν χτισμένο κι ἀνέβαινες μέ σκάλα. Δέν εἶχε ὅμως καμπάνα. Εἶχε δυό σίδερα κρεμασμένα πού τά

---

1) καφές = τό καφασωτό
Ἡ ἐκκλησιά τοῦ Βέξε φαίνεται πώς χτίστηκε στά 1725 (Β. Μυστακίδη χειρ. σελ. 381).

χτυποῦσαν ἀντί γιά καμπάνα.

Λάν γιόρταζε ἡ ἐκκλησία μας στή Γέννηση τῆς Παναγίας ἐρχόταν συγγενεῖς μας καί γνωστοί στό χωριό. Ἡ ἐκκλησιά μας ἦταν στολισμένη. Μεγάλη ἐκκλησιά ἦταν καί γέμιζε κόσμο.

Φαγητό δέν φτειάχναμε στήν ἐκκλησιά. Καθένας ἔπαιρνε τούς συγγενεῖς καί τούς ἔκανε τραπέζι στό σπίτι του.

Πολύ τήν ἀγαπούσαμε τήν ἐκκλησιά μας. Πότε φτειάξανε κοντά μας τή Γέννηση τῆς Παναγίτσας[1]. Ἐμεῖς πηγαίναμε νά λειτουργηθοῦμε ἐκεῖ. Εἶχαν φέρει καί μιάν εἰκόνα ἀπό τά μέρη μας. Νομίζαμε πώς πηγαίναμε στή δική μας ἐκκλησιά.

ΚΕΝΤΡΟ ΛΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ ΑΡΤΑΙΟΣ

---

1) Ἐννοεῖ μιάν ἐκκλησιά καινούργια πού ἔγινε στήν πρώτη στάση Φαρμακείου τῆς Κοκκινιᾶς.

Γιά τήν εἰκόνα πού ἀναφέρει δέν ξέρει ἀπό ποιό μέρος ἦταν.

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. Βέζε

20.1.53 παπα-'Ισαάκ 'Αβραμίδης

Ἀντίγραφο

Παληὲς ἐκκλησιὲς

Μεταξὺ Βέζε καὶ 'Ισπιτιὰν βρέθηκε πρὶν 40-50 χρόνια ὕστερα ἀπὸ δυνατὴ βροχὴ μιὰ σκαλιστὴ σὲ βράχο ἐκκλησιά. 'Υποχώρησαν τὰ χώματα καὶ μπόρεσαν νὰ μποῦνε μέσα. Θυμᾶται τοιχογραφίες (σ'ἄλλο δελτίο γράφω σχετικά). Συνήθως κεῖ πηγαίνανε γιὰ λιτανεία γιατὶ εἶχε χῶρο ἀνοικτὸ γιὰ νὰ γυρίζουνε. Μιὰ φορὰ μάλιστα ζήτησαν κι οἱ ἀγάδες τοῦ 'Ισπιτιὰν νὰ εὐπωθοῦνε τοὺρκικα οἱ εὐχὲς γιὰ νὰ πιάσουν καὶ στὶς δικές τους ἀνάγκες. Ὅπως κι ἔγινε. 'Η ἐκκλησιὰ αὐτὴ ποὺ τώρα τελευταῖα φάνηκε στὰ μάτια τῶν χριστιανῶν δὲν εἶχε ὄνομα ἀπὸ κανέναν ἅγιο. 'Ο Παπᾶς λέει, Γενὶ μπουνουνάν κλισά ποὺ θὰ πεῖ καινουργιοβρεθεῖσα ἐκκλησιά.

./.

104

Ὁ Προφήτης Ἠλίας ποὖτανε κι αὐτὸς σκαλισμένος σέ βράχο, ἦτανε ἀπ' τή μιά μεριά τοῦ ντερέ καί θά μποροὖσαμε νά ποὖμε ἀνάμεσα Βέξε καί Κέσι (ὑπάρχει δελτίο γι' αὐτό).

Ὁ Ἅι-Γεώργης ἦτανε ἀπ' τήν ἄλλη μεριά τοῦ ντερέ. Δέν πρόφεραν καθαρά ποτέ τό ὄνομά του. Λέγανε, πότε Ἁγιαρλαρούν, Ἁγιορ γουνούν, Ἁγιαλέρ. Μέσα ἀπ' αὐτή τή σκαλιστή ἐκκλησιά ἀνεβαίνοντας κάμποσα σκαλιά βρι-σκόσουνα σ' ἕνα δωμάτιο. Ἦτανε ἴν, ὅπως ὀνομάζουν τά σκαλιστά δωμάτια πού βρίσκον-ταν κάτω ἀπ' τά σπίτια τους ἤ σέ σπηλιές.

Ι.Λ. 4.9.56

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. Βέξε

5.5.1953 Λάζαρος Φαρσάκογλου

Ἀντίγραφο

Ἤτανε 10 χρονῶν (1896) ὅταν βρέθηκε μιάν ἐκκλησιά μέσα σέ βράχο. Φύγανε κάτι χώματα πού φράζανε τήν εἴσοδό της. Ἕνας τσοπάνος τό ἀνακάλυψε καί πῆγε στό χωριό καί τούς τόπε. Ἤτανε ἀκριβῶς ἔξω ἀπό τό χωριό κι ἀριστερά τοῦ δρόμου, πού πήγαινε στό Ἰσπουτίν.

Ἡ ἐκκλησιά αὐτή ἤτανε μιά σπηλιά, μέ ζωγραφιές στούς τοίχους, ἅγιους, τέτιες ζωγραφιές.

Γιά νά μπορέσουνε ὅμως νά κάνουνε παράκληση, πήγανε στούς Τούρκους τοῦ Ἰσπουτίν καί ζήτησαν τήν ἄδεια, γιατί ἡ σπηλιά αὐτή ἤτανε στό μέρος τοῦ Ἰσπουτίν. Οἱ τοῦρκοι τούς ἄφησαν.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΙΔΩΝ ΝΕΟΥΛΟΥ ΑΡΓΑΙΟΣ

Ι.Λ.
4.9.56

Κ.Μ.Σ. Σοφ.Δονδολίνου | Βέξε

20.1.53 | Γαβριήλ Ἰορδανίδης

Ἀντίγραφο

Σκαλιστές ἐκκλησιές

Ἀπέναντι ἀκριβῶς ἀπ' τό χωριό ἤτανε μιά σειρά ἀπό βράχια. Γιά νά φτάσεις ἐκεῖ περνοῦσες τό νερό, τά περιβόλια πού ἤτανε πλάϊ σ' αὐτό, κι ὕστερα ἔφτανες στίς σπηλιές αὐτές. Ἀπό ἕνα μικρό ἄνοιγμα ἔμπαινες μέσα σέ χῶρους πού ἤτανε ζωγραφισμένοι καί ἀπό πολλά μοιάζανε χριστιανικές ἐκκλησιές. Λέγανε τή θέση αὐτή Γεντί δελικλί, ἑφτά στή σειρά τρύπες, ἀνοίγματα. Ξέρανε μιά τοῦ Ἁγ. Γεωργίου καί μιά τοῦ Ἁγ. Δημητρίου πού πηγαίνανε καί λειτουργούσανε στή γιορτή τους. Ἀκόμα καί μέσα στό περιβόλι τους ἤτανε μιάν ἐκκλησιά, τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, σκαλιστή κι αὐτή πού ἤξερε ἀπ' τόν πατέρα του πῶς τήν εἶχανε φτειάξει οἱ πρόγονοί

./.

του.

Στή σκαλιστή ἐκκλησιά τοῦ Προφήτη Ἠλία πού ἤτανε ἀπέναντι ἀπ' αὐτές τίς ἐκκλησιές καί πάνω ἀπό τά σπίτια τους, κήγαιναν σάν δέν ἔβρεχε καί κάνανε λιτανεία. Οἱ τοῦρκοι τούς θερμοπαρακαλοῦσαν νά ζητήσουν ἀπ' τό Θεό τους καί γι' αὐτούς νά βρέξει.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Κωστάκης Θαν. 'Αγιρνάς

20.1.53 Παπᾶ 'Αβραμίδης.

Ἀντίγραφο

Κατεβαίνοντας στό 'Ισπουτίν ἀπό τό Βέξε βλέπεις πολλές ἐκκλησίες χαλασμένες στό δρόμο κοντά, σκαλιστές στούς βράχους.

Μιά ἀπ' αὐτές τίς ἐκκλησίες ἦταν γεμάτη ζωγραφιές. 'Ο Παντοκράτωρ ἦταν στόν τροῦλο τῆς ἐκκλησίας καί φαινόταν πολύ καλά. 'Η Μαρία μέ τόν 'Ιωσήφ ἦταν ἐπίσης στά δυό μέρη ζωγραφισμένη. 'Επίσης ἔγραφε μέ σκαλιστά καί βυζαντινά γράμματα : Τό στερέωμα .....(δηλαδή: τῶν ἐπί σέ πεποιθότων). Σέ ποιόν ἦταν ἀφιερωμένη ἡ ἐκκλησία δέν ξέρει κανείς. Εἶναι ἀρκετά μεγάλη, (σάν τό ἐκκλησάκι πού εἶναι δυτικά τοῦ νεκροταφείου τοῦ Περιστεριοῦ, δηλαδή σάν τά ἐξωκκλήσια πού βλέπει κανείς στήν ὕπαιθρο). Εἶχε ἐπίσης καί εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Τώρα

./.

ΑΡΓΑΙΟΣ

βέβαια οἱ εἰκόνες εἶναι μαῦρες. Φαίνεται πῶς μέ τόν καιρό μαύρισαν τά χρώματα.

Τώρα οἱ ἐκκλησίες αὐτές εἶναι χαλασμένες καί δέν ἐλειτουργοῦσε κανείς οὔτε ἄναβε κεριά. Μόνον ὅταν δέν ἔβρεχε πήγαιναν ἐκεῖ οἱ κάτοικοι τοῦ Βέξε καί ἔκαναν λιτανεία γιά νά βρέξει. Πήγαιναν καί τοῦρκοι ἀγάδες ἀπό τό 'Ισκουτίν καί οἱ χριστιανοί, γιά νά τούς εὐχαριστήσουν, διάβαζαν τουρκικά τά γράμματα. Τότε αὐτοί εὐχαριστιόνταν πού τά ἄκουγαν καί ἔλεγαν : "'Ωραῖα τά λέτε". Οἱ τοῦρκοι βέβαια δέν ἔμπαιναν μέσα στήν ἐκκλησία. 'Απ' ἔξω ἄκουγαν τά γράμματα πού διάβαζε ὁ παπᾶς.

'Η ἐκκλησία ἦταν ὑπόγεια, σκαλιστή στό βράχο. Πόρτα δέν εἶχε. Μιά μικρή μόνο πού τήν εἶχε, λές, ἀνοίξει τό νερό.

'Η ἐκκλησία δέν εἶχε ὄνομα. "Θά πᾶμε στήν ἐκκλησιά πού εἶναι στό 'Ισκουτίν κοντά" ἔλεγαν. Κεριά δέν ἄναβαν ποτέ.

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. _____ Βέξε _____

5.5.1953 Λάζαρος Φαρσάκογλου

Αντίγραφο

"Εξω από τό χωριό 1/4 τῆς ὥρας, στήν ἀπέναντι ράχη τῆς κοιλάδας, πού βρίσκονταν τό χωριό ἤτανε κάτι ἀνοίγματα ἀπό σπηλιές. Τά λέγανε Γεδί Δελίκλι, ἑφτά τρύπες, γιατί τόσα ἤτανε.

Πρός τή μεριά τοῦ Ἰσκουτίν ἔπεφτε ἡ σπηλιά τοῦ Ἁγ. Γεώργη, ἕνα ἀπό τά ἑφτά ἀνοίγματα. Εἶχε μία κολόνα στή μέση, ἔτσι πού σχηματίζονταν δύο τόξα. Μά κάποτες τή ρίξανε καί τό ἄνοιγμα μεγάλωσε. Σάν ἔμπαινες μέσα εἶχε στήν ἀρχή ἕνα διάδρομο, πού τέλειωνε σέ μιά πέτρα στρογγυλή, τραβηγμένη στό πλάϊ. Γιατί ὕστερα ἀπό τήν πέτρα ἤτανε ἕνα δωμάτιο σκοτεινό. Τήν στρογγυλή πέτρα τή λέγανε Τιρχιζ ντασί, πού θά πεῖ πέτρα γιά προβλαγμα. Καί τό

./.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

διάδρομο μέ τό σκοτεινό δωμάτιο λέγανε "Αϊ γιώργη. "Ισως γιατί ἤτανε ἐκκλησιά τοῦ 'Αγ. Γεωργίου.

Δέν ἄκουσε νά κρύφτηκαν ποτέ στή σπηλιά αὐτή.

Μιάν ἄλλη τρύπα πλάϊ στόν "Αι Γιώργη ἤτανε κι αὐτή ἐκκλησιά. Εἶχε μνήματα μέσα. 'Ακόμα καί κόκκαλα βρίσκανε μέσα σ'αὐτή τή σπηλιά. Δέν θυμᾶται τὄνομα αὐτῆς τῆς σκαλισμένης ἐκκλησιᾶς.

"Ενα ἄλλο ἄνοιγμα, πού τά χώματα εἴχανε φράξει μπροστά λέγονταν Λεϊλιν ἐκκλησά· τί θά πεῖ δέν ξέρει.

'Ο Λεβίδης ἀναφέρει ὡς τρωγλοδυτικά οἰκήματα κι ἐκκλησιές λαξευτές τά ἀνοίγματα τῶν πληροφορητῶν. Α.Λεβίδου "Περιγραφή τῆς Καππαδοκίας" Χειρογρ. Α. σελ. 155.

1.1
4.7.56

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. Βέξε

14.3.1956 Στέφανος Ἀλεξιάδης

Ἀνίγραφο

Λαξευτές ἐκκλησιές

Κοντά στό Γεδί δελικλί ἤτανε καί τρεῖς λαξευτές ἐκκλησιές. Ὁ Ἅι Δημήτρης, 10 μέτρα πιό κάτω ἀπό τό Γεδί δελικλί, ὁ Ἅι Γιώργης ἐκεῖ κοντά, καί πιό χαμηλά, στό γκρεμό καί ἀνάμεσα στ' ἀμπέλια τους, ἤτανε ὁ Ἅι Στέφανος.

Ἅμα ἔμπαινες μέσα ἔβλεπες στό βάθος Ἅγιο Βῆμα ἀπό τό βράχο τόν ἴδιο καμωμένο. Εἰκόνες δέν εἶχε πουθενά στούς τοίχους. Ἐμεῖς πηγαίναμε καί λειτουργούσαμε σ' αὐτές τίς ἐκκλησιές. Παίρναμε τό σήμαντρο καί πηγαίναμε μέ τόν παπᾶ καί κάναμε λειτουργία. Δέν εἴμαστε καί πολλοί Ἕλληνες καί χωρούσαμε στήν ἐκκλησιά.

./.

Τώρα πού πῆγα στό Βέξε (ἐνν. τό ταξίδι του στά 1954) πῆγα κι ἐπισκέφθηκα αὐτές τίς ἐκκλησιές. Εἶναι ὅπως τίς ἀφήσαμε, οὔτε τίς πείραξαν οἱ τοῦρκοι.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Θ.Κωστάκης

20.1.53

Βέξε

Ἰω. Καλαθόπουλος

Χ α λ ά σ μ α τ α

Καί στό Βέξε καί στό Μαντζουσούν ἔχουν πολλά τέτοια καί στό Ἀγιρνάς. Σπηλιές τίς λένε, Ἴν. Σκαμμένα στό βράχο εἶναι. Τά ἔσκαβαν οἱ ἄνθρωποι. Ἐκκλησίες εἶναι, σπήλαια εἶναι, τέτοια. Παληές ἐκκλησίες ἦταν, εἰκόνες ἔβλεπαν κτλ. Ὕστερα τά πῆραν οἱ τοῦρκοι καί ἔχτισαν σπίτια πάνω. Μικρά ἦταν, ὄχι μεγάλα. Στό Βέξε πάνω στό βουνό ἦταν ὁ Προφήτης Ἠλίας. Ἦταν παλιά ἐκκλησία σκαμμένη στό βουνό καί πήγαιναν κάπου κάπου.

Ἀπό τό Ἰσπουτίν πιό κάτω, στό Κύλ τεπέ πολλοί ἦρθαν κι ἀπό τήν Εὐρώπη καί ἔσκαψαν καί βρῆκαν ἀντίκες καί ὕστερα τό ἀπαγόρεψε ἡ Κυβέρνηση.

Ν. Ἐγνε Δαραβοζά
Ε. Γαζή 26.5.56.

Κ.Μ.Σ. Θαν. Κωστάκης | 'Αγιρνάς

20.1.53 | Παπᾶ 'Ισαάκ 'Αβραμίδης

Ὑπόμνημα

'Εκκλησιές

Βέξε

Τό Βέξε εἶναι κτισμένο σέ μιά χαράδρα ἀρκετά πλούσια. Τό ἕνα ἀπό τά δύο βουνά πού σχηματίζουν τή χαράδρα ὀνομάζεται 'Ελέ πεουρί, γιατί εἶναι κτισμένη σ'αὐτό ἡ ἐκκλησιά τοῦ Προφήτη 'Ηλία (πεουρί = πρόποδες, 'Ελέ = 'Ηλίας). 'Η ἐκκλησία εἶναι ἀρκετά παλαιά. Σ''Εκεῖ μάλιστα ἄν καλορωτᾶς καί βωμός ὑπάρχει κάποιο ἀπό τήν ἐποχή τῶν εἰδωλολατρῶν. 'Η ἐκκλησία εἶναι ὑπόγεια, δηλαδή εἶναι κτισμένη στήν πλαγιά τοῦ βουνοῦ, μέσα στό βουνό, ὄχι στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Εἶναι σκαλιστή στό βράχο. 'Ο βωμός εἶναι Σ''ἔξω ἀπό τήν ἐκκλησία, σκαλισμένος κι αὐτός ἀπό βράχο, στρογγυλός. Οἱ πα-

./.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

λαιότεροι ἔλεγαν ὅτι εἶναι βωμός ἀπό τόν καιρό τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἦταν ἕνας μεγάλος βράχος καί τόν ἐπελέκησαν καί ἔκαναν ἕνα στρογγυλό πρᾶγμα πού ἦταν βωμός. Καί ἡ ἁγία Τράπεζα τῆς ἐκκλησίας ἀπό βράχο πελεκημένον εἶναι. Παράθυρα δέν ἔχει ἡ ἐκκλησία, μόνον ἕνα φεγγίτη ἔχει. Τό ἱερό εἶναι χωρισμένο ἀπό τήν ἄλλη ἐκκλησία. Τό τέμπλο εἶναι κι αὐτό πελεκημένος βράχος. Καί κάτι ζωγραφιές φαίνονται ἀκόμη ἀλλά λίγες, γιατί δέν τίς ἄφησαν οἱ Τοῦρκοι". Ἡ ἐκκλησία δέν εἶναι στήν κορφή τοῦ βουνοῦ ἀλλά στά πλάγια καί γι αὐτό μπαίνεις μέσα χωρίς νά κατεβῆς σκαλοπάτια. Μόνο ἀπό τήν κυρίως ἐκκλησία γιά νά μπῆς στό ἱερό εἶναι ἕνα σκαλοπάτι, ὅπως συνήθως. Μέσα στήν ἐκκλησία, πλάγια στήν πόρτα τῆς εἰσόδου, ἐκεῖ πού στέκουν οἱ ἄντρες καί οἱ γυναῖκες - γυναικωνίτη δέν εἶχε - εἶναι παλαιοί τάφοι.

./.

Δέν ἔσκαψαν οἱ Χριστιανοί, οἱ Τοῦρκοι ἔσκαψαν καί ἔλεγαν πῶς βρῆκαν τάφους. Ἔσκαβαν οἱ Τοῦρκοι, ποιός τούς πείραζε.

Στόν Προφήτη Ἠλία ἐώρταζεν στίς 20 Ἰουλίου. Μαζεύονταν ἀπό Κέσι, Βέξε καί λίγοι ἀπό τόν Ταξιάρχη.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Ι.Λ.
4.956

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. | Βέζε

5.5.1953 | Δάζαρος Φαρσάκογλου

Απόγραφο

Λαξευτά παρεκκλήσια

Προφήτης Ἠλίας[1]. Ἦτανε μιά μεγάλη σπηλιά 5 λεφτά ἔξω ἀπό τό χωριό, ἀκριβῶς στήν κορφή τῆς κοιλάδας, πού βρίσκονταν τά σπίτια τους. Τά σπίτια δέν ἦτανε κοντά στή σπηλιά. Μέσα σχηματίζονταν θόλος. Στό βάθος 2 πέτρες ἦτανε τό Ἅγιο Βῆμα. Στούς τοίχους εἶχε ζωγραφιές, ἅγιους, μά χαλασμένες, ξυσμένες.

Σέ μιάν ἄκρη ἦτανε θέση γιά τίς ἐξομολογήσεις. Καί κεῖ κοντά καθῶς πατοῦσες τό χῶμα ἀκούγονταν ἕνας παράξενος κρότος. Τί νἄτανε ἄραγε ἀπό κάτω ;

---

1. Ὁ Λεβίδης ἀναφέρει τή λαξευτή αὐτή ἐκκλησιά. Α.Λεβίδου Περιγραφή τῆς Καππαδ. Χειρ. Α. σ.165.

./.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κάτω ἀπό τή σπηλιά ἤτανε ἀμπέλια καί περιβόλια τοῦ χωριοῦ.

Λειτουργοῦσε μιά φορά τό χρόνο, στή μνήμη τοῦ Προφήτη Ἠλία. Μά κάνανε συχνές παρακλήσεις. Μπορεῖ νά πήγαιναν σαράντα μέρες συνέχεια γιά παράκληση. Ἡ γυναῖκα του ἔταξε καί πήγαινε σαράντα μέρες συνέχεια.

Οἱ τοῦρκοι λέγανε Ἐλετλέ τόν Προφήτη Ἠλία.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.

20.1.53

Βέξε

Καλαθοπούλου

Ἀνείγραφο

Προφήτης Ἠλίας

Μιά σπηλιά ἔξω ἀπ' τό χωριό ὡς 1/2 ὥρα. Λέγανε τοῦ Προφήτη Ἠλία καί πηγαίνανε γιά λιτανεία.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

1.Α
4.2.56

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ. | Βέζε

14.3.1956 | Στέφανος Ἀλεξιάδης

Ἀνέκδοτο

Δαξευτές ἐκκλησιές

Στήν πλαγιά, πού εἶναι τά σπίτια τους, καί ψηλά, ἤτανε ὁ Προφήτης Ἠλίας. Μιά σπηλιά, πού τήν εἶχανε σκάψει οἱ ἄνθρωποι καί τήν εἶχανε κάνει ἐκκλησιά. Δέν ἔβλεπες εἰκόνες, οὔτε ἅγιο Βῆμα. Πήγαιναν ὅμως καί κάνανε λειτουργία καί, σάν δέν ἔβρεχε, κάνανε λιτανεία.

Τώρα, πού πῆγα (ἐνν. τό ταξίδι του στό Βέζε στά 1954) ἀνέβηκα στόν Προφήτη Ἠλία καί εἶδα κοπριά ἀπό περιστέρια μέσα.

Οἱ τοῦρκοι μοῦ εἶπανε πῶς ὁ Μεμέτης πῆγε νά κάνει περιστερεῶνα. Ἀλλά τά περιστέρια ψοφᾶνε, καί τό χάλασε.

Φοβοῦνται οἱ τοῦρκοι νά βρωμίσουν τήν ἐκκλησιά.

Λ.Α. 4.9.56

Λ22

Κ.Μ.Σ. Δονδοκίου Σοφιά

7. 11. 54

Βέβε

Ἀννίκα Χαριτωνίδου

Στό Τιμήτριε ἤτανε μιά βρύση, ὅτοι ἔτινε ἀπ' αὐτό τό νερό εἶχε καλή φωνή. Πατί, λέει, ὁ Ἀγ. Δημήτρης ἤπιε καί εἶχε ὡραία φωνή. „Ἀμά, ὦπα, στή μητέρα μου νά πάω κι ἐγώ νά πίνω." Ἀμοῦνα μικρό κορίτσι. Πῆγα καί ἤπια. Εἶχα μιά φωνή, ἄμα φώνατα ἄμα τραγουδοῦσα, ὅλοι στέκονταν καί μ' ἄκουγαν. Στήν ἐκκλησία διάβασα τόν Ἀπόστολο. Τώρα κάτι ἔχω τάθει καί δέν μπορῶ νά τραγουδήσω. Ζέρω ὅμως πολλά τραγούδια τῆς πατρίδας μου.

Τί βρύση αὐτή στό Τιμήτριε τί λέγαμε ἀγίασμα.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Κ. Μ. Σ. Δονδοχίνου Σοφ.

2. 5. 1953

Βέλε

Πάλαρα Φαρβάκοσσου

Μνήμαρα[1]

Γυρώ ἀπό τὴν ἐκκλησιά τῆς Παναγιᾶς ἤταν μνήμαρα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ κόσμος πού περιοῦσε πανοῦσε πάνω σιά μνήμαρα, γι αὐτό τά σήκωσαν καί τἄφεραν σιό πλάϊ τῆς μάνερας, πού τρεγύρεψε τὴν ἐκκλησιά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

---

1) Γιά τά μνήμαρα αὐτά μᾶς ἀναφέρει ὁ Λεβίδης, μερικές ἐπιγραφές πού διάβασε γραμμένες σ' ἑλληνικὴ γλῶσσα καί μέ χρονολογίες μέσα σιόν 18ον αἰῶνα.

Α. Λεβίδη. Περιγραφή τῆς Καππαδοκίας. Χειρογρ. Α. 6. 165.

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφία
28.I.57

Βέξε
Πρόδρομος Μουράτογλου
Καλλιόπη Μουράτογλου.

Μικροαφηγήσεις

Σχέσεις Ἑλλήνων καί Τούρκων

Οἱ τοῦρκοι παίρνανε τά κεφάλια τά χριστιανικά ἀπό τά μνήματα καί τά πήγαιναν στό νερό ὅταν δέν ἔβρεχε.

Λέγανε πώς ἡ μυρωδιά πηγαίνει στόν οὐρανό καί γιά νά φύγη, ὁ θεός βρέχει.

Μιά φορά στήν ἐκκλησιά ἄνοιξαν ἕνα μνῆμα, μπῆκε ἕνας τοῦρκος κι' ἔκλεψε ἕνα κεφάλι, τόν εἶδε ὁ παπα - Γιώρης καί τόν κυνήγησε. Τοῦ πῆρε τό κεφάλι πίσω. Ὁ παπά - Γιώργης ἦτανε πιό παλιός παπᾶς ἀπό τόν παπά Ἰσαάκ. Οὔτε στά δικά του χρόνια, οὔτε στῆς γιαγιᾶς[1] ἔγινε αὐτό, πιό παλιά.

Κάτω ἀπό τόν Προφήτη Ἠλία[2] ἦτανε ἕνα νεκροταφεῖο. Στά χρόνια του δέν ὑπῆρχε τό νεκροταφεῖο

---

1) Ἡ γιαγιά γεννήθηκε στά 1887 κι' ὁ γιος στά 1906.

2) Ὁ Προφήτης Ἠλίας ἦτανε λαξευτή ~~σπηλιά~~ εκκλησιά στήν κορφή ἀπό τό ὕψωμα, πού εἶναι χτισμένο τό χωριό.

αὐτό. Τό εἶχανε χαλάσει, γιατί πήγαιναν οἱ τοῦρκοι καί κλέβανε τά κεφάλια. Τό προαύλιο τῆς ἐκκλησιᾶς ἤτανε ἀρκετά μεγάλο. Τόσοι λίγοι πού εἴμαστε. Στά 5 χρόνια, λέει χαρακτηριστικά ἡ γιαγιά, νά πεθάνει κανένας.

Μονάχα στίς 14 Σεπτεμβρίου πήγαινε ὁ παπᾶς καί διάβαζε τά μνήματα στό νεκροταφεῖο ἐκεῖνο. Μετά τ τήν ἐκκλησιά ἐκεῖ στίς 11-12 ἡ ὥρα, πηγαίναμε, καί μοίραζαν φροῦτα, σταφύλια, καρπούζια, καί παξιμαδάκια. Κι ὅπως πεινούσαμε, μέ πολύ ὄρεξη τά τρώγαμε.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ · ΝΟΥΛΟΣ · ΑΡΓΑΘΟΣ

Κ. Μ. Σ. Δουδολίνου Σοφ.
15. 1. 60

Βέζε
Καλλιόπη Μουράτογλου

Σχολειά

Στό Βέζε εἶχε σχολειό. Ἦταν χώρια ἀπό τίν ἐκκλησιά ἕνα σπίτι καί λίγο πιό κάτω ἀπό τίν ἐκκλησιά. Αὐτό τό σπίτι εἶχε δύο πατώματα. Κάθε πάτωμα εἶχε στί μέτι ἕνα διάδρομο - αὐλή πού λέγε στά μέρη μας - καί μιά κάμαρα ἀπό τί μιά μεριά καί μιά κάμαρα ἀπό τίν ἄλλη. Τά παιδιά πού πήγαιναν στό σχολειό δέν ἦταν πολλά, πού νά πηγαίνουν χώρια τά κορίτσια ἀπό τ' ἀγόρια. Ἀγόρια καί κορίτσια μαζύ πήγαιναν. Πρῶτα εἴχαμε δάσκαλο, ὕστερα ἦρθε δασκάλα, μιά κυρία, πού ἔμαθε στά κορίτσια κέντημα καί ἀργαλειό. Ὄνομα δέ δυμᾶμαι

Γιά τό σχολειό τοῦ Βέζε δίνει πληροφορίες ὁ Β. Μεταλλίδης στά 1892 πού ἐπισκέπτηκε τό Βέζε. (Β. Μεταλλίδη χειρόγ. σ. 380-381).

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ

Κ.Μ.Σ. Σοφία Δουδελίτου

9.1.1952

Βέλε

Γαβρίλη Ἰορδανίδης

9-1-52

Κοινωνικὴ κατάσταση

Οἱ χριστιανοί τοῦ χωρίου τοῦ ἀποτελοῦσαν διὸ τάξεις. Μεγαλοί ἦταν οἱ πλούσιοι καὶ περισσότεροι οἱ φτωχοί. Μαζὶ μὲ τὴν φτώχεια τοῦ οἱ τελευταῖοι ἦταν καὶ ἀγράμματοι. Συνίδεν δάσκαλος τοῦ χωρίου ἦταν ὁ πατᾶς καὶ ὁ παπᾶ-Ἰσαάκ τοῦ ἔμεινε χρόνια στὸ χωριό τοῦ ἦταν καὶ ὁ δάσκαλος μαζί.

Ὁ ἰδιός τοῦ ἐρωτεύεται ἀπὸ τὴν τάξη τῶν μεγαλοῦν πλούσιων καὶ ἔσεν εἶναι ἐξαίρεσιν τῶν στοιδάτων στὸ γυμνάσιο τοῦ Δινεμάτρε καὶ εἶναι μορφωμένος.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ.
20.1.53

128

Σ. Δ.

Κ.Η.Σ. Βουδολίνου Σ
1952

Ἀγίρνας
Ἀβραάμ Ἀβραμίδου

Βέλε

1 Εἶναι χειρμένο σὲ μοιλάδα. Ἀπὸ τὴν
" μιὰ μερία τὸ βουνὸ εἶναι γυλότερο. ναί
Στὰ ρεβά του εἶναι τὰ κτίματά του.
Ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ ὄγημα εἶναι χαμηλότερο.
Τὰ σπίτια μὲ ἀπὸ τὴν δυὸ μερίες, τὸ
τερὸ δὲν χωρίζει τὰ σπίτια. Τὰ κτίμα-
" τα σχίζει καὶ περνάει 5 χειρὰ ἔξω ἀπ'
" τὸ χωριό.* Ὅλο τὸ μέρος ἀνήμαλο εἶναι.—

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

* Δὲν ἐκέγκεται στοὺς χάρτες

Χ.Υ., 26.2.1958

Κ. Μ. Σ.
20.1.53

129
Σ.Δ.

Κ.Μ.Σ. Θ.Κωστάκης

1936

'Αγρνάς

παπα 'Ισαάκ' Αβραμίδης

'Ισπουτῦν (='Ισπουτίν)

Τό 'Ισπουτῦν εἶναι τούρκικο χωριό καί καθώς φαίνεται τό ὄνομά του εἶναι ἀπό τό ἑλληνικό σπίτι. Πέφτει Ν.Δ. τοῦ Βέξε ὡς ἕνα τέταρτο. Εἶναι μεγάλο χωριό μέ 200 περίπου σπίτια, χωρίς κανένα χριστιανό μέσα. Οἱ κάτοικοί του εἶναι γεωργοί καί κτηνοτρόφοι, "κτηματίαι ἄνθρωποι, ἀγάδες (= πλούσιοι) ὅλοι". 'Από τό Βέξε κατεβαίνοντας στό 'Ισπουτῦν βρίσκεις ἕνα μέρος, πού τό εἶχε διορθώσει (τήν κακοτοπιά δηλαδή) κάποτε κάποιος 'Αντώνης καί τώρα λέγεται ἀκόμη 'Αντών Μπαΐρ (μπαΐρ = κατηφοριά). 'Ο 'Αντώνης εἶχε φτειάξει τό δρόμο. 'Από τό Βέξε αὐτό τό μέρος ἀπέχει τό πολύ ἕνα τέταρτο.

Τό 'Ισπουτῦν εἶχε σχέσεις μέ τό Βέ-

./.

ξε, πήγαιναν καὶ ἐρχόταν οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν.

Καὶ τοῦ 'Ισπουτοῦν οἱ κάτοικοι στὸ "Εφκερε ἐψώνιζαν καὶ γιὰ σπουδαιότερα πράγματα πήγαιναν στὴν Καισάρεια.

Κοντὰ στὸ 'Ισπουτοῦν περνᾶ ὁ δημόσιος δρόμος γιὰ τὴν Καισάρεια.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Χ.Υ., 26.2.1958

Κ.Μ.Σ. Θ.Κωστάκης

'Αγρνάς

παπᾶ 'Ισαάκ 'Αβραμίδης

'Ισπουτύν [Ispidin. Τουρκ. 1951]

Στό 'Ισπουτύν ἦταν ἕνα τζαμί πού εἶχε μεταβληθῆ σέ τζαμί ἀπό ἐκκλησία. Τίνος ἦταν πρῶτα ἡ ἐκκλησία δέν ξεύρει κανείς. Τό καταλαβαίνει κανείς ἀμέσως πώς ἦταν ἐκκλησία, γιατί κυττάζει πρός τήν 'Ανατολή, ἐνῶ τά τζαμιά τῶν τούρκων βλέπουν πρός τή Δύση. 'Αλλά καί ἀλλοιῶς, ὅταν πᾶς κοντά καταλαβαίνεις πώς ἄλλοτε ἦταν ἐκκλησία.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΚΡΑΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Ef. 6.7.56

X.Y., 11.3.68

Κ.Μ.Σ. Θ.Κωστάκης — Σκόπι-'Αγιρνάς

1936 — Χρ.'Αταννίδης-'Ισαακίδης

'Ισπουτίν

'Ισπουτίν ἀπό τό Βέζε Ν.Δ. 8½ χλμ. δέκα λεπτά - 15'. 'Από σπήλαιο εἶναι [ἡ ἐτυμολογία]. Ἡ ἐκκλησία, τοῦ ἱεροῦ πολλά μέρη σιέκεται, ἀλλά τζαμί εἶναι. Στήν' Ανατολή βλέπει ἡ πόρτα, δηλ. τό ἱερό εἶναι στήν 'Ανατολή, ὅπως καί στίς χριστιανικές. Πολλοί πλούσιοι τοῦρκοι εἶναι ἐκεῖ, ὅλοι ἀγάδες, μπέηδες. Καλό χωριό εἶναι, εἰσόδημα πολλά, ἀμπέλια, χωράφια, πεδιάς, νερό πολύ. 'Από τό 'Αγιονάς 1-1/2 ὥρα, 7 χλμ. ἀπό τό Βέζε 10 λεπτά. 8½ χλμ. Στό' Ισπουτίν ἀπό τό Βέζε κατεβαίνοντας ἕνα μέρος 'Αντών μπαΐρι (= τοῦ 'Αντώνη κατήφορος) λέγεται. Ζίγκ - Ζάγκ εἶναι ὁ δρόμος ἐκεῖ. Χριστιανοί ἐκεῖ δέν ὑπάρχουν. Ποῖος ξέβρει για-

./.

τί τό ὠνόμασαν ἔτσι; Κρεμιστηκεν κανείς; ποῖος ξεύρει;

Ἴσπουτιν, σπίτι, σπήλαιον, αὐτό εἶναι (ἡ ἐτυμολογία).

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Χ.Υ., 26.2.1958

Κ.Μ.Σ. Σ.Δονδολίνου _____ Ταρσιάχ _____

20.1.53 Θεοφάνη Παπάζογλου

Ἡ μητέρα της πῆγε ὅταν ἤτανε στό χωριό, δέν θυμᾶται ὅμως πότε, στό χωριό Ἰσπιτίν καί κεῖ εἶδε σκαλισμένη σέ βράχο μιάν ἐκκλησιά πού λέγανε τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος. Εἶδε στό θόλο πού διαγράφονταν κανονικά ζωγραφισμένο ἕνα παντοκράτορα πού τά χρώματά του διατηροῦντουσαν πολύ καλά.

Αὐτό λέει δείχνει πῶς τό τοῦρκικο αὐτό χωριό ἤτανε κάποτες χριστιανικό.

ΚΕΝΤΡΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΑΡΓΑΙΟΣ

ΕΓ. 6.7.56

Κ.Μ.Σ. Δοιδοίνου Σοφ.
14. 3. 56

Βέζε
Στέφανος Ἀλεξιάδης

Λαξευτές ἐκκλησίες

Isbidin 4χλμ.Α. τοῦ Βέζε

Κατά τό χωριό Ἰσποντίν βρέθηκε μιά ἐκκλησιά σκαμμένη σιό βράχο. Ὁ γαμπρός μου ὁ Μοιράτογλου μέ τοί Ἰορδαίη Μπολοί κυνηγούσαν μιάν ἀλεποῦ. Αὐτά πρό του πολέμου. Κι ὅπως τιάν κυνηγούσαν ἔπεσε σέ μιά τρύπα μεσά καί μπῆκε μεσά. Μπήκανε κι αὐτοί ἀπό πίσω, καί τότε εἴδανε τοί ἤτανε μιάν ἐκκλησιά. Ἄνοιξαν τιάν εἴσοδο καί φάνηκε. Ἀντομράτορας φαίνονταν καλαρά.

Αὐτί ἡ ἐκκλησιά ἔπεφτε σεί μεριά του Ἰσποντίν, γι αὐτό καί πίγανε οἱ Βεζελῆδες καί τοίς παρακάλεσαν νά βάλουνε μιά πόρτα μπροσιά καί νά τίς κάνουνε ἐκκλησιά, καί νά μί μπαίνεις κανείας μεσά. Καί οἱ Τοῦρκοι τό δέχτηκαν.

Ἐνδιαφέρον δεξιό. Δεύ μπορεῖμε νέ μάθομε περισσότερα; Τοῦς ἔδωσαν ἔπειτα ὄνομα αὐτοῦς τοῦ ἐκκλησιοῦ; Πόλε περίσσον τοῦ ἀρχιεπίσκοπος. Οἱ παπαιδῆς ἔφαγε τοῦ ἄξεραν; Τοῦ ἄδε ὁ κ. Ἀλεξιάδης σιό δεξιαβαῖο τεξιδέ τον.

Ἄλλοι ἀπέχει τό ἐκκλησιά ἀπό τό ἐπιστολή;

Ἀλλέγραφε σαρ.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΟΔΙΟΣ

Χ.Υ., 11.3.58

Κ.Μ.Σ. Σορ. Δονδολίνου

Βέζε

Γαλρμίλ Ἰορδαήδης

ταλμό χριστιαν. χυριό

Ἰσπιτίν [Isbidin. Τουρκ. 1951][1]

Τό χυριό αἰτό τοῦ ἦταν τοῦ μοντά
τοῦ δυνό τοῦ, ἦταν ταλμό χριστιαν-
μό. Τόνομά τοῦ εἶναι ἀτό τί γέρε
x| Σπυρίδωνος καί ἐνοεῖ τοῦ ἅγ. Σπυρίδωνος.
Μέσα σχεδόν στό χυριό καί σε ἀριστερά
τοῦ, πάν σε μιά σειρά ἀπό βράχου, ἦ-
ταν μιάν ἐμπιμεία ἐναλισιά σε βράχο
τοῦ γέρου τί χριστιανοῦ τοῦ Βέζε τῆς ἦ-
| ταν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. Ἀναναλύψω-
με τρίν 50 χρόνα σάν στοχύρωσαν τά
χύρωσα τοῦ ἔφραξαν τῶν εἴσοδό τῶν.
Μέσα ἦταν γράφει τοιχογραφίες καί
γράμματα τοῦ δέλυναν τοῦ ἁγίου καί
τοῦ προφῆτες. Γιατί τῶν δύσαν τό
ὄνομα τοῦ ἅγ. Σπυρίδωνος δεν ξέρε. Ἴσως
γέρε τί εἰκόνα τοῦ νά ἦταν στεῖν
εἴσοδο τῶν ἐναλισιᾶν μεγραφιμένη.
Οἱ τοῦρκοι ἀτό φανατισμό εἶχαν βρά-
χει τά μάτια τῶν ἁγίων.—

σεῦ ἄγεγεν τό Σπυρίδωνος σεῦ γράσσα τοῦ;

1. 4 χλμ. Δ. ἀπό τό Βέζε. Χ.Υ., 11.3.68

Κ. Μ. Σ.
20. 1. 53

137

Σ. Δ.

[illegible]

χειρόγραφο Ἀγιρνάς σ. 538

Γ. Ἀσκητόπουλου

„Ἄλλο χωριό πρὸς Β. Βέξε εἶναι τὸ Ἰσπου-
τίν ἀπὸ τὸ σπίτι = οἰκία: Σήμερον κα-
θαρῶς τουρκικὸ χωριό. Κι' ἐκεῖ ἦτο ἐκκλη-
σία, τὴν μετέβαλαν ἰς τζαμί.
Καὶ λέγουν οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ: πίζ
γεσίλινεν πογιαμάζικ = ἡμεῖς δὲν βάφο-
μεν μὲ κίτρινη βαφὴ διότι ἡ κίτρινη βα-
φὴ εἶναι τῶν τούρκων."

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

ΚΑΡΑΧΰΓΙΰΚ

Τούρκικο χωριό κοντά στὴ βόρεια παρυφή τῆς ἀνώνυμης ἑλώδους ἔκτασης, Β τῆς Ενγκὺρ γκὸλ.

19 χλμ. ΒΑ τῆς Καισάρειας

6 " ΒΔ τοῦ Βίζε

7 " Β-ΒΔ τοῦ Κέσι

8 " ΒΔ τοῦ Ἀγιρνάς

Τοποθετήθηκε μὲ ΝΧ. Ὁ τούρκικος δὶ τόχει.

Karahüyük (ΝΧ καὶ ΝΝΧ)

Kara Ev (Κίπερτ)

Πληροφορητὲς: Καραχουγιούκ.. Καραΐβ..

Α. Λεβίδη: „Περιγραφὴ τῆς Καππαδοκίας" Χειρογρ. Α'
σελ. 176-177

18. 4. 1950
15. 5. 1951
13. 8. 1951
23. 1. 1953
5. 12. 1957
26. 2. 1958

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ. Δουδολίτου Σ.

2.5.1953

Βέζε

Λάζαρος Φαρβάκογλου

Καραΐβ[1] (= καρακιϊμίκ)

Τό χωριό αὐτό βρίσκεται ~~Λοτιά~~ ΒΔ τοῦ χωριοῦ Βέζε μαί τό κατοικούσανε Σοῦρκοι. Οἱ τοῦρκοι αὐτοί μάζεναν τό χόρτο τοῦ φύτρωνε σπά σταματιμένα νερά κάτω ἀπό τό Ἀντίν Καγιασί[2] (φαίνεται τοῦ ἔννοεῖ τί λίμνη τοῦ βρίσκεται Α. τῆς λίμνης Εγκούρ γκόλ). Μ' αὐτό τό χόρτο φτεμάχνανε γάδες, τά γνωστά „χαβίρια", τοῦ πουλούσανε σπά γόρω χωριά καί σπό ὅλιο τόνο.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

1) Τό τούρκικο αὐτό χωριό βρίσκεται στό λόφο Κίζ Τεπέ, τοῦ ἔγιναν οἱ ἀνασκαφές. Ἐμεῖς τό ~~ἐχοῦμε~~ ἀπρόσβ. ἐχοῦμε συμπεύσει σπό χάρτη μας μέ τίν ὀνομασία Καραχοϋγιοϋκ. Οἱ πληροφορηνές τῶν χωριῶν τῆς περιοχῆς τό ζέρουνε Καραΐβ. Ἀπό τί βιβλιογραφία ὁ Λεβίδης τό ἀναφέρει καί μέ τά δύο ὀνόματα.

2) τοπωνύμιο τοῦ Βέζε. Βλ. τοπωνύμια.

Χ. Ὑ., 26.2.58

Βιβλιογραφία

χωριό Καραχιζιρίκ
Καραΐβ

„Ὁ λόφος οὗτος ἔκειτο ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ, ἥτις ἔλαβε ὄνομα Καράγιβ ἢ Καραχοριούκ, ἐκ τοῦ λόφου τούτου, ὃν ἐθεώρουν ὡς ἁπλοῦν δευτερεύοντα τινα κρατῆρα τοῦ Ἀργαίου.

. . . . . .

Τὴν ἐπεσθαν παραλαβόντες καὶ αὐτὸν (πρόκειται) μετέβημεν εἰς Καράγιβ (= καραχοριούκ = μέλας λόφος) ἔνθα ὁ ἐν λόγῳ λόφος κοὐδ δεπέ.

Α. Λεβίδη. Χειρογρ. „Περιγραφὴ τῆς Καππαδοκίας" σ. 176-177.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Παληά Χριστιαν. χωριά

Κ α ρ α τ ε β έ ν κ *

Στό τούρκικο αὐτό χωριό πῆγε μιά φορά ν' ἀγοράσει ἀλεῦρι. Πέφτει μακρύτερα ἀπό τό Καράτζορεν. Εἶχε ξεκινήσει μέ τόν ἀγωγιάτη πού ἦτανε ἀπό τό χωριό αὐτό, ἀπό τό Χαμιέ. Ὁ καιρός ἦτανε ἄσχημος, ἔβρεχε, καί κατάκοποι καί βρεμένοι φτάσανε στό χωριό. Κτύπησε τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τούτου καί φώναξε τῆς γυναίκας του νά τοῦ ἀνοίξει. Ἐκείνη, σάν εἶδε ξένο, ἀπό συνήθεια σκεπάστηκε. Τῆς εἶπε, λοιπόν; " δέν χρειάζεται, Χριστιανός εἶναι ὁ ξένος." Τόν φιλοξένησαν καί πρίν φύγει, ὁ Ταῦρκος τόν ὁδήγησε ἔξω ἀπό τό χωριό σέ μιά μεριά πού δέν φαίνονταν παρά τά θεμέλια ἐ-

./.

* χωριό μ' αὐτό τό ὄνομα δέ βρίσκομε στούς χάρτες.

νός μεγάλου χτιρίου, μιᾶς ἐκκλησιᾶς, ὅπως τοὔπε ὁ φοῦρκος. Σέ μιά πλάκα διάβασε τὄνομα "Κωνσταντῖνος".

'Απ'ὅλ'αὐτά πιστεύει πῶς καί τοῦτο τό χωριό ἤτανε κάποτες χριστιανικό.

Κ.Μ.Σ. Σ.Δονδολίνου — Βέξε

Γαβριήλ Ἰορδανίδης

Παληά χριστιαν. χωριά

Κιουρού κöπρῦ [1] (= κουρουκöπρώ)

Στά 1916 ὁ πληροφορητής διορίστηκε ἀπό τίς τουρκικές ἀρχές ὑπάλληλος τοῦ δημοσίου χρέους. Μένοντας ἐκεῖ πρόσεξε πώς οἱ τοῦρκοι ἤτανε καλοί καί δέν ἀπόφευγαν καθόλου τούς χριστιανούς, ἐνῶ ἀπόφευγαν τούς τούρκους. Ψάχνοντας σέ πολλά σπίτια γιά ἀπόκρυψη τροφίμων εἶδε πολλά ὑπόγεια κάτω ἀπό τά σπίτια τους. Καί μιά μέρα ἕνας τοῦρκος τόν ὁδήγησε ἔξω ἀπό τό χωριό γιά νά τοῦ δείξει πάνω σ' ἕνα βράχο ζωγραφισμένο ἕνα σταυρό πού τόν τύλιγε χαμηλά ἕνα ζωγραφισμένο φίδι.

Ἀπ' ὅλ' αὐτά συμπεραίνει πώς τό χωριό αὐτό ἤτανε παληό χριστιανικό.

1) 13 χλμ. Ν. τοῦ Βέξε.

Χ.Ὑ., 26.2.1958

ἐτ. 6.7.56

Ἀνεπαρκεῖς οἱ ἔνδειξεις

ὅτι πρόκειται γιὰ

παλιὸ χριστιανικὸ

χωριὸ

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΟΣ

Κ.Μ.Σ. Σοφ. Δουδογίνα

Βέλε
Γαβριήλ Ἰορδανίδης
9-1-52

Παλιά Χριστιαν. χωριά

Κουρού κόπρη [1]

Στά 1916 ὁ πληροφορικός διορίσκηκε ἀπό τίς τοίρκηκες ἀρχές ὑπάλληλος τοῦ δημοσίου χρέους. Μένοντας ἐκεῖ πρόσεξε τοῦ σοῦ τοῦρκοι ἤταν καλοί καί δέν ἀπόφευγαν καθόλου τοῦ χριστιανοῦ, ἐνῶ ἀπόφευγαν τοῦ τοίρκου. Γάκτοντας σέ τοῦλα σπίτια κά ἀπόκρυψε τροφίμην εἶδε τοῦλα ὑπόγεια κάτω ἀπό τά σπίτια ἀστ. Καί μιά μέρα ἕνας τοίρκος τοῦ ὁδήγησε ἔξω ἀπό τό χωριό γιά νά τοῦ δείξει τάν σ' ἕνα βράχο ζωγραφιμένο ἕνα σταυρό τοῦ τοῦ τύλιγε χαρμιλά ἕνα ζωγραφιμένο φίδι. Ἀπ' ὅλ' αὐτά συμπεραίνει τοῦ τό χωριό αὐτό ἤταν παλιά χριστιανικό.

Βέ εἶναι ἀρκεβά τά σημάδια.

[1] Δεν τό βρίσκουμε στούς χάρτες. Χ.Υ., 11.3.68

ΚΕΝΤΡΟ ΜΥΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Θ. Κωστάκης
1936

Μαζουσοῦ (=Μαντζουσοῦν) — Ζωσίμερε
Νεα Περβαντα

Ἔνα λούρινο χωριό μέ 200 σοῦλα κεφαλοῦ.
Ζωσίμερε βεῖ Καισάρεια ἤ Ἔρμερε. Ἀπό τί Καισάρεια 2 ἄρες Α. Ἐχεύει ἄξε τί μέ τό Κέβε ἡ Βέζε. —

15½ χιλ. ΒΑ

ΚΕΝΤΡΟΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΟΣ

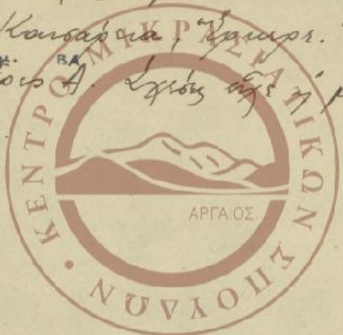

Κ.Μ.Σ.
20.1.53

Χ.Ὑ., 26.2.1958

ΤΗΜΗΤΡΙΕ

Τούρκικο χωριό μέσα στὴ ρεματιά „Μπϋρϋγκϋζ-Τημήτριε", ἀριστερό παραποταμάκι τοῦ Ἀνώνυμου ρυακιοῦ „Κϋτσ. Μπϋρϋγκϋζ - Ἀγιρνάς - Βέξε - Ἰσποντίν."

2 χλμ. Α - ΝΑ τοῦ Βέξε
2 " ΝΔ τοῦ Ἀγιρνάς
4 " ΒΑ τοῦ Κέσι Ἔφκερε
21 " ΒΑ τῆς Καισάρειας

Τοποθετήθηκε μὲ ΝΝΧ.,* καὶ ὀνοματίστηκε μὲ πληροφορίες. Ὁ τούρκ. καὶ ὁ ΝΧ. δὲ τὸ ἔχουν.

Turan (ΝΝΧ)
Dimitri □ (Κίπερτ)

Πληροφορητές: Τημήτριε.- Τουράν- Τημήτιρε.- Ντημήτρε.- Ντημήτιρε.- Ντουράν.- Ντημήdρε.-

15.3.1951
6.8.1951
24.10.1952
23.1.1954
26.9.1958

Λεβίδης: „Αἱ ἐν μονολίθοις...", σελ. 91.-
Γ. Ἀσκητόπουλος: χειρόγρ. Ἀγιρνάς, σελ. 5.-

---

* Μπῆκε στὴν ἀρχή μὲ Κίπερτ καὶ πληροφορητές καὶ ἀργότερα ἐπιβεβαιώθηκε ἀπὸ τὸν ΝΝΧ. γιαὐτὸ μετατρέψαμε τὸ μαῦρο τετραγωνάκι σὲ κυκλάκι, ὁπομένως θεωρῆται ὅτι μπῆκε μὲ ΝΝΧ..

Κ.Μ.Σ. Θ.Κωστάκης — Ζιντζίντερε

20.1.53 — Νικ. Περβανίδης

Τ ο υ ρ ά ν (Τιμήτριο)

Πρίν ἐλέγετο "Δημητρίου χωριό" καί οἱ τοῦρκοι τό εἶπαν Τιμήτιρη. Κατόπιν οἱ φανατικοί τοῦρκοι τό ὠνόμασαν Τουράν, πρό 30ετίας.

Εἶναι ὡς 300 σπίτια καί βρίσκεται μεταξύ Ἀγρνάς, Βέξε καί Ἔφκερε. ΒΑ τοῦ Ἔφκερε ὡς 1 ὥρα, ΒΑ τοῦ Βέξε ὡς 3/4 καί Δ τοῦ Ἀγρνάς ὡς 1/2 ὥρα. Σχέσεις εἶχε μέ τό Ἔφκερε καί τήν Καισάρεια.

Μόλις τελειώσεις τά σπίτια τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ εἶναι ἕνα μέρος πού τό λέν Σεράϊ Μπουρνοῦ. Ἐκεῖ εἶναι ἕνας βράχος καί κάτω εἶναι σπήλαιο. Στό βράχο πάνω εἶναι σταυρός, πού δείχνει ὅτι τό σπήλαιο ἦταν ἐκκλησία. Ἀπό τό ὄνομα φαίνεται πῶς ἄλλοτε ἦταν ἑλληνικό χωριό. Δέν λέει τί-

./.

ποτα ὁ κόσμος, οὔτε γιά τήν ἐκκλησία, οὔτε γιά τό χωριό.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Χ.Ν., 26.2.1958

Ιτ. 6 f. 56

Κ.Μ.Σ. Θ.Κωστάκης _____ 'Αγρνάς _____

20.1.53 παπᾶ 'Ισαάκ 'Αβραμίδης

Τουράν ἤ Τημήτριε (=Τιμήτριε)

Τό Τημήτριε εἶναι τουρκικό χωριό μέ 300 περίπου σπίτια, ὅλα τουρκικά. Τώρα τό ὀνομάζουν οἱ τοῦρκοι Τουράν. 'Απέχει ἀπό τό Βέξε μισή ὥρα. Τά χωράφια καί τά περιβόλια τῶν δύο χωριῶν ἑνώνονται, εἶχαν δέ καί ἄλλες σχέσεις. Πήγαιναν καί ἐρχόνταν ὁ ἕνας στό χωριό τοῦ ἄλλου.

Ψώνιζε κι αὐτό στό Ἔφκερε καί γιά περισσότερα πράγματα πήγαινε στήν Καισάρεια. Τό νερό πού ποτίζουν τά χωράφια τους ἔρχεται ἀπό τό Σκόπι, ὕστερα 'Αγρνάς, Τημήτριε, Βέξε, 'Ισπουτζίν. πιθανόν

Παλαιά τό Τημήτριε θά ἦταν ἀσφαλῶς ἑλληνικό χωριό, ἀλλά ὕστερα θά σκότωσαν τούς χριστιανούς. Καί τό ὄνομά του Δημή-

./.

τριος εἶναι. Γιά ἐκκλησίες δέν ξέρει γιατί αὐτός ἦταν παπᾶς καί δέν μποροῦσε νά γυρίζει σέ τουρκικά χωριά.

Dimitrie στόν Κίπερτ. Μπῆκε μέ ~~Κίπερτ.~~ ΝΝΧ. καὶ ὀνοματίστικε μὲ πληροφορίες.

Τημήτριε = Βέξε = 3 2-2½ χλμ.

Τημήτριε = Ἔφκερε = 3 4 χλμ. χλμ.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Χ. ὑ., 26.2.58

Κ.Μ.Σ. Σ.Δονδολίνου

20.1.53

Βέξε

Γαβριήλ Ἰορδανίδης

Τό χωριό του εἶναι χτισμένο ἀνάμεσα σέ δυό τούρκικα σήμερα χωριά καί παληά χριστιανικά. 1/4 δυτικά εἶναι τό Ἰσπιτίν καί 1/4 ἀνατολικά τό Τημήδερε. Γιά τό πρῶτο ὑπάρχει δελτίο σχετικό. Γιά τό δεύτερο ὁ πληροφορητής προσθέτει στίς τόσες γνῶμες καί τή δικιά του πώς ἤτανε παληό χριστιανικό. Τόνομά του τό μαρτυράει : σημαίνει τ' ἁγίου Δημητρίου.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥΔΩΝ

Χ.Ὑ., 26.2.1958

4.7.56 Ε.Γ.

Κ.Μ.Σ.
2.5.1953

Βέζε
Πάλαρος Φαρβάκογλου

Παλιά χριστιανικά χωριά

Τιμίδερε [Τυταν. Γερμ. 1941][1]

Τό τούρκικο αὐτό χωριό, ἤτανε παλιό χριστιανικό. Τόνομα τόδειχνε. Πότε τούρκεψε τό χωριό αὐτό, δέν ἄκουσε ἀπό τούς γεροντότερους. Μονάχα ἡ γιαγιά τον τοὔλεγε μιάν ἱστορία, πού ἔγινε ὅταν πιά τό Τιμίδερε ἤτανε τούρκικο.

Ἕνας παπᾶς τοῦ Βέζε δυσαρεστήθηκε μέ τό φέρσιμο τῶν ἐπιμοχρόντων καί ἐγκαταλείψε τό χωριό μέ τῶν πρόθεσι νά γίνει τούρκος καί νά ζήσα καλύτερα μ' αὐτούς. Πῆγε στό Τιμίδερε. Ἐμεῖ οἱ τούρκοι ζέρονας τούς ἤτανε χριστιανός παπᾶς τοῦ ζήσαν νά τούς κάνει μερμίες ἀπό τίς ἱερουργεστίες πού σάν παπᾶς συνήθεζε νά κάνει στήν ἐκκλησιά. Τ.χ. νά παρουσιάσει τ' ἄγια τῶν ἄγιων. Ὁ παπᾶς δέχτηκε. Σάν εἴδανε οἱ τούρκοι τοῦ εἴπανε πώς ἀνέβηκε στήν ἐχτίμησί τους. Ὁ παπᾶς δέν ἔμεινε στό Τιμίδερε. Προχώρησε γι' ἄλλο χωριό. Φεύγονας ἀπό τό Τιμίδερε εἶπε στούς τούρκους: «Ἐγώ ἀρνήθηκα τό χριστό, μ' αὐτός δέν μ' ἄφησε» καί καταρράστηκε τούς ταγρῶτες του νά μή μποροῦν ποτέ νά ζοῦνε μαζύ δύο ἀδέρφια στό Βέζε.

Ὅσοι ζούσανε στό Βέζε βλέπανε πώς δέν ζούσανε τοῦ μαζύ δύο ἀδέρφια καί πίστεναν πώς ἔπιασε ἡ κατάρρα τοῦ πατᾶ ἐκείνου.

1. 2 χλμ. Α-Ν.Α. ἀπό τό Βέζε.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΝΟΥ ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Λ. Δουδολίνου Λου
29. 1. 1958

Βέζε
Ἀλέξιος Ἀλεξιάδης

Τιμίτρις [Τυταν. Γερμ. 1941][1]

Αὐτό τό χωριό χριστιανικό ἦταν μιά φορά. Ἄγιος Δημήτριος τό λέγανε, κι ἔγινε Τιμίτρις. Πρέπει νά εἶχε καί ἐκκλησιά, σέ βραχο δά ἦταν, αὐτό σίγουρα δέν τό γέρεν.

Μονάχα ἄκουσα πής μιά φορά ἕνας πατάς ἀπό τό Βέζε δύμησε μέ τό Δεπότης. Πεῖσμα τόν ἔτιαβε γιατί δέν τοὔδινε ἄδεια κι ἔγινε τοῦρκος. Πῆγε στό Τιμίτρις κι ἔγινε τοῦρκος. Οἱ τοῦρκοι χάρικαν πολύ. Τοῦ εἶπανε: «Δέ μᾶς κάνεις πατᾶ αὐτά πού ἔκανες στούς χριστιανούς;». Καί φόρεσε τά ἄμφια καί γίρηξε καί λιβάνιξε.

Τότε ἕνας εἶπε πής ὁ πατᾶς ἔκουε τ' αὐτί τον, ἄλλος εἶπε ὁ πατᾶς ἔβγαλε τό μάτι τον, ἄλλος εἶπε ὁ πατᾶς πετάει. Καί τί νύχτα ὁ πατᾶς συ-

1. 2 ἀμ. Α-Ν.Α. ἀπό τό Βέζε.

ΚΑΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΗΣ ΑΡΓΑΙΟΣ ΝΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

κένδιμε νά φύγει, ἄφος δέν τόν κα-
ταλάβαιναν; πος νά πάει ὅμως στό
βέτε. Πέρασε ἀπ' ἔτω κι' ἔδωσε τίν
κατάρα του, σέ 7 οἰκογένειες συγ-
γενικές του νά πεθάνοιν χωρίς με-
τάλιμα.

Ἀγιάσμα δέν δυμάμαι νά
εἶχε σεό χωριό αὐτό.

Οἱ Τοῦρκοι του ἦταν ἄγριοι μί
ἐργάζονται σεὶ μπεμα καί σεά πε-
ριβόλια μας, γι' αὐτό καί τόν γέ-
ραμε. Δεντιά αὐτοί δέν πίγαιναν.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Η.Σ. Ανθολίτης Σ.

1952

Βέρα

Γαλήνης Χορταΐδου

Παιδικά χριστιανικά χωριά

Τρίτσι Χαμάμ*

Στό χωριό αὐτό ὑπάρχουν ἀρκετές πηγές καί ἕνα Χαμάμ ἴδιωτικό. Βρίσκονται κάτω στό "Ἀρχοντικό", μά δέν μπορεῖ νά μαθεύουν ἀπό ἐκεῖ. (Στό χάρτη μας ὑπάρχει κάτω στή καλύβα καί στούς 50 κ.χ.)

Πίσω ἀπό τό χωριό αὐτό κατεβαίνει ἕνα μονοπάτι πού ὁδηγεῖ στό Χαμάμ. Εἶναι ἕνα πέτρινο κτίριο μέ τρεῖς θόλους. Ἔξω ἀπό τήν εἴσοδο ὑπάρχει μιά μεγάλη πλατεία. Ἀπό τήν πλατεία αὐτή μπαίνει κανείς σέ ἕνα μεγάλο διάδρομο πού ὁδηγεῖ σέ μιά μεγάλη αἴθουσα μέ πολλά δωμάτια γύρω γύρω. Ἀπό τά δωμάτια αὐτά ἄλλα εἶναι γιά τούς ἄνδρες καί ἄλλα γιά τίς γυναῖκες. Ἀπό τή μεγάλη αἴθουσα μπαίνει κανείς σέ μιά μικρότερη αἴθουσα πού ἔχει τό σχῆμα ἑξαγώνου. Στή μέση ὑπάρχει μιά μεγάλη πέτρινη πλατεία μέ ἕνα μεγάλο μαρμάρινο κρεβάτι γύρω γύρω. Ἀπό τήν πλατεία αὐτή ἀνεβαίνει κανείς σέ μιά ἄλλη πλατεία πού εἶναι ἀκριβῶς ἀπό πάνω ἀπό τήν πρώτη. Ἀπό τήν πλατεία αὐτή ὑπάρχουν μικρά δωμάτια γιά τούς ἀνθρώπους πού θέλουν νά κάνουν μπάνιο. Ἀπό τά δωμάτια αὐτά ἄλλα εἶναι γιά τούς ἄνδρες καί ἄλλα γιά τίς γυναῖκες. Ἀπό τά δωμάτια αὐτά ἄλλα εἶναι γιά τούς ἄνδρες καί ἄλλα γιά τίς γυναῖκες.

ΒΕΞΕ

3 Τουρκικοι οικισμοί

Φερόμενοι σαν παλαιοί Χριστιανικοί

Ηστιανίν

Καρατεβεγκ

Κουρουκόπρυ

Τιμιδερε

Τιρζιλίχαμαμ

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Βλ. υτοπέ 2, Τοὐρμπιάκ Βιμιομαί.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

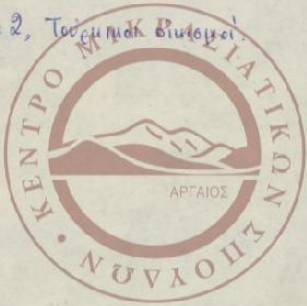

Κ.Μ.Σ. Δοσδολίων Σ
1952

Βέζε
Γαβρίνη Ἰορδανίδης

Συναγγαγή

Τό χωριό του ἀγόραζε πανάκεια ἀπό τό τούρκικο χωριό Ἰσποντίν[1] καί φακεί ἀπό τό Τημήτρεσε[2].

Ἀπό τοῦ τούρκους του Κέσι[3] καί του Νίρζε[4] ἀγόραζαν δαμάσκινα, μῦρα καί καϊσιά.

Ὅλα τά τσουμπλέκια τοῦ τά φυτιάχνανε ἀρμηνάτου ἀπ' τό πελέκεσι[5].

---

1) Ἰσποντίν, 4 χλμ. Δ. ἀπό τό Βέζε.
2. Τημήτρια, 2 χλμ. Α-Ν.Α " " "
3. Κέσι, 2 χλμ. Ν.Δ. " " "
4. Νίρζε, 4 χλμ. Ν. " " "
5. Πελέκεσι 4½ χλμ. Ν.Δ. " " "

Κ. Μ. Σ.
20.1.53

Χ.Υ., 14.3.68

Σ. Δ

160

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Η.Σ. Δεσποίνη Σ
1952

Βίλτε
Γαλρυήλ Ἰορδανίδου

Συναγερμός

Ἀπό τά χηρά πού ἦταν μονά του, ἀμοιρά χηρά ἦταν ἡ Ἀμίρας[1] καί ἡ Μπίνιαϊ[2], καί μαμούνερα ἡ Καράτζορτ[3].

Οἱ χριστιανοί τοῦ Βίλτε δέν ἔκαμαν χαράματα. Καί τά πρωϊνά τους ἦταν ζῆρα. Ἀμόραβαν σκάρι ἀπό τό Καράτζορτ κοντά τό "ἕνα μεσημέρι. (Κ' ἔδειξε τή θέση τοῦ ἥλιου πού ἦταν κάπου μπρός στό Καράτζορτ). Στάρι ἀμόραβαν ἀπόμαση ἀπό ἀρνητικά χηρά πού ἦταν λίγα τους. Χρόνος καί μισό[4]! Πιά πρίν τήν χηρά μέ τό "Χριστός δέν ἔβγαιναν σπόρια ἀπό τά χηρά αὐτά.

Ἀπό τό Προκόπι[5] καί τό Ἰντ/κιόν[6] τό γοῦρκο φέραν μιά χηρή σταφίδια. Φαΐ καί ὑγρά μα ἄλλα προϊόντα ἀμόραβαν ἀπό τά χωριά τους γύρω καί τό Τσιλίν καί Τιμπίρσε.

Ὅλο μαζί τό χάδι, ἀμόραβαν ἀπό χριστιανούς τοῦ Βίλτε πού ἔκαμαν φιλία μέ χηρό τους ἑρμηνέα (διερμηνέα) - Ὁ ρυτζμπάσης ἔρχονταν ἀπό τή γωνιά. Οἱ γκιλιμτσῆδες τσίμπαλαν ἕνα μπαούλο μέ ρόδα καί μέ ἄλλα πράματα πού δούλευαν στό τόπο.

---

1. Ἀμίρας, 3½ χιλ. Α-Β.Α. ἀπό τό Βίλτε
2. Σκρινοσκάλι, 16½ χιλ. Β.Α. " " "
3. Καράτζορτ, 30 χιλ. Β.Α. " " "

4. Τιμπίρσε, 2 χιλ. Α-Π.Α. ἀπό τό Βίλτε
5. Τσουκούρ, 34 χιλ. Β. ἀπό τό Βίλτε.
6. Ἔρκλιτ, 20 " Δ. " " "
7. Προκόπι, 69 " Ν.Α. " " "
8. Ἰντζέκιοϊ, 47½ " Π.Α. " " "
9. Σπουρτίν, 4 " Δ. " " "

Χ-Υ, 163.68.

ἀντίγραφο

Κ.Η.Ζ. Διοδαίνη Σ
1952

Βέζε

Γ. Ἰορδανίδης

Γαρκιάν

Συναγγαγής

Ἀγόραζαν ἀγεῦρι ἀπό Ἔγγμενες τῶν χωρῶν Τσουχούρ[1], Ταζλίκ[2] καί ἀπό τοῦς Ἀρμενάιους τοῦ Σαρλογγάν[3], Ἀμόμα καί ἀπό τό Μπογαζγιάν[4] ἐφταν ἀγεῦρι, καί γιαμούτερα ἀπό τῶν Νοσγάτη.

Ἀπό τό Προκόπι ἔφερναν οἱ Γοῦρκοι πεταφύγια.

Στό Γαρκιάν εἶχε τοῦ γά περιστέρια καί τῶν μότρια τῶν τουγούσαν. Τῶν ἀγόραζαν τά γυνοικιά τούρτιμα χωρία Νίρζε, Μπουρουγκούζ. Ἦταν ἔνοχοι κεῖ μεταφορά καί ἀρκετά δυνατέ γιά τά περιβόγια τοῦ.

---

1 Τσουχούρ, 34 χλμ. Β. ἀπό τό Βέζε
2 Ταζλίκ, 42½ „ Β-Β.Α. „ „ „
3 Σαρίογλαν, 40 „ Β.Α „ „ „
4. Μπογαζλιάν, 57 „ Β.Α „ „ „
5. Γιοσγάτη, 130 „ Β.Δ „ „ „
6. Προκόπι, 69 „ Ν.Δ. „ „ „
7. Νίρζε, 4 χλμ. Ν. ἀπό τό Βέζε
8. Μπουρουγκούζ, 8 χλμ. Ν.Α. „ „

Χ.γ., 11.2.68

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ.Μ.Σ. Δουδολίκη Σ

1952

Βέζε

Γ. Ἰορδανίδης

Ἔφκερε

Ἡ ἀγορά τοῦ Ἔφκερε[1] ἔγινε στά 1890 ὅταν ἀπαγορεύτηκε στοὺς Ἀρμηνάτους νά μποῦνται μαμρίτερα ἀπό τοῦ τόπου μέναν. Τότε, λοιπόν, μεγάλωσε καί ὀργανίδικε ἡ ἀγορά τοῦ Ἔφκερε. Εἶχε μαγαζιά τοῦ ποιοῦσαν ὑφάσματα, μαγαζιά μέ σιδερικά, μπαλάτζια, 1 φαρμακεῖο καί 2 χαρτοῦ.

Οἱ χωριάτες τοῦ τύγαιναν ἐκεῖ ποιοῦσαν ~~[illegible]~~ ὅ,τι φέρναν καί ἀγόραζαν ὅ,τι τοῦ ἔλλειπε. Πολλοὶ φορεύ μάναν καί ἀνταλλαγεῖ δι' ἀρμήνιοι ἔμπορα τοῦ δέχουσαν.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

1. Ἔφκερε, 3 χλμ. Ν-Ν.Δ. ἀπό τό Βέζε. Χ.Υ., 11.3.68

Κ. Μ. Σ.
20.1.53

Σ.Δ.

Ἔλλινες, ὅστερα ἀπό πολυμέρο ταξίδι
ἔφταν στά χέρια τῶν ὁμῶν τους.

Καί οἱ χριστιανοί τον βέλε εἴχαν
τ/ἐκριλίμια καί μάζεναν μι αἰτοί τόν
πανάκριβο καρπό του. Μά πρίν 50 χρόνια
μέ τίς τεχνικές μπορεῖς σταμάτεσαν τά
τά μαζέσιν.

Στό χειρό ἤταν ἕνα χάν μοι-
νόχρυσο. Σ' αἰτό βρίσκαν σκέρη ὅλοι
οἱ πραμματιπάδες πού φέρναν ~~τά~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ προϊόντα γιά πούλημα. Στό
χάν αἰτό βρίσκαν μονάκι γιά 10-
15 μέρες οἱ γαμπρίδες πού ἤταν σκέ-
δες ἀρμενάοι.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

Κ. Μ. Σ.
20.1.53

Σ. Δ.

Κ. Μ. Σ. Δουδολίνου Σοφ.
29. 1. 1958

Βέζε
Ἀλέξιο Ἀλεξάδης
Καλλιόπη Μουράτογλου

Σχέσεις καὶ Συναλλαγές

Τό χωριό μας στάρι δεν ἔβγαζε, γι' αὐτό καὶ μᾶς φέρνανε ἀπό τά χωριά Ταζλίκ[1], Τζουχούρ[2], Καράτζορεν[3]. Δέ μᾶς φέρνανε ὅμως στάρι. Μᾶς τό φέρνανε ἀλεῦρι, μέ ἴτι δεν χρειάζονται νά τό ἀλέσομε.

Στό χαν ὄνῦ γινόταν τό παζάρι. Αὐτό γινόταν τό Σεπτέμβρη. Φέρνανε διάφορα τρόφιμα, τοῦ ἐμῶς πεγαίναμε νά ἀγοράσομε γιά νά τοδιάσουμε γιά ὅλη τεί χρονιά.

Στό χαν ὄνῦ μᾶς φέρνανε μπεζίρ ἀπό τό Ἀγιρνάς[4]. Ἐκεῖ οἱ Τοῦρκοι εἴχανε μπεζίρ χανέ καὶ βγάζανε μπεζίρ.

Οἱ Τουρκμέν ἀπό μακριά μᾶς φέρνανε ὑφαῖο τυρί. Αὐτοί εἴχανε κο-

---

Ταζλίκ, 42½ χλμ. Β-Β.Α. ἀπό τό Βέζε
Τζουχούρ, 34 χλμ. Β. " " "
Καράτζορεν, 30 χλμ. Β.Α. " " "
Ἀγιρνάς, 3½ χλμ. Α-Β.Α. " " "

ΚΕΝΤΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

πάδια καί τά βόσκανε.

Ἀπό τό Καρέβ*) μᾶς φέρνανε ἡρᾶτα φασόλια, ρεβίδια καί φασίς. Ὁ τόπος μας δέν ἔκανε ὄσπρια.

Κι ἀπό τό Ἐρζερούμ** φέρνανε ἀγελάδες, πού ἐμεῖς σφάζαμε καί κάναμε παστουρμά.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

* Καραχϋγϋκ, 6 χλμ. Β.Δ. ἀπό τί Βέζε.

** Ἐρζερούμ, 498 χλμ. Β.Α. " " "

Χ.Υ., 11.3.68

---

1) Καρέβ λέγε τό καραχουγιούκ χηρώ πού βρίσκεται πλάϊ σε ἐλώδεις ἐκτάσεις.

Κ. Μ. Σ. Δουδολίου Δοξ.
21. 1. 60

Βέζε
Καλλιόπη Μουράτογλου

Σχέσεις μέ ἄλλα χωριά

Κορίτσια παίρναμε στό Βέζε γιά τ' ἀζόρια μας. Ἰ ἀζόρια μας μέναν στό χωριό μέναν στό σπίτι του πατέρα. Τά κορίτσια μας βγαίναν ἀπό τό χωριό. Καί στό Κέσι[2] εἴχαμε δύσει κορίτσι, ἀπέκα Χαριτωνίδου, καί στό Ταρσιάχ[3] εἴχαμε δύσει κορίτσι, τίν

Ἀπό τό Ταχάς[2] δυμάμαι εἴχαμε χέρει μιά νύφη στό χωριό.

Οἱ πράδες στό σπίτι Ἰούσαν 2-3 μαζύ. Ἡ πεδερά κανόνιζε τό σπίτι. Σά τό δεό τί φοβόμαστε. Καί ποῦ νά πᾶς ρωτοῦσες τίν πεδερά. Τόσο φόβο εἴχαμε.

1. Κέσι, 2 χλμ. Ν.Δ. ἀπό τό Βέζε
2. Μουταλάσκη, 16 χλμ. Ν.Δ. ἀπό τό Βέζε
3. Ταξιάρχης, 4½ χλμ. Ν. ἀπό τό Βέζε.

Χ.Υ., 11.3.68

ΚΑΝΤΙΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥΛΩΝ ΑΡΡΑΙΟΣ

Περιφέρεια Καισάρειας
Χωριό ΤΣΑΤ

Κ.Μ.Σ. Ἑρμ. Ἀνδρεάδης
7.7.1960.

Ἀθανάσιος Ναβρόζογλου
(Μπάφρα Ἰωαννίνων)

Σ Υ Ν Α Λ Λ Α Γ Ε Σ

Ἡ περιοχή τοῦ χωριοῦ μας εἶχε δάση. Ζούσαμε ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τῆς ξυλείας τους. Φτειάχναμε ἀπό τήν πευκοξυλεία, ντϋβέν (δοκάνια) ἀλωνίσματος δοκάρια γιά τίς σκεπές τῶν σπιτιῶν, βουβαλάμαξες μέ ξύλινους τροχούς.

Οἱ δικοί μας πήγαιναν στά χωριά τῆς Καισάρειας, στό Βέζε,[1] στό Ἀγιρνάς, στή Σκοπή, στό Κέσι, στόν Ταξιάρχη καί τά πουλοῦσαν. Ἔβγαινε ἕνα δοκάνι καί ἔπαιρναν ἕνα τσουβάλι σταφίδες.

Ἀκόμα καί στό Αἰ Κωστέν καί στό Νέβσεχιρ πήγαιναν. Τό Νέβσεχιρ ἦταν μακρυά, ἔξι μέρες ἔκανε νά πάει ὡς ἐκεῖ ὁ ἁραμπάς.

Καί στό Μισλί (Μιστί) πουλοῦσαν βοϑβαλάμαξες ἀκόμα. Πολλές μέρες ἔκαναν γιά νά πᾶν ὡς ἐκεῖ.

[1] Γκάτ, 73 κμ. Β.Α. ἀπό τό Βέζε.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Κ.Μ.Σ. Δονδολίνου Σοφ.

28. 2. 1958

Βέζε

Δοζάνδρα Καρασαλάογλου

Ἐμπορικὲς Συναλλαγὲς

Ἐμεῖς χηράφια δὲν εἴχαμε, στάρι δὲν βγάζαμε. Στάρι μᾶς φέρνανε χριστιανά ἀπὸ τὸ Καράτζορεν[1]. Ἀπὸ τὸ Τσουχούρ[2] δὲν παίρναμε στάρι, ἴσως ἄλλα χηριά. Ἐμεῖς ἀπὸ τὸ Καράτζορεν παίρναμε. Μᾶς φέρνανε στάρι μᾶς φέρνανε κι' ἀλεῦρι. Εἴχαμε μύλο σὲ χηριὸ καὶ μπορούσαμε ν' ἀλέσομε. Ἄλλα καλύτερα μᾶς ἔρχόταν νὰ πάρομε ἀλεῦρι.

Μᾶς φέρνανε τσουβάλια, τὰ μετρούσαμε με τὸ καντάρι καὶ λέγαμε πόσα μπατμάνια ἀλεῦρι, πόσα μπατμάνια στάρι. Μᾶς φέρνανε κι' ἀδελάζανε στ' ἀμπάρια.

Πατάτες πολὺ λίγες φυτεύαμε. Ἀγοράζαμε ἀπὸ τὸ Ἰσπουτίν[3]. Ἀπὸ τὸ Ἰσπουτίν σὶ ἰσῖρκοι μᾶς φέρνανε καὶ πολὺ ὄμορφες μελιτζάνες.

---

1. Καράτζορεν, 30 χλμ. Β.Α. ἀπὸ τὸ Βέζε.
2. Τσουχούρ, 34 χλμ. Β. " " "
3. Ἰσπουτίν, 4 χλμ. Δ. " " "

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

Ἀπό τό Καρέβ[1] ἐρχόταν γαλή, ρεβύδια, φαβόδια, πολύ νόστιμα. Ὅλο Τοῦρκοι εἶχε στό Καρέβ.

Μᾶς φέρνανε καί σταφύλια, ἐμεῖς πολλά σταφύλια δέν εἴχαμε. Πρῶτα μᾶς φέρνανε ἀπό τό Ὕρκιπ[2], ἀπό τό Ἰντζέσου[3]. Τοῦρκοι τά φέρνανε, τώρα ἄν σοῦ ρεμαῖοι τά δίνανε νά τά πουλήσουν δέν Ζέρω. Ὕρκιπ καί Ἰντζέσου εἶχε πολλοί Ἕλληνες.

Ὕστερα, ἐλιά εἶχαν πανταχοῦ, μᾶς φέρνανε σταφύλια κι ἀπό τό Ἰσπουτίν. Ὅλα νόστιμα σταφύλια, γλυκά σταφύλια. Τό Ἰσπουτίν πολλά μας ἔπεφτε.

Ἀπό τό Σαμιδιέ[4] γάρια φέρνανε. Εἶχε ποτάμι ἐκεῖ καί γάρεναν. Ἀλλά ἐμεῖς γάρι σπάνια τρίζαμε. Φέρνανε τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Καί μιά φορά μοῦλεγε ἡ συχωρεμένη τῆς γιαγιά, λῆρδε Εὐαγγελισμοῦ καί γάρι δέν εἶχε στό χωριό. Μιά γελόνιλλα, μιά βεγγένιλλα, νεύδιμε μ' ἀνεριά, σκέπαζε τό πρόσωπο, πῆ-

1. Καραχϋγϋκ, 6 χλμ. Β.Δ. ἀπό τό Βέξε.
2. Προκόπι, 69 χλμ. Ν.Δ. " " "
3. Ἰντζέσου, 47½ χλμ. Ν.Δ. " " "
4. Σαρμουσαλί, 16½ χλμ. Β.Α. " " "

ἕνα καλάθι, τὸ βάλε στὸν ὤμο τοῦ καὶ βγῆκε στὸ δρόμο. Φύναλε: Μπαλίκ, μπαλίκ!! Πῆγε κόσμος τράβηξε τὸ μανῆλι καὶ τὴν εἶδε.

Ἀπὸ τὸ Ἀγιρνάς[1] οἱ χριστιανοὶ μᾶς φέρνανε μπεζίρ. Γιὰ τὸ φαΐ μας, γιὰ τὴν ἐκκλησία, ἐμεῖς μπεζίρ εἴχαμε. Στὸ Ἀγιρνάς εἶχε Μπεζίρχανε. Μου φαίνεται χριστιανοὶ εἴχανε. Στὸ χωριό μας χριστιανοὶ φέρνανε.

Καὶ τὸ μπεζίρ μὲ τὸ μπαγμάνι τ' ἀγοράζαμε.

Ἀλάτι δέλαμε γιὰ τοὺς μέρ μας, γιὰ τὸ φαΐ. Δὲν ἀγοράζαμε μᾶς φέρνανε μιὰ φορὰ τὸ χρόνο. Παίρναμε γιὰ ὅλο τὸ χρόνο.

Ἀπὸ τὸ Ἰούζγκοζ[2] μᾶς φέρνανε ἕνα ἀλάτι, κομμάτι-κομμάτι ἦταν καὶ γυάλιζε. Καὶ Ἰούζγκοζ ἅμα ἰδεῖς ἀπὸ μακριὰ γυαλίζει. Αὐτὸ τὸ ἀλάτι τὸ βάζαμε σὲ πέτρα καὶ τὸ κτυπούσαμε νὰ σπάσει μὲ ἄλλη πέτρα. Μύλος ἦταν.

Τ' ἄλλο ἀλάτι ἀπὸ μακριὰ

1. Ἀγιρνάς, 3½ χλμ. Α-Β.Α. ἀπὸ τὸ Βέζε.

2. Τούζγκοζ, 170 χλμ. Δ. " " "

ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ ΑΡΓΑΙΟΣ

τό φέρνανε, δέν ξέρω, Τοῦρκοι τό φέρνανε. Αὐτό ἦταν σάν τό ἀλάτι πού ἔχομε ἐδῶ. Ἀπ' αὐτό τό ἀλάτι βάζαμε στό γεμί σά λυμίναμε.

Κάναμε καί παστουρμᾶ. Τότε φέρνανε ἀγελάδες ἀπό μακριά, ἀπό Ρουσσίας μέρη. Ἴσως καί 100 ἀγελάδες. Γέμιζε τό Χάνδρυ. Ὁ ποιος ἤξερε πίζαινε νά διαλέξει. Κάθε σπίτι μιάν ἀγελάδα ἀγόραζε μά παστουρμᾶ. Ὕστερα ἔρχόταν Ἀρμένιος ἀπό τό Ἔφκερε[1], αὐτός ἔσφαζε, αὐτός χώριζε τά κομμάτια. 52 κομμάτια παστουρμᾶ ἔβγαζε μιά ἀγελάδα.

Ἐμεῖς τυρί δέν ξέραμε νά βγάλομε. Μᾶς φέρνανε Τοῦρκοι ἀπό μακριά. Δέν ξέρω ἀπό ποιά χωριά. Ὕρατο τυρί, πού βάζαμε σέ κιούπια καί κρατοῦσε ὅλο τό χρόνο.

Ἀπό τό Πελέασι[2]) μᾶς φέρνανε τε Ἀρμενάτος τά πίλινα. Αὐτοί τά φτείχνανε στό Πελέασι καί τά φέρνανε νά μᾶς τά πουλήσουν.

1 Ἔφκερε, 3χλμ. Ν-Ν.Δ. ἀπό τό Βέζε
2. Πελέασι, 4½ χλμ. Ν.Δ. " " "

---

1) Πρόκειται γιά τό Ἀρμενικό χωριό Πελέκεσι. Πού σε πλημοφορητές λένε καί Πελέασι. Βρίσκεται 5 χλμ. ΝΔ τοῦ Βέζε.

Ἐμεῖς νά πουλίσομε μόνο κάνα φροῦτο. Ἅμα χρονιά καλή ἦταν, δίναμε καϊβί, δίναμε δαμάσκηνο. Ἦταν χηριά πού δέν εἶχαν δένερα. Ἐρχόταν βέ μᾶς νἀγοράσουν. Καϊβιά, δαμάσκηνα μέ τό πατμάνι πουλούσαμε. Καρύδια 100-100 μετρούσαμε. Ἰούλιο μῆνα τά πουλούσαμε, τά πουλούσαμε φρέσκα. Ἴαλλα γεραίναμε γιά τό σπίτι. Δάν πηγαίναμε τοῦ προφήτη Ἠλία νά γιορτάσουμε καί βλέπαμε ἀπό μιλά τό χηριό, τά γράμια γεμάτα καϊβιά καί δαμάσκηνα.

Τά χηριά πού ἐρχόταν νἀγοράσουν, τά γειτονικά μας χηριά ἦταν[1]. Ἐρχόταν στό χηριό νά τἀγοράσουν. Ἰούλιο μῆνα ἦταν ἑτοίμα.

Ὕστερα τόν Ἀγουστο μᾶς φέρνανε τό σταρί, τά ὄσπρια, τά σταφύλια. Τά φέρνανε στό Χάνὄνι μπροστά καί πηγαίναμε νἀγοράσομε. Στό Χάνὄνι φέρνανε καί τίς ἀγελάδες γιά τόν παστουρμᾶ.

Βγάζαμε καί κιλάμπολου. Μέσα σέ κιούπια τό βάζαμε, μέσα σέ νερό.

---

1) Βλ. κοντινά χηριά

Διγά-διγά μέσα στό νερό γίνονταν. Διό σπίτι μας 9 κιούπια μέ κιτάμτοτον εἴχαμε.

Τό Μάρτιο μῆνα, γίνονταν κόκκινο = μὲ ἔρχόταν οἱ Τοῦρκοι τοῦ χωριοῦ μας καί τ' ἀγόραζαν. Τά πίγαιναν σέ μακρινά χωρλά, ἀλλά σέ ποιά χωρλά δέ θυμᾶμαι.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ

X.Y., 11.3.68

Περιφέρεια Καισάρειας
Χωριό ΤΣΑΤ
'Ανδρέας Παβρόζογλου
(Μπάφρα 'Ιωαννίνων)

Κ.Μ.Σ. 'Ερμ. 'Ανδρεάδης.
7.7.1960.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Εἴχαμε δάση στό χωριό, ἀπό κέδρα καί ἀπό πεῦκα. Κόβαμε τά δέντρα καί φέρναμε τούς κορμούς στό χωριό. Μέ μεγάλα πριόνια, μήκους 1-1 1/2 μέτρου, πού τά φωνίζαμε ἀπό τήν Καισάρεια καί τό 'Ακντάγ Μαδέν, κόβαμε τούς κορμούς καί ἑτοιμάζαμε ξυλεία γιάπόρτες καί γιά παράθυρα σαιτιῶν, καθώς καί γιά δοκάρια. Φτειάχναμε δοκάνια γιά τό ἀλώνισμα καθώς καί ξύλινους μονοκόμματους τροχούς γιά βοδάμαξες.

Τό Μάϊο καί τό Σεπτέμβριο ἔρχονταν ἀπό τό Τασλίγ τό Ρούμ Καλέκ, τό Τσουγούρ, τό 'Αγιρνάς, τό Βέξε, καί φώνιζαν ἀπό τήν παραπάνω ξυλεία. Προτιμοῦσαν αὐτούς τούς μῆνες, γιατί τούς ἄλλους εἶχαν γεωργικές ἀσχολίες. Οἱ δοσοληψίες γινόταν τοῖς μετρητοῖς.

Τά χωριά τοῦ 'Ακντάγ Μαδέν δέν φώνιζαν τίποτε ἀπό μᾶς. Στά δάση συνορεύαμε, ἡ ξυλεία ἦταν κοινή.

'Από τό 'Ακντάγ Μαδέν ἀγοράζαμε σίδερο, γιά νά κάνουμε τά γεωργικά μας ἐργαλεῖα, στά σιδεράδικα τοῦ χωριοῦ. Πήγαιναν ἐκεῖ οἱ μπακάληδες, γιά ν'ἀγοράσουν μικροπράγματα. Γιά μεγάλα φώνια πήγαιναν στήν Καισάρεια. Καί γιά τίς προῖκες τῶν

Τσάτ, 73 χλμ. Β.Α. ἀπό τό Βέξε.

Χ.Υ., 11.3.68

κοριτσιῶν, πηγαίναμε ἐκεῖ. Ἦταν φθηνότερες οἱ τιμές στήν Καισάρεια.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΓΑΙΟΣ